

TIE VALTAAN

**Valtiollisia mietteitä kasvamisesta
vallankumoukseen**

**Kirjoittanut
KARL KAUTSKY**

**Suomentanut
AKU RISSANEN**

TOINEN PAINOS

Fitchburgissa, Mass., 1910
Suom. Sos. Kustannusyhdistön Kirjapainossa ja Kustannuksella

1. Valtiollisen vallan valloittaminen.

Sosialidemokratian ystävät ja viholliset ovat yksimielisiä siitä, että se on *vallankumouksellinen puolue*. Mutta valitettavasti on käsite vallankumous hyvin monimerkityksellinen ja niinpä eroavat käsitykset meidän puolueemme vallankumouksellisesta luonteesta paljon toisistaan. Useat sen vastustajat eivät tahdo vallankumouksella ymmärtää mitään muuta kuin anarkiaa, verenvuodatusta, ryöstöä ja murhapolttoa. Toiselta puolen on olemassa tovereita, joille yhteiskunnallinen vallankumous, jota kohotti me kuljemme, on ainoastaan kokonaan vähittäin tapahtuva, tuskin huomattava, joskin lopulta syvälle käypä yhteiskunnallisten olosuhteiden muutos, joka on samanlaatuinen, kuin höyrykoneen aikaansaama muutos.

Niin paljon on kuitenkin varmaa, että sosialidemokratia on vallankumouksellinen puolue, köyhälistön luokkaetujen taistelijana, koska on mahdotonta kapitalistisessa yhteiskunnassa auttaa köyhälistöä tyydyttävään olotilaan ja koska sen vapauttaminen vaatii sen että kapitalistien tuotannon- ja valtavälineiden yksityisomistuksen voittaa yhteiskunnallinen omaisuus ja yksityistuotannon

yhteiskunnallinen tuotanto. Köyhälistö voi vain saada tyydytyksen siitä syntyvässä mitä syvimmästi (nykyisestään) eroavassa yhteiskuntajärjestyksessä.

Mutta vielä toisessakin mielessä on sosialidemokratia vallankumouksellinen, kun se tunnustaa, että valtiovalta on luokkaherruuden ase, vieläpä sen valtavin ase, ja että yhteiskunnallinen vallankumous, johon köyhälistö pyrkii, ei tule perille ajetuksi, niin kauan kuin se ei valtiollista valtaa ole valloittanut.

Tämän Kommunistisessa Manifestissa Marxin ja Engelsin perusteleman vakaumuksen kautta eroo sosialidemokratia, niin kutsutuista utopistisista sosialisteista kuten esim. Owenin ja Fourierin kannattajista viime vuosisadan edellisellä puoliskolla, mutta myöskin Proudhonin kannattajista, jotka joko vähäksyivät valtiollisen taistelun tai sen aivan hylkäsivät ja uskoivat, että voidaan suorittaa taloudellinen muutos köyhälistön eduksi puhtaasti taloudellisella toimenpiteellä muuttamatta ja koskematta valtiovaltaan.

Osottaessaan valtiollisen vallan valloittamisen välttämättömyyden yhtyivät Marx ja Engels Blanquihin. Mutta kun tämä usko, että valtiollinen valta voidaan valloittaa ja tehdä köyhälistön etuja palvelevaksi siten, että pieni vähemmistö tekee salaliiton ja panee toimeen rymäkän, tunnustivat Marx ja Engels, että vallankumouksia ei voida tehdä, miten halutaan, vaan että se määrättyjen asianhaaran vallitessa välttämättömästi syntyy ja pysyy mahdollottomana niin kauan kuin ei ole näitä asianhaaroja, jotka ainoastaan vähitellen muodostuvat. Ainoastaan siellä, missä kapitalistinen tuotantotapa olisi korkealle kehittynyt, olisivat käsillä taloudelliset mahdollisuudet muuttaa valtiovallan avulla tuotannonvälineiden kapitalistinen omistus yhteiskunnalliseksi; toiselta puolen syntyisi valtio-

vallan valloittamiseen ja pitämiseen köyhälistölle mahdollisuus ainoastaan siellä, missä se olisi kasvanut suureksi valtavaksi joukoksi, joka olisi taloudellisesti välttämätön, suureksi osaksi lujasti järjestetty ja opetettu tietoiseksi omasta luokka-asemastaan sekä valtion ja yhteiskunnan olemuksesta.

Näitä ehtoja loisi yhä enemmän kapitalistisen tuototavan kehitys ja siitä syntynyt luokkataistelu pääoman ja työn kesken; sitä mukaa kuin kapitalismin laajeneminen välttämättömästi ja pidättämättömästi edistyisi, olisi myöskin lopullinen vastavaikutus tätä laajenemista vastaan, proletarinen vallankumous, välttämätön ja pidättämätön.

Se olisi pidättämätön, koska olisi välttämätöntä, että kasvava köyhälistö asettuisi vastustamaan kapitalistista riistämistä, järjestyisi ammatillisesti, yhteiskunnallisesti ja valtiollisesti, koettaisi saavuttaa parempia työ- ja elämisehtoja ja suurempaa valtiollista vaikutusta. Kaikkialla osottaa köyhälistö omanneensa tämän toimintaohjeen huolimatta siitä, ajatteleeko se sosialistisesti vai eikö. Sosialidemokratian tehtävänä on yhdistää kaikki köyhälistön riistämisen eri vastustoiminnot päämäärästään tietoiseksi ja yhtenäiseksi toiminnaksi, joka saa huippunsa suuressa taistelussa valtiollisen vallan valloittamiseksi.

Tämän katsantokannan, jolle perustus laskettiin Kommunistisessa Manifestissa ovat kaikkien maiden sosialistiset liikkeet hyväksyneet. Sillä lepää meidän aikamme koko kansainvälinen sosialismi.

Kumminkaan ei se voinut voittokulkuaan tehdä täydelliseksi löytämättä epäilijöitä ja arvostelijoita sosialidemokratian omasta piiristä.

Tosin oli jokainen suunta hyväksynyt pääasiallisesti sen kehityksen, jonka Marx ja Engels olivat ennustaneet.

Kansainvälisen sosialismin voitokkaan edistymisen on lähinnä kapitalismin laajenemista ja sen mukana köyhälistön luokkataistelua kiittäminen ennen kaikkea sitä tämän taistelun edellytysten ja tehtävien syvää tajuamista, jonka Marx ja Engels olivat tuoneet ilmoille.

Mutta yhdessä kohden olivat he erehtyneet; he *olivat nähneet vallankumouksen liian lähellä.*

Niinpä sanoi Kommunistinen Manifesti (lopulla vuotta 1847): "Saksaan suuntaavat kommunistit päähuomionsa, koska Saksa on porvarillisen vallankumouksen partaalla, ja koska se suorittaa tämän kumouksen yleensä europalaisen sivistyksen tarjoomien edistyneempien edellytysten vallitessa ja omaten paljoa pitemmälle kehittyneen köyhälistön kuin Englanti 17:llä ja Ranska 18:lla vuosisadalla, ja koska Saksan porvarillinen vallankumous voi olla ainoastaan köyhälistön vallankumouksen välitön esiinätös." — Aivan oikein odotti Manifesti Saksan vallankumousta. Mutta se erehtyi, kun se uskoi, että se muodostaisi köyhälistön vallankumouksen välittömän esiinätöksen.

Ajallisesti lähempänä on meitä toinen ennustus, jonka Engels julkaisi vuonna 1885 esipuheessaan Kölnin Kommunistioikeusjutusta Marxin kirjoittaman lentolehden toiseen painokseen. Hän sanoi siinä, että seuraava europalainen järjestys nyt kohta tapahtuu, sillä europalaisten vallankumousten, 1815, 1830, 1848,—52, 1870, väliaika kestää meidän vuosisadallamme 15—18 vuotta. (Sivu 14).

Tämäkään odotus ei toteutunut ja tähän päivään saakka on silloin odotettu vallankumous pysynyt olemattomissa.

Mistä johtuu tämä? Oliko marxilainen metodi, johon nämä odotukset nojautuivat, väärä? Ei suinkaan. Mutta yksi tekijä laskuissa ei pitänyt paikkaansa, se oli liian korkeaksi arvioitu. Jo kymmenen vuotta sitten kirjoitin minä: "Molemmilla kerroilla oli porvariston val-

lankumouksellinen vastustusvoima arvioitu liian korkeaksi". ("Neue Zeit" XVII, 2 sivu 45).

1847 olivat Marx ja Engels odottaneet Saksassa valtavasti levinnyttä vallankumousta, samallaista kuin Ranskan suuri mullistus, joka alkoi 1789. Tämän asemasta tuli ainoastaan vihelijäinen kapina, joka pelästytti melkein koko porvariston heti takaisin hallituksen siipien turviin, niin että nämä taas vahvistuivat, samalla kuin köyhälistön nopea kapaloistaan vapautuminen tuli sidotuksi. Porvaristo jätti siten yksityisille hallituksille vallankumouksen edelleen jatkamisen, sikäli kuin se sitä vielä tarvitsi, huolehtimisen, ja erittäinkin Bismarck oli se suuri vallankumouksellinen, joka, ainakin osaksi, Saksan yhdisti, syöksi saksalaiset ruhtinaat valtaistuimiltaan, suosi Italian yhdistymistä ja paavin valtaistuimelta syöksemistä, kukisti Ranskassa keisariuden ja manasi esille tasavallan.

Näissä muodoissa tapahtui Saksan porvarillinen vallankumous, jonka pikaista saapumista Marx ja Engels v. 1847 olivat ennustaneet, mutta, joka vasta v. 1870 saavutti loppunsa.

Siitä huolimatta odotti Engels vielä 1885 "valtiollista järjestystä" ja oletti, että "nytkin on vielä pikkuporvarillinen demokratia se ainoa puolue, jonka siinä "välttämättömästi täytyy tulla Saksan peräsimeen".

Tälläkin kertaa oli Engels ennustanut oikein, kun hän näki "valtiollisen järistyksen" tulevan, mutta taas erehtyi hän laskuissaan, kun hän odotti jotakin pikkuporvarillisia demokratialta. Tämä petti kokonaan, kun tuli kysymykseen Bismarckin hallituksen kukistaminen. Sitten kutistui kanslerin kukistaminen hallitushuoneen suorittamaksi toimeksi, jolla ei ollut mitään vallankumouksellista seurausta.

Käy yhä selvemmästi esiin, että vallankumous on mahdollinen ainoastaan *köyhälistön* vallankumouksena, että se on madoton niinkauan kuin järjestynyt köyhälistö ei muodosta mahtia, kylliksi suurta ja vankkaa, temmatakseen suotuisten olosuhteiden vallitessa kansan suuren joukon mukaansa. Mutta kun ainoastaan köyhälistö on kansan vallankumouksellinen luokka, seuraa sitä toiselta puolen, että jokainen olevan hallitusjärjestelmän kukistaminen, olipa se sitten laadultaan siveellinen, rahallinen tai sotilaallinen, sisältää itsestään kaikkien porvarillisten puolueiden vararikon, jotka kaikki ovat joutuneet siitä vastuunalaisiksi, ja että ainoa hallitusjärjestelmä, joka sellaisen kukistumisen tapahtuessa voi olevaa järjestelmää seurata, on *köyhälistön* hallitusjärjestelmä.

Kuitenkaan eivät kaikki toverit vedä näitä johtopäätöksiä. Kun muutamia kertoja odotettu vallankumous ei vielä tähän mennessä ole saapunut, eivät he suinkaan siitä päättää, että tulevan vallankumouksen edellytykset ja muodot on taloudellinen kehitys muodostanut toisin, kuin me tähänastisista porvarillisista vallankumouksista saamiemme kokemusten perusteella oletimme, vaan he päättävät, että olosuhteiden muututtua ei vallankumousta enää ollenkaan ole odottaminen, ettei se ole välttämätöntä, olisipa vielä vahingollistakin.

Toiselta puolen olettavat he, että tähän asti saavutettujen voittojen — työväen suojeluslain säädäntö, ammattiyhdistykset, osuuskunnat — edelleen rakentaminen on kylliksi tunkemaan kapitalistiluokan aina vaan asemasta toisensa jälkeen ja sen pakkoluovututtamaan huomaamattomasti, ilman valtiollista vallankumousta, eli toisin sanoen, ilman valtiovallan olemuksen muutosta. Tämä teoria vähittäisestä taloudellisesta tulevaisuuden valtioon kasva-

misesta on vanhan valtiollista toimintaa vastustavan utopismin ja proudhonilaisuuden uusimista.

Mutta toiselta puolen pidetään mahdollisena, että köyhälistö saavuttaa valtiollisen vallan vallankumouksetta, se on, ilman melko suurta vallan siirtoa valtiossa, yksinkertaisesti viisasta menettelytapaa käyttäen yhteistoinnassa köyhälistöä lähellä olevien porvarillisten puolueiden kanssa, joiden kanssa muodostetaan kokoomushallitus, johon ei kumpikaan osallisista puolueista yksin pääsisi. Tällä tavalla vältettäisi vallankumous, joka edustaa kokonaan vanhentunutta raakalaismaista keinoa, jolla ei ole meidän valistuneena kansanvallan vuosisatamme siveysopissa eikä ihmisrakkaudessa mitään tilaa.

Jos nämä käsityskannat tulisivat voimaan, heittäisivät ne koko Marxin ja Engels'in perusteleman sosiaali-demokratisen taktikan kumoon. Ne ovat tähän mahdottomat yhdistää. Se ei ole luonnollisesti mikään peruste, jonka nojalla oletettaisi, että ne olisivat väärää, mutta on hyvin käsitettävää, että hän, joka on täydellisen tutkinnan jälkeen ne vääräksi huomannut, vastustaa niitä vilkkaasti, koska hän siinä ei käsittele merkityksettömiä ajatuksia, vaan taistelevan köyhälistön parasta.

Joudutaan kuitenkin näistä eroavaisuuksista väitellässä helposti väärille radoille, jollei vastakkaisia katsantokantoja tarpeeksi rajoiteta. Siksi olkoon tässä vielä, kuten usein aikasemmin, huomautettu, että ei ole kysymys siitä, ovatko työväen suojelulait ja muut köyhälistön etujen mukaiset lait, ammattiyhdistykset ja osuuskunnat välttämättömiä ja hyödyllisiä, vai eivätkö ole. Siitä ei meidän keskuudessamme ole kahdenlaisia mieltäpitoita. Riidanalaisena on ainoastaan käsityskanta, voisivatko riistävät luokat, jotka vallitsevat valtiovallan, salia sellaisen näiden tekijäin kehittymisen, että ne mer-

kitsisivät vapautumista kapitalistisesta sorrosta, tekemättä sitä ennen kaikin mahtikeinoin semmoista vastarintaa, että se voitaisi poistaa ainoastaan ratkaisevalla taistelulla.

Edelleen ei ole kysymystä siitä, tuleeko meidän käyttää köyhälistön hyväksi porvarillisten puolueiden keskuudessa olevia erimielisyyksiä. Eivät Marx ja Engels ole turhaan taistelleet vastaan sanaa "taantumuksellinen joukko", koska se peittää liian paljon niitä vastakohtia, jotka ovat vallalla omistavan luokan eri ryhmien välillä ja jotka ovat köyhälistön etenemiselle toisinaan hyvinkin tärkeitä. Sekä työväen suojelussäädännön että valtiollisten oikeuksien laajentamisen on suurimmaksi osaksi kiittäminen noita vastakohtia.

Vastustetaan ainoastaan sitä mahdollisuutta, että köyhälistöpuolue voi säännöllisellä tavalla muodostaa yhdessä porvarillisten puolueiden kanssa hallituksen tai hallituspuolueen joutumatta sen kautta voittamattomiin vastakohtiin, joihin sen täytyy joutua karille. Valtiovalta on kaikkialla luokkavallan väline. Köyhälistön ja omistavien luokkien välinen luokkavastakohta on niin valtava, että köyhälistö ei voi hallita valtiossa yhdessä jonkun omistavan luokan kanssa. Omistava luokka vaatisi, sen täytyisi alati vaatia, että valtiovalta edelleen polkisi köyhälistöä. Sitä vastoin tulee köyhälistö hallitukselta, jossa sen oma puolue on osallisena, vaatimaan, että valtiovalta avustaisi sitä sen taisteluissa pääomaa vastaan. Siihen täytyy jokaisen porvarillis-köyhälistöläisen kokoomushallituksen tehdä haaksirikko.

Köyhälistöpuolue porvarillisessa kokoomushallituksessa tulee alinomaa kanssarikolliseksi köyhälistöä polkeviin tekoihin, jotka tuottavat sille köyhälistön epäsuosion ja sen ohella ahdistaa sitä alinomaa porvarillisten kokoomus-
toveriensa epäluottamus ja estyy se siten kaikesta hyödyt-

lisestä toiminnasta. Mikään tuollainen hallitus ei voi tuoda köyhälistölle vahvistusta — siihen ei ole yhdestäkään porvarillisesta puolueesta. Se voi ainoastaan vahingoittaa köyhälistön puoluetta, hämmentää ja pirstoa köyhälistön.

Mutta juuri tuo seikka, joka on tähän saakka vuodesta 1848 lykännyt vallankumouksen, nim. porvarillisen demokratian rappeutuminen, jo epää hyödyllisen yhteistoiminnan sen kanssa valtiollisen vallan voittamiseksi ja yhteisesti käyttämiseksi.

Niin hyvin kuin Marx ja Engels olivatkin sitä mieltä, että porvarillisten puolueiden eroavaisuuksia on käytettävä köyhälistön päämäärän edistämiseksi ja niin hyvin kuin he taistelivatkin vastaan sanaa taantumuksellinen joukko, niin ovat he kuitenkin leimanneet sanan "köyhälistön diktatuuri", jota Engels vielä v. 1891, vähää ennen kuolemaansa puolusti, köyhälistön valtiollisen yksinvallan siksi ainoaksi muodoksi, jossa köyhälistö voisi käyttää valtiovaltaa.

Joskin porvarillis-köyhälistöläinen kokoomushallitus on köyhälistön vallan levittämiskeinona mahdoton, ja joskin köyhälistön yhteiskunnallisten uudistusten ja taloudellisten järjestöjen etenemisellä on rajansa nykyisten olosuhteiden vallitessa, ei siinä vielä ole olemassa pienintäkään perustetta päättää tästä, että valtiollista vallankumousta ei tule, että sellainen vallankumous kuuluu ainoastaan menneisyyteen, ettei sellaista tulevaisuudessa tapahtuisi.

Toiset vallankumouksen epäilijät eivät ole niin toivottomia. He pitävät mahdollisena että se vielä kerran tulee, mutta jos se tulisi, olisi se näkemättömässä kaukaisuudessa. Vähintään ihmis-ikä tästä lukien olisi se vielä kokonaan mahdoton. Se ei tulisi meidän käytännöllistä politiikkaamme varten kysymykseen. Seuraavina vuosi-

kymmeninä täytyisi meidän antautua rauhallisen tulevaisuuden valtioon kasvamisen ja köyhälistöläis-porvarillisen kokoomuspolitiikan menettelytapaa noudattamaan.

Ja kuitenkin sukeltautuu juuri nyt esiin tosiasioita, jotka meille enemmän kuin milloinkaan antavat syytä selittää tämän katsantokannan vääräksi.

2. Vallankumouksen ennustaminen.

Marxilaisten tulevan vallankumouksen odottamisen huonoon huutoon saattamiseksi viskataan meille usein eteen, että me rakastamme ennustella, mutta todistellaan meidät huonoiksi profeetoiksi.

Me olemme jo nähneet, mistä johtuu, ettei Marxin ja Engelsin odottama köyhälistön vallankumous ole vielä tapahtunut. Mutta jos ollaan ottamatta lukuun nämä odotukset, joissa erehdyttiin, niin silloin ei pidä kummastella, ettei kaikki tapahtunut, mitä he olivat toivoneet, vaan sitä, että niin useat heidän ennustuksistaan ovat toteutuneet.

Me olemme esimerkiksi nähneet, että Kommunistinen Manifesti marraskuulla v. 1847 julkisti tulevan vuoden 1848 vallankumousta. Tämä tapahtui samaan aikaan kuin Proudhon todisti, että vallankumousten aikakausi oli ainaiseksi ohi.

Marx oli ensimmäinen sosialisti, joka osotti, mikä merkitys on köyhälistön luokkataistelulle ammattiyhdistysliikkeestä. Tämä tapahtui hänen Proudhonia vastaan kirjoittamassaan kiistakirjoituksessa: Filosofian kurjuus v.

1846. Teoksessaan Pääoma näki hän jo 60-luvulla nykyisen osakeyhtiö- ja rengaslaitoksen. Vuosien 1870—71 sodan aikana ennusti hän, että siitä lähtien sosialistisen liikkeen painopiste siirtyisi Ranskasta Saksaan. Tammikuulla 7. 1873 ennusti hän taloudellisen pulan, joka alkoikin muutamia kuukausia myöhemmin, j. n. e.

Samoin on Engelsin laita.

Ja siinä missä he erehtyivätkin, oli erehdyksessä sangen oikea ja tärkeä ydinkohta. Muistettakoon vain sitä, mitä Engelsin v. 1885 lausumasta lähivuosina tapahtuvasta valtiollisen mullistuksen odottamisesta on edellä sanottu.

Lienee paikallaan tässä vastustaa muuatta juttua, joka uhkaa pesiä. Teoksessaan "Työväenkysymys", josta jo on ilmestynyt viides painos, kirjoittaa berliniläinen professori H. Herkner kertomuksessaan Hannoverin puoluepäivistä (1899):

"Kautsky antoi temmata itsensä ottelun kuumuudessa leimaamaan toivon pikaisesta, kaikki toiveet täyttävästä mullistuksesta aivan idioottimaisuudeksi, siis paljoka enemmän hyökkäämään sen kimppuun, kuin itse Bernstein oli sen tehnyt. Jos Engels olisi todella vuodeksi 1898 ennustanut suuren tilinteon (sanoi Kautsky), niin ei hän olisi ollut se suuri ajattelija, mikä hän oli, vaan sellainen idiootti, ettei yksikään vaalipiiri olisi valinnut häntä edustajakseen puoluepäiville. Engels on vain arvellut, että 1893 nykyinen valtiollinen järjestelmä Preussissa voisi kukistua.

Jätettäköön sikseen, mitä Engels on olettanut. Sitä vastoin eivät Bebelin sanat Erfurtin puoluepäivillä 1891, että ainoastaan muutamat tämän kongressin jäsenet eivät tulisi näkemään viimeistenkin päämäärien toteutumista, jätä minkäänlaiselle pelastavalle tulkinnalle tilaa. Ne olivat, puhuaksemme Kautskyn vuonna 1899 lausumilla sanoilla, idioottimaisia. Tässä välinäytöksessä tuli muu-

tos, joka oli esiintynyt vanhan taktikan kunnioittajien päissä, lausutuksi semmoisella selvyydellä, joka ei jätä mitään toivomisen tilaa. (Sivu 379)."

Valitettavasti on herra professorin selvyudessa paljon toivomisen varaa. Ainoallakaan sanalla en minä ole leimannut "toivoa pian tulevasta, kaikki toiveet täyttävästä (!) mullistuksesta" idioottimaisuudeksi siitä yksinkertaisesta syystä, että sellaisesta mullistuksesta ei ollut puhetta. Minä olisin sivumennen sanoen ollutkin oikeutettu nimittämään *kaikki toiveet täyttävän* mullistuksen toivomisen idioottimaisuudeksi. Minä valitsin nimityksen "idioottimaisuus" kun esitettiin, että Engels olisi vallankumouksen puhkeemiseksi asettanut määrätyn ajan vuoden 1898. Sellainen ennustamistapa näyttää minusta tietysti idioottimaiselta. Mutta Engels ei ole tehnyt siihen koskaan itseään syyppääksi, vielä vähemmin Bebel. Erfurtin puoluepäivilläkään 1891 ei hän ollut sanonut mitään määrättyä vuotta vallankumouksen tulolle.

Jo siellä oli häntä jonkunverran ivattu "ennusteluis-taan". Tähän vastasi hän:

"Naurettakoon ja pilkattakoon ennustamisesta; ajattelevat ihmiset eivät tule ilman sitä toimeen. Tämän päiväinen kylmä, pessimistinen raittius oli Vollmarille muutamia vuosia sitten vielä vieras. Hänen hyökkäyksensä esineenä oleva Engels oli v. 1844 aivan oikein ennustanut vuoden 1848 vallankumouksen. Ja eikö se, mitä Marx ja Engels kommunin kapinan aikana kansainvälisen työväenliiton yleisneuvoston tunnetussa adressissa ennustivat asioiden kietoutumisista Europassa, ole toteutunut asioiden i-pilkkuun saakka. (Aivan totta.) Liebnecht, joka myöskin on minua vähän ivannut, on itse paljon ennustellut. (Iloisuutta.) Hän on minun kanssani vuonna 1870 valtiopäivillä ennustanut sellaista, joka tänään on täydelleen toteutu-

nutta. Lukekaa hänen ja minun puheitani vuosilta 1870—71 ja te tullette havaitsemaan sen todeksi. Mutta sitten tulee Vollmar ja huutaa: "Vaietkaa näistä vanhoista histori-oista ja jättäkää ennusteleminen." Mutta hän itsekin ennustelee. Eroitus minun ja hänen välillä on ainoastaan tämä: hänellä on mitä ihmeellisin optimistisuus, meidän vastustajistamme, mutta mitä pelottavin pessimistisyys puolueen periaatteellisista pyrkimyksistä ja niiden tulevaisuudesta." (Pöytäkirja siv. 283.)

Yksi Bebelin merkityksellisimmistä ennustuksista, joka täyttyi, on tuo, jonka hän lausui v. 1873, että keskuspuolue tulisi kohta 60 sijasta valtiopäivillä nousemaan 100, että Bismarckin kulttuuritaistelu, (jota hän kävi paavia vastaan. — Suom. muist.) tulisi saamaan surkean lopun, joka seikka tulisi auttamaan Bismarckin kukistumista.

Äsken on minulle annettu se kunnia, että on asetettu minut näiden "profeettain" riviin. Minä en voikaan löytää itseäni paremmassa seurassa olemassa.

Minulle viskattiin eteen, että sen, mitä minä Neue Zeitiin kirjoittamassani artikkelisarjassa "Kaikellaisia vallankumouksellisia" ja esipuheessani teokseeni "Ethik" olin sanonut Venäjän vallankumouksesta, olisi historiallinen kokemus perinpohjin kumonnut.

Pitääkö se paikkansa?

Esipuheessa teokseeni Ethik (Siveysoppi) kirjoitin minä:

"Me kuljemme kohti aikakautta, jossa, kuka tietää kuinka kauan, jokaiselle sosialidemokratille levollinen työskentely tulee olemaan loppunut, meidän toimintamme alinomaista taistelua. . . . Jo nyt ovat tsaarivallan poliisit innokkaasti työssä tehdäkseen samoin kuin Alba ja Tilly kuudennentoista ja seitsemännentoista vuosisadan uskontaisteluissa -- eivät sotilaallisia suurtekoja, vaan

julmia murhapolttoja. Länsieuroopalaisen sivistyksen ja järjestyksen ja muiden ihmiskunnan pyhimpien omaisuuksien puolustajat tervehtivät sitä innokkaasti laillisten olojen palauttamisena. Mutta yhtä vähän kuin Hapsburgien*) palkkasoturien onnistuisi ajottaisesta menestyksestä huolimatta tehdä pohjois-Saksaa ja Hollantia uudelleen katolilaisiksi, yhtä vähän onnistuu Romanoffien**) kassakain pystyttää uudelleen itsevaltaista hallitusmuotoa. Hänellä on kylliksi voimaa hävittää maataan mutta ei enää voimaa sitä hallita.

Missään tapauksessa ei Venäjän vallankumous ole likimainkaan lopussa — ei saata loppua niin kauan kuin Venäjän talonpojat eivät ole vapautetut. Mitä kauemmin se kestää, sitä suurempi on länsi-Europan köyhälistöjoukkojen herätys, sitä likempänä rahallisen vararikon vaara, sitä todennäköisempää, että länsi-Europassakin alkaa mitä kiivaimpien luokkataistelujen aikakausi.”

Mitä on näissä vuonna 1906 kirjoitetuissa sanoissa sellaista, jota minun tulisi hävetä? Luullaanko ehkä, että Venäjän vallankumous olisi lopussa, ja että Venäjällä vallitsisi taas säännölliset olot? Eikö senjälkeen kuin minä kirjoitin ylläolevat rivit, todellakin koko maailma ole joutunut mitä suurimpaan levottomuuden tilaan?

Ja nyt minun ”epäonnistunut ennustukseni” artikkelissa ”Kaikeliaisia vallankumouksellisia”. Minä polemikoin silloin Lusniaa vastaan, joka selitti mahdottomaksi asiaksi, että Koreasta johtunut sota veisi Venäjän vallankumoukseen, ja arveli, että oli liioittelua, kun minä sanoin Venäjän työmiesten olevan todellisempia valtiol-

*) Itävallan ja siihen aikaan myöskin Espanjan hallitsijasuku. Suom. muist.

**) Venäjän hallitsijasuku.

Suom. muist.

lisiä tekijöitä kuin Englannin. Siihen vastasin minä helmikuun alussa 1904 venäläis-japanilaisen sodan alkaessa:

“Ei ole epäilemistäkään, että Venäjän taloudellinen kehitys on kaukana jälessä Saksasta tai Englannista ja että sen köyhälistö on paljon heikompaa ja vähemmän kypsynyttä kuin saksalainen tai englantilainen. Mutta kaikki on suhteellista, myöskin jonkun luokan vallankumouksellinen voima.”

Minä osoitin sitten, mistä syistä Venäjän köyhälistö omasi silloin tavattoman vallankumouksellisen voiman, ja jatkoin edelleen:

“Taistelu tulee sitä nopeammin olemaan epäsuotuisa itsevaltiudelle, mitä voimakkaammin länsi-Euroopa kieltää siltä apunsa. Vaikuttaa siihen suuntaan, herättää epäluottamusta tsaarivaltaa vastaan niin paljon kuin mahdollista on nykyisin kansainvälisen sosialidemokratian mitä tärkeimpiä tehtäviä.”

Sillä välin kaikesta länsi-Europan arvokkaasta ystävyydestä huolimatta kasvaa kaikkien venäläisten itsevaltijaan ahdinkotila silminnähtävästi. Sota Japanin kanssa voi valtavasti jouduttaa Venäjän vallankumouksen voittoa. Mitä tapahtui venäläis-turkkilaisen sodan jälkeen, toistuisi tällä kertaa voimakkaammassa määrässä, valtava vallankumouksellinen liikkeen leimahtaminen.”

Sen jälkeen kuin minä olin tämän perustellut, jatkoin minä:

“Vallankumous Venäjällä ei voisi ensiksi perustaa mitään sosialistista valtiojärjestelmää. Siihen ovat maan taloudelliset olot liiaksi kypsymättömiä. Se voisi ensiksi herättää eloon vain kansanvaltaisen hallitusmuodon, mutta jonka takana seisoi vahva ja raju, etualalle tunkeutuva köyhälistö, joka voittaisi itselleen melkoisia myönnötyksiä.”

”Sellaisen hallitusmuodon täytyisi vaikuttaa mah-
tavasti Venäjän naapurimaihin. Köyhälistön liikkeen
siellä virkoomisesta ja yltymisestä jo ne, jotka sen kaut-
ta saivat suurimman sysäyksen, ryhtyivät puolestaan
hyökkäämään todellisen kansanvallan valtiollisia esteitä
— Preussissa ensinnä kolmiluokka-vaalijärjestelmää —
vastaan, mutta sitten itä-Europan mitä monipuolisimpien
kansallisten kysymysten kahleistaan päästämiseksi”.

Sen kirjoitin minä helmikuussa 1904. Lokakuussa
1905 oli Venäjän vallankumous tullut todellisuudeksi ja
köyhälistö sen esitaistelijaksi ja esiintyivät myöskin sen
vaikutukset naapurimaihin. Itävallassa tuli äänioikeus-
taistelu nyt vastustamattomaksi painoksi ja saavutti pian
voiton. Unkari joutui todellisen kapinan partaalle, Sak-
san sosialidemokratia hyväksyi yleislakon, heittäytyi täy-
sin voimin äänioikeustaisteluun, nimittäin Preussissa, joka
jo tammikuussa 1908 johti katumielenosotuksiin, jommoi-
sia Berliini ei ollut nähnyt sitten vuoden 1848. Ja vuonna
1907 tulivat yllätykselliset hottentottivaalit*) ja Sak-
san demokratian täydellinen luhistuminen. Kun minä sen
ohella olin odottanut itä-Europan kansallisten liikkeiden
kahleistaan pääsemistä, niin voitti nämä odotukset koko
idän nopea herääminen. Kiinan, Indian, Egyptin, Maro-
kon, Persian, Turkin herääminen, joka on kahdessa vii-

*) Kysymys oli valtiopäivillä varojen myöntämisestä
hottentotteja vastaan Afrikassa käytävää sotaa varten. Sosia-
lidemokratit ja keskusta äänestivät vastaan. Valtiopäivät ha-
jotettiin. Porvaripuolueet liittyivät yhteen ja saivat siten so-
sialidemokrateilta riistetyksi kymmeniä sijoja, vaikkakin ääni-
määrä kasvoi neljännesmiljoonalla. Siksi kutsuvat sosialidemo-
kratit näitä vaaleja yllätyksenä tulleiksi hottentottivaaleiksi.

meksi mainitussa maassa johtanut voitokkaaseen vallankumoukselliseen nousuun.*)

Tämän kanssa yhteydessä on meillä yhä kärjistyvät kansainväliset vastakohtat, jotka jo kahdesti, ensin Marokon ja sitten Turkin vuoksi ovat vieneet Europan likelle sotaa.**)

Jos milloinkaan joku "tulevaisuusennustelu", jos tahdotaan tätä sanaa käyttää, on täyttynyt, niin on tämä, joka odotti Venäjän vallankumouksen tuloa ja sen seurauksena enenevän valtiollisen levottomuuden ja kaikkien yhteiskunnallisten ja kansallisten vastakohtain kärjistymisen aikakautta.

Totta kyllä, minä en tahdo sitä valehdella, en minä ole ennustanut Venäjän vallankumouksen väliaikaista masentamista. Mutta jos joku v. 1846 ennusti vuoden 1848 tulevan vallankumouksen, erehtyikö hän siksi, että tämä v. 1849 kukistettiin.

Kylläkin meidän täytyy jokaisessa suuressa liikkeessä ja kapinassa ottaa laskuihin sen kukistamisen mahdollisuus. Hullu se joka taistelun syntyessä luulee varmasti jo kantavansa voiton taskussaan. Me voimme vain tutkia kuljemmeko me kohti suuria vallankumouksellisia taisteluja. Se voidaan varmasti tuntea. Minkään näiden taistelujen lopputuloksista sitä vastoin ei voida edeltä päin mitään sanoa. Mutta me olisimme surkuteltavia oppipoi-

*) Nyt syksyllä 1909 on Marokon asia taas johtanut Espanjan sotaan tämän kapinallista Riffin heimoa vastaan ja unkaa siitä puhjeta yleis-europalainen sota, tai ainakin vakavia selkkauksia, joiden sovittamiseksi täytyy kutsua eri maiden valtiomiehet konferenssiin sopimaan asiasta. — Suom. muist.

**) Nyt on vallankumous saanut näissä maissa jo täydellisen voiton Turkissa keväällä, Persiassa kesällä 1909. Molempien maiden hallitsijat joutuivat virkaheitoiksi.

Suom. muist.

kia, vieläpä suoranaisia asiamme pettäjiä ja kykenemättömiä jokaiseen taisteluun, jos me edeltä käsin olisimme vakuutettuja tappion välttämättömyydestä emmekä laskisi voiton mahdollisuuksia.

Luonnollisesti ei jokainen odotus voi täyttyä. Hän joka asettuisi erehtymättömäksi ennustajaksi tai odotaisi erehtymättömiä ennustuksia toisilta, edellyttäisi ihmisessä olevan yliluonnollisia voimia.

Jokaisen politikon täytyy ottaa laskuihinsa odotustensa täyttymättömyysmahdollisuuden. Kuitenkaan ei "ennustaminen" ole joutavaa leikittelyä, vaan, jos sitä harjoitetaan varovasti ja järjestelmällisesti, välttämätön toimi jokaiselle ajattelevalle ja laajanäköiselle politikolle, josta seikasta Bebel on jo huomauttanut. Ainoastaan typerä tapaorja tyytyy uskomaan, että tästä lähtien menee kuten tähänkin asti. Politiko, joka on samalla ajattelija, tulee jokaisen tapahtuman sattuessa punnitsemaan kaikki mahdollisuudet, jotka se voi helmassaan kantaa, ja ajatella ne niiden korkeimpiin johtopäätöksiin saakka. Tosin ovat paikallaan pysymisen voimat yhteiskunnassa tavattoman suuret, yhdeksässä tapauksessa kymmenestä tapaorja on näennäisesti oikeassa, kun hän kulkee vanhaa rataa ajattelematta paljonkaan uusia asemia ja mahdollisuuksia. Mutta joskus kuitenkin sattuu tapaus, kylliksi vahva voittamaan paikallaan pysymisen voimat, joita jo edelliset tapaukset ovat sisäisesti järkyttäneet, vaikka kuitenkin ulkonaisesti kaikki vielä pysyi vanhoillaan. Nyt lähtee kehitys nopeasti pitkin uusia ratoja, jolloin kaikki tapaorjat kadottavat järkensä, ja ainoastaan sellaiset politikot pysyvät tajussaan, jotka ovat tutustuneet uusiin mahdollisuuksiin ja niiden seurauksiin.

Mutta ei saa luulla, että asioiden tavallista rataansa

kulkiessa hengetön tapaorja on vähemmässäkään määrässä etevämpi tulevaisuutta punnitsevaa eli "ennustavaa" politikoa. Se pitäisi paikkansa ainoastaan silloin, jos politiko pitäisi niitä mahdollisuuksia, joiden seurauksia hän tutkii, jo tosiasioina, joiden mukaan hän suunnitaisi silloisen käytännöllisen toimintansa. Tahdotaanko ehkä väittää, että Engels ja Bebel ja kukaan niistä "ennustavista" politikoista, joista tässä on kysymys, olisi koskaan käsittänyt ennustamista tässä mielessä?

Hengetön tapaorja ei tunne koskaan olevansa pakotettu tutkimaan nykyisyyttä, joka näyttäytyy hänelle ainoastaan jo hänelle tunnettujen asemien toistumisena, joissa hän tähän saakka liikkui. Se joka jossakin asemassa tutkii kaikkia sen mahdollisuuksia ja seurauksia, voi sen suorittaa loppuun vain tutkimalla olevia voimia ja mahteja ja hän ennen kaikkea ajautuu kääntämään huomionsa äsken ilmaantuneihin, vielä vähän huomatuihin tekijöihin.

Se, mikä muutamista poroporvareista näyttää tarkoituksettomalta ennustelulta, on todellisuudessa syvän tutkimuksen tulos ja johtaa siis yhä enenevään todellisuuden tuntemiseen. Silloin olisi oikeus hyökätä Engelsiä ja Bebeliä vastaan heidän ennusteluistaan, jos he olisivat osoittautuneet maailmaa vieroviksi haaveilijoiksi. Todella ei kukaan vielä ole köyhälistöä sen vaikeissa asemissa paremmin ja tarkoitustaan vastaavammin neuvonut kuin juuri nämä "profeetat" ja juuri siksi, koska he ovat työskennelleet "ennustelemisessa". Ne, jotka ovat ylös pyrkivät luokat liiankin usein johtaneet harhapoluille, eivät ole olleet sellaisia politikoja, jotka ovat pyrkineet kaukaisimpaan näköpiiriin, vaan "realipolitikit", jotka eivät näe nokkaansa pitemmälle ja pitävät realiteettina vain sitä, mihin he lyövät nenänsä ja selittävät loppumatto-

maksi ja ylipääsemättömäksi jokaisen esteen, johon he kerran ovat lyöneet nenänsä verille.

Mutta on myöskin toisellaista "ennustelemista" kuin juuri kuvattu. Yhteiskunnan kehityksen määrää viime kädessä sen tuotantotavan kehitys, jonka lait me nyt jo tarpeeksi hyvin tunnemme tunteaksemme varmasti välttämättömän yhteiskunnallisen kehityksen suunnan ja voidaksemme siitä johtaa vaikutukset välttämättömään valtiollisen kehityksen kulkuun.

Tämänlaatuinen "ennustaminen" usein sekoitetaan tässä esitettyyn ja kuitenkin ovat molemmat perin toisistaan erossa: Toisessa ovat kyseessä hyvin monenlaiset mahdollisuudet, joita joku määrätty tapahtuma tai määrätty asema voi helmaansa kätkeä. Toisessa on kysymyksessä välttämätön, yksistään mahdollinen kehityssuunta, josta meidän on tietoa haettava. Ensimmäisessä olemme me tekemisissä määrättyiden, konkreetisten tosiasioiden kanssa, toinen voi meille osottaa ainoastaan yleiset pyrkimykset sanomatta mitään määrättyä niistä muodoista, joihin se voi pukeutua. Ei saa näitä molempia tutkimuksen lajeja sekoittaa toisiinsa, joskin ne näennäisesti antavat samat tulokset.

Kun esimerkiksi joku sanoo, että Ranskan ja Saksan välinen sota vie vallankumoukseen, ja kun joku toinen selittää, että kasvava luokkavastakohtien kärjistyminen kapitalistisessa yhteiskunnassa vie vallankumoukseen, niin näyttää jälkimäinen väite olevan samallaista vallankumoussennustelua kuin ensimmäinenkin. Ja kuitenkin merkitsee kumpikin jotakin aivan toista. Kun minä puhun Ranskan ja Saksan välisestä sodasta, niin ei se ole mikään tapaus, jonka tuloa minä voin luonnon lain välttämättömyytenä varmasti määrätä. Niin laaja ei ole tiede vielä. Sota on ainoastaan monista mahdollisuuks-

sista yksi, joka voi tapahtua. Toiselta puolen taas on vallankumous, joka voi kehkeytyä sodasta, sidottu määrättyihin muotoihin. Saattaa käydä niin, että noista sotaa käyvistä kansakunnista toisessa, joka osottautuu heikomaksi, pakko kiinnittää kaikki kansan voimat ulkonaista vihosta vastaan vaatii häikäilemättömmän ja tarmokkaimman luokan, köyhälistön, kansakunnan johdoon — samoin, kuin Engels v. 1891 piti mahdollisena Saksaan nähden, jos sen samalla kertaa olisi käytävä sotaa vielä silloin väkilukuunsa nähden jälellejäämätöntä Ranskaa ja siihen saakka voimattomana ollutta ja vallankumouksen vielä järkyttämätöntä Venäjää vastaan.

Mutta sodan johdosta voi vallankumous puhjeta kansajoukon kapinasta, jos sotajoukko on murrettu ja sodan kärsimysten mitta on täysi ja hallitus tulee kukistetuksi, ei siksi, että sotaa käytäisi tarmokkaammin, vaan että lopetettaisi tarkoitukseton ja turmiollinen sota ja solmittaisi rauha vastustajan kanssa, joka ei muuta parempaa toivokaan.*)

Lopuksi voi vallankumous sodan seurauksena puhjeta yleisenä kapinana häpeällisestä ja tappiollisesta rauhan teosta, kapinana, joka yhdistää sotajoukon ja kansan hallitusta vastaan.

Joskin vallankumouksen muodot tässä mainitussa tapauksessa ovat edeltäpäin määrätty, niin jää sitä vastoin vallankumouksen kuva kokonaan määräämättömäksi, jos minä tarkastaisin sitä luokkavastakohtien kasvavan kärjistymisen seurauksena. Minä voin aivan määrätysti väittää, että vallankumous, jonka sota aikaan saa, puhkee joko sodan kestäessä tai heti sen jälkeen.

*) Sitä yritti Espanjan köyhälistö tänä kesänä 1909, lopettaakseen Marokon sodan, mutta epäonnistui. Suom. muist.

Jos minä sitä vastoin puhun vallankumouksesta luokkavastakohtien kärjistymisen tuloksena, niin ei sillä ole sanottu vähintäkään sen tapahtumisen hetkestä. Vallankumouksesta sodan seurauksena voin minä varmasti väittää, että se on kerran tapahtuva toimitus. Vallankumouksesta, joka puhkee luokkavastakohtien kärjistymisestä, ei voida sen suhteen mitään sanoa. Se voi olla hyvin pitkäaikainen toimintajakso (Prozess); sodasta johtuva vallankumous saattaa siinä ainoastaan esittää yhtä näytöstä. Sodasta johtuvasta vallankumouksesta ei voida varmasti edeltäkään sanoa, tuleeko se olemaan menestyksellinen. Vallankumouksellinen liike, joka johtuu luokkavastakohtien kärjistymisestä, voi sitä vastoin kärsiä vain ajottaisia tappioita, sen täytyy lopulta voittaa.

Mutta toiselta puolen on vallankumouksen edellytys ensimmäisessä tapauksessa, sodasta johtuneena, kuten me jo olemme nähneet, jotakin, joka saattaa tapahtua tai ei saata. Kenenkään päähän ei pälkähä sanoa siitä jotakin varmaa. Luokkavastakohtien kärjistyminen sitä vastoin johtuu välttämättömästi kapitalistisen tuotantotavan laeista. Joskin siis vallankumous sodan seurauksena on useiden mahdollisuuksien alainen, niin on se luokkataistelun seurauksena välttämättömyys.

Nähdään, että kummallakin eri ennustamislajilla ovat omat erikoiset metoodinsa, vaatii erikoiset tutkimuksensa ja näiden tutkimusten tehokkuudesta riippuu "ennustusten" merkitys. Ihmiset, joilla ei ole sellaisista tutkimuksista mitään aavistusta, ovat pelkkiä haaveilijoita.

Mutta erehdyttäisi, jos luultaisi, että me marxilaiset yksinämme "ennustamme". Porvarillisetkin politikot, jotka seisovat olevien olojen maaperällä, eivät tule toimeen silmäämättä laajasti tulevaisuuteen. Esimerkiksi siirto-maapolitikan koko voima lepää sillä. Jos olisi tärkeää ai-

noastaan tämänpäiväinen siirtomaapolitika, oltaisi sen kanssa hyvin helposti pian kuitit. Se on kaikille valtioille, Englantia lukuunottamatta, surullinen ahveri. Mutta se on ainoa ala, jossa kapitalistisen järjestelmän sisäpuolella suuret tulevaisuustoiveet ainakin näennäisesti vilkuttavat. Ja senvuoksi, loistavan tulevaisuuden vuoksi, jota meidän siirtomaaintoilijamme ennustavat, eikä sen surkutteltavan nykyisyyden vuoksi, on siirtomaapolitikalla niin vetävä viehätyks kaikkiin niihin mieliin, jotka eivät ole vaakuutetut sosialismin tulosta. Ei mikään ole erehdyttävämpää kuin se katsantokanta, että politikassa ainoastaan hetken edut ratkaistaan, että kaukaisilla ihanteilla ei ole mitään merkitystä, että me ehkä vaaliagitatsioonissamme sitä paremmin menestyisimme mitä "käytännöllisemmin", se on mitättömämmin ja turhamaisemmin me liikkuisimme, kuta enemmän me ainoastaan veroista ja tullista, poliisijuonitteluista ja sairauskassoista ja muista sellaisista asioista puhuisimme ja kuta enemmän me kohtelisimme suurta päämääräämme kadonneena nuoruuden rakkaute-na, jota sydämissämme mielellämme uudelleen ajattelempa, mutta johon mielellään ei yleisön edessä kerrota oltavan enään missään suhteissa.

3. Kasvaminen tulevaisuuden valtiin.

Olla ennustelematta ei käy politikassa laatuun. Ainoastaan noilla, jotka ennustavat, että kaikki tulee vielä kauan pysymään paikallaan, ei ole käsitystä, että he ennustavat. Luonnollisesti ei ole olemassa ketään köyhälis­tön politikoa, joka olisi nykyisiin olosuhteisiin tyytyväinen eikä pyrkisi niiden perinpohjaiseen muuttamiseen. Eikä ole olemassa ketään älykäästä politikoa, olipa hän mihin suuntaan tahansa kuuluva, joka vähänkin on arvostelukykyinen, joka ei myönnä hulluudeksi odottamista, että yhteiskunnan taloudellinen mullistuminen nykyisessä nopeassa tahdissaan käy edelleen, mutta että valtiollisesti kaikki pysyy vielä kauan sellaisena, jommoisena se on.

Mutta jos politiko siitä huolimatta ei tahdo tietää mitään valtiollisesta vallankumouksesta, se on, tarmokkaasta voimasuhteiden siirtymisestä valtiossa, silloin ei hänelle jää järeille muuta kuin etsiä muotoja, joissa luokkavastakohdat ilman suurta ratkaisevaa taistelua vitkallisesti ja huomaamatta kumoutuvat.

Vapaamieliset uneksivat luokkien välisen yhteiskunnallisen rauhan, riistäjien ja riistettävien välisen rauhan palauttamista, ilman että riistäminen tulee kumotuksi,

yksinkertaisesti siten, että kukin näistä luokista toiseen nähden hillittäytyy määrättyyn rajaan ja luopuu kaikista "vallankumouksista" ja "liijallisista vaatimuksista". On olemassa kyllä ihmisiä, jotka uskovat että se vastakohta, joka syntyy yksityisen työläisen ja yksityisen kapitalistin välille, on voitettavissa, kun työläinen ja kapitalisti järjestettyinä seisovat toisiaan vastassa. *Palkkasopimusten* pitäisi olla yhteiskunnallisen rauhan alkuna. Todellisuudessa tulevat järjestäytymisen kautta vastakohdat ainoastaan keskittyneiksi. Molempien väliset taistelut tulevat harvinaisemmiksi, mutta voimakkaammiksi ja ne järkyttävät yhteiskuntaa paljoa laajemmin kuin aikaisemmat yksityiset taistelut. Vastakkaisten etujen ristiriita taas tulee järjestymisen kautta paljoa jyrkemmäksi, tulee vähemmän yksityisten *henkilöiden tilapäiseksi* vastakohdaksi, vaan yhä enemmän havaituksi *välttämättömäksi* kokonaisten *luokkien* väliseksi vastakohdaksi.

Sosialisti ei voi olla osallisena kuvittelemassa luokkien sovintoa ja yhteiskunnallista rauhaa. Juuri se ettei hän ole siinä osallisena, tekee hänet sosialistiksi. Hän tietää, ettei haaveksittu *sovinto*, vaan ainoastaan luokkien *poistaminen* voi palauttaa yhteiskunnallisen rauhan. Jos hän on kadottanut uskon vallankumoukseen, silloin ei hänelle jää järeille mitään muuta kuin odottaa rauhallista ja huomaamatonta luokkien poistamista taloudellisen edistymisen, työväenluokan kasvamisen ja vahvistumisen kautta, joka luokka vähitellen imee itseensä toiset luokat. Tämä on sosialistiseen yhteiskuntaan *kasvamisen* teoria.

Tämä teoria sisältää hyvin tosiperäisen ytimen. Se nojautuu todellisen kehityksen tarjoomiin tosiasioihin, jotka todistavat, että me todellisesti kasvamme sosialismiin. Jo Marx ja Engels esittivät tämän kulun ja todistivat sen luonnonlakimaisuuden.

Kahdelta puolen kasvamme me sinne: kapitalismin kehityksen kautta, pääoman kehittymisen kautta. Kilpailusta saa aikaan sen, että suurempi pääoma, koska se on pientä etevämpi, uhkaa tätä, tunkee sen syrjään ja lopulta tuhoaa sen. Jo tämä, vaikka kokonaan jätetään huomioon ottamatta voiton himo, ajaa jokaisen kapitalistin suurentamaan pääomaansa, laajentamaan liikkeitään. Sitä mahtavammiksi tulevat liikkeet, mitä enemmän liikkeitä on yhdistettyinä yksiin käsiin. Tänään olemme me jo niin pitkällä, että pankit ja liikkeenharjoittajajärjestöt hallitsevat ja järjestävät suurimman osan eri kansojen kapitalistisista liikkeistä. Siten tulee tuotannon yhteiskunnallinen järjestäminen yhä enemmän valmistuneeksi.

Käsi kädessä tämän liikkeen keskittymisen kanssa käy suurien omaisuuksien kasvaminen, jota osakeyhtiömuoto ei millään tavalla estä. Päinvastoin osakeyhtiö ei tee pankkien ja liikkeenharjoittajajärjestöjen nykyistä tuotannon hallitsemista ainoastaan mahdolliseksi, vaan on se myöskin keinona muuttamaan pienen ja pienimmänkin omaisuuden pääomaksi*) ja siten edistämään kapitalismin keskittymiskulkua.

Osakeyhtiölaitoksen kautta tulevat pienien omistajien säästöt asetetuiksi suurten kapitalistien käytettäviksi, jotka käyttävät niitä aivan kuin ne olisivat heidän omia

*) Meidän tulee tämän ymmärtääksemme tietää, mitä sosialistisessa taloustieteessä ymmärretään pääomalla. Kaikki raha, kaikki tuotantovälineet, kaikki tavarat, yleensä sanottuna, kaikki arvot eivät ole pääomaa. Vasta senjälkeen kuin ne joutuvat tuotannon palvelukseen imemään yliarvoa, muuttuvat ne pääomaksi. "Pääoma", sanoo Marx, "on yliarvoa hautova arvo". Osakeyhtiöt tekevät mahdolliseksi pienien rahaerien joutumisen tuotannon palvelukseen, imemään yliarvoa ja juuri sen vuoksi muuttumaan pääomaksi. Suom. muist.

pääomiaan ja sen kautta heidän omien suurten pääomien keskittämisoima nousee vielä suuremmaksi.

Kapitalistin itsensä persoonana tulee osakelaitoksen kautta kokonaan tarpeettomaksi kapitalistisen liikkeen kulle. Hänen persoonansa poistaminen taloudellisesta elämästä lakkaa olemasta taloudellisen *mahdollisuuden* tai *tarkoituksenmukaisuuden* kysymyksenä. Se tulee pelkäksi *valta*-kysymykseksi.

Sosialismin valmistaminen pääomakeskittymisen kautta on kuitenkin ainoastaan toinen puoli kasvamisesta tulevaisuuden valtion. Sen rinnalla käy työväenluokan piirissä samalla kehitys, joka merkitsee kasvamista sosialismia kohden. Pääoman kasvun kanssa kasvaa myöskin yhteiskunnassa köyhälistön lukumäärä. He tulevat yhteiskunnan lukuisimmaksi luokaksi. Ja samalla aikaa kasvavat heidän järjestönsä. Työläiset perustavat osuuskuntia, jotka tuhoovat välikaupan ja järjestävät tuotannon omaa tarvetta varten. He perustavat ammattiyhdistyksiä, jotka asettavat sulkua liikkeenharjoittajan itsevaltiudelle ja tahtovat voittaa vaikutusvaltaa tuotanto-toimintaan. He valitsevat kuntien ja valtioiden edustuslaitoksiin edustajia, jotka siellä ponnistelevat viedäkseen perille uudistuksia, työväensuojelulakeja käytäntöön saadakseen, valtion ja kuntien liikkeet malliliikkeiksi muodostaakseen ja enentääkseen sellaisten liikkeiden lukumäärää alati.

Tämä liike kulkee eteenpäin lakkaamatta, me olemme, kuten meidän uudistukselaisemme sanovat, jo yhteiskunnallisessa vallankumouksessa, vieläpä muutamien mukaan jo sosialismissa. Tarvitaan ainoastaan edelleen kehittymistä jo olevalla perusteella, ei mitään mullistusta, — se voi ainoastaan häiritä sosialismiin kasvamisen kulkua, siis pois kaikki sellaiset ajatukset, keskittykäämme "positiiviseen" työhön.

Tämä silmäys on varmasti hyvin houkuttelevan laatuinen, ja täytyy todella olla pirullinen luonteeltaan, jos toivoo häiritä mullistuksella niin ihanan "asteettaisen uudistuspolun". Jos toivo olisi ajatustemme isä, täytyisi meidän marxilaisten kaikkien innostua kasvamisteoriaan.

Siinä on ainoastaan pieni virhe: kasvaminen, jonka se kuvaa, ei ole yhden vaan kahden aineksen kasvaminen, vieläpä kahden aivan vasakkaisen aineksen: pääoman ja työn. Se mikä uudistukselaisista näyttää rauhalliselta sosialismiin kasvamiselta, on ainoastaan molempien vastakaisten luokkien kasvamista voimaltaan, luokkien, jotka vastustavat toisiaan leppymättömästi, merkitsee vain, että pääoman ja työn välinen vastakohta, joka alussa oli vain muutaman yksilöjoukon välinen, joukon, joka oli vähemmistönä valtiossa, nyt on kasvanut taisteluksi jättiläismaisten, lujasti liittyneiden järjestöjen välillä, jotka määräävät koko yhteiskunnallisen ja valtiollisen elämän. Siten merkitsee kasvaminen sosialismiin kasvamista suuriin taisteluihin, jotka tärisyttävät koko valtiolaitosta, joiden täytyy tulla yhä valtavammiksi ja voivat loppua ainoastaan kapitalistiluokan kukistamiseen ja pakkoluovuttamiseen. Köyhälistö näet on yhteiskunnalle välttämätön, se voi ajottaisesti kukistua, mutta ei koskaan tulla tuhotuksi. Kapitalistiluokka sitävastoin on tullut tarpeettomaksi, taistelussa valtiovallasta tuon luokan kärsimän tappion täytyy viedä sen täydelliseen ja pysyvään kukistumiseen.

Joka ei tunnusta näitä johtopäätöksiä meidän kasvamisestamme sosialismiin, hänen täytyy olla sokea näkemään meidän yhteiskuntamme perustotuutta: luokkavastakohtaa pääoman ja työn välillä. Kasvaminen sosialismiin on ainoastaan toinen lausuntatapa luokkavastakoh-tien alituiselle kärjistymiselle, kasvamiselle suurien, ratkaisevien luokkataistelujen aikakauteen, luokkataistelu-

jen, jotka me yhteensä rohkenemme lausua yhteiskunnallisen vallankumouksen nimellä. Tätä eivät revisionistit mielellään tahdo ottaa todeksi, mutta heidän ei ole tähän saakka onnistunut tuoda mitään tehokasta tätä käsitystä vastaan. Mitä he tätä vastaan väittävät, ne ovat kaikki tosiasioita, jotka, jos niillä olisi mitään arvoa ja jotakin todistaisivat, eivät todistaisi kasvamista sosialismiin, vaan kasvamista pois päin sosialismista, kuten oletamus, että pääoma ei keskittyisi vaan pyrkisi pois keskuksesta. Revisionismin olemuksessa on perusteena tämä vastakohta: sen täytyy tunnustaa Marxin kapitalismia koskevat teoriat, jos se tahtoo todistaa kasvamisen sosialismiin. Ja sen täytyy tämä teoria hylätä, jos se tahtoo tehdä uskottavaksi yhteiskunnan rauhallisen kehityksen, luokkavastakohtien lievenemisen.

Mutta siinäpä alkaa revisionistien ja heidän läheistensä itsensäkin päässä hämärtää aavistus siitä, että tulevaisuuden valtioon rauhallisen kasvamisen idealla on mutkansa.

Kuvaavana siitä on eräs artikkeli, jonka Naumann "Neue Rundschau'n lokakuun (1908) numerossa ja siten "Hilfe'ssä" julkaisi "Marxismien kohtalosta". Se on tottakin sekava tämän kohtalon esittäminen, jonka meille siinä kansallissosialistien entinen johtaja antaa. Hän arvelee että pääoman keskittyminen ja liikkeenharjoittajaliittojen muodostaminen ovat jotakin, joka meitä marxilaisia hämmästyttää ja saattaa meidät neuvottomuuteen, jota me emme ole odottaneet. Ja toiselta puolen väittää hän, että revisionistiset ammattiyhdistykset vastoin marxilaisia olisivat asettaneet arvoonsa lain määräämän työväensuojeluksen ja ammatillisten järjestöjen merkityksen. Miesparalla ei ole mitään aavistusta siitä, että Marx oli se, joka ensiksi Euroopan mannermaalla levitti näiden

molempien ilmenemismuotojen merkitystä ja että hän huomasi niiden samoin kuin liikkeenharjoittajaliittojen merkityksen paljoa aikaisemmin kuin muut sosialistit.

Mutta tämän herran tietämättömyyteen siitä on totuttu, siitä seikasta ei tarvitse enempää huomauttaa. Merkkillistä sitävastoin on se, että Naumann artikkelissaan huomaa keskittyneen pääoman ylivoiman, niin että hänen mukaansa taloudellinen kehitys ei vie sosialismiin, vaan "uuteen feudalismiin", kuulumattoman vahvoine taloudellisine välineineen. Liikkeenharjoittajaliittoja vastaan, sanoo hän, eivät osuuskunnat eivätkä ammattiyhdistykset voi mitään.

"Teollisuuden johtaminen on näkymättömiin aikoihin saakka siellä, missä syndikaatit ja pankit yhdessä työskentelevät. Siellä ovat kasvaneet mahtivallat, joita ei mikään yhteiskunnallinen vallankumous voi syöstä satulasta, niin kauan kuin ei työttömyyden ja nälän kauheat ajat aiheuta joukkokapinaa, joka sitten sokeanyksinkertaisesti syöksee kumoon kaiken voimatta rakentaa mitään parempaa. Ajatus yhteiskunnallisesta vallankumouksesta on asiallisesti loppunut. Tämä kaikki on hyvin kiusallista kaikille vanhaan lajiin kuuluville sosialisteille, myöskin meille ihanteellisille yhteiskunnan uudistajille, jotka olemme toivoneet nopeampaa työväenasiaian kulkua, mutta se ei hyödytä mitään, jos me itsellemme jotakin haluamme uskotella, seuraava aikakausi kuuluu teollisuudenharjoittajaliitoille."

Tämä ei juuri näytä kasvamiselta sosialismiin, kaikkein vähemmän rauhalliselta kasvamiselta. Naumann itsekkään ei tiedä ilmoittaa mitään muuta keinoa uuden feudalismiin kukistamiseksi kuin "joukkokapinan", joka kaiken "lyö kasaan", siis vallankumouksen — mutta siinä tekee hän äkkiä täydellisen loogillisen kuperkeikan. En-

sin myöntää hän, että liikkeenharjoittajaliitot voidaan syöstä satulasta vain vallankumouksen kautta. Mutta sitten syrjäyttää hän ajatuksen sellaisesta vallankumouksesta sillä yksinkertaisella väitteellä, että sen täytyisi olla nälkäkapinan, joka "sokeanyksinkertaisesti kaiken löisi kasaan voimatta mitään parempaa rakentaa". Miksikä pitää olla niin, miksikä vallankumous on tuomittu edeltäkin hedelmättömäksi, jää Naumann'in salaisuudeksi.

Senjälkeen kuin hän on perustelematta lyönyt kynänpaarilla ajatuksen vallankumouksesta kuoliijaaksi, ei hän suinkaan lankea täydelliseen toivottomuuteen, vaan antautuu aivan hupaisaan uskoon. Sitten hän näet havaitsee, että liikkeenharjoittajaliitot ovat vastustamattomia ainoastaan marxilaisille, jotka tunnustavat taloudellisen välttämättömyyden ja kieltävät vapaan tahdon. Meidän tarvitsee vain tunnustaa tämä vapaa tahto, sitten me liikkeenharjoittajaliittojenkin kanssa tulemme kuitenkin, silloin kadottavat "uuden feudalismin kuulumattoman vahvat välineet" vastustamattomuutensa.

Mitä joukkojen kapina ei saanut aikaan, sen muka saisi aikaan yksilön vapaan tahdon tunnustaminen, "persoonallisuus". Viittaus siihen, se on "käytännöllistä" "realipolitiikkaa."

Naumann kertoo meille:

"Marx ei tahtonut tietää paljon vetoomisesta vapaaseen tahtoon, koska hän arvosteli kaiken luonnonvälttämättömäksi tapahtumaksi. Ainakin on se hänen teoriasa sävy. Yksityisihmisenä kylläkin oli hän lujatahtoinen persoonallisuus ja tarmokas herättäjä. Nykyään ajattelevan sosialidemokratian keskuudessa on käynnissä jonkunlainen vaellus luonnonopista tahdonoppiin ja siten siis kaikkien vapaamielisten liikkeiden perusoppiin.

Eduard Bernstein on puhunut mitä selvimmin siitä, että meidän täytyy taas istuutua Kantin jalkojen juureen.

Anarkistisissa tai puolianarkistisissa sosialidemokratian sivuliikkeissäkin on olemassa sama kulku uskosta taloudellisessa elämässä sokeasti vallitsevasta luonnonkohtalosta tietoon, että tahto voi muovailla asioita niin tai näin. Tämä palaaminen takaisin tahdonoppiin on seurauksena siitä tosiasiasta, että uusi teollisuusherruus on lujittunut. Huomataan, että se ei kukistu itsestään, vaan että täytyy siltä myönnytyksiä pakottaa tahdontoiminoilla.”

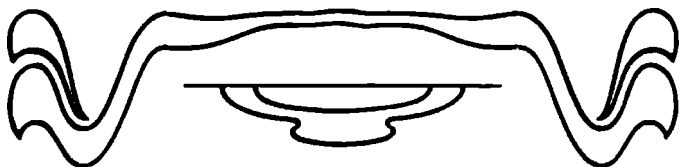
Ne, jotka nyt ovat tämän ensiksi huomanneet, ovat rauhallisen sosialismiin kasvamisen ihailijoita. Me marxilaiset emme todellakaan tarvitse tätä tietoa. Revisionisteille samoin kuin heidän anarkistisille ja kansallissosialistisille mukanakulkijoilleen on se sitävästoin tavaton keksintö. Mutta he ovatkin mehiläisiä, jotka ymmärtävät joka kukasta hunajaa imeä, ja niin havaitsevat he tässä keksinnössä marxilaisten katsantokantojen kumoamisen — samoin kuin heidän vapaamieliset, kansallissosialistiset, anarkistiset ja puolianarkistiset henkiheimolaisensa. He kaikki syyttävät Marxia, että hän tunsii ainoastaan ”sokeasti vallitsevan”, ”automatisen” taloudellisen kehityksen eikä tiennyt mitään inhimillisestä tahdosta. Juuri tämän tahdon synnyttäminen olisi meidän päätehtävämme.

Niin ei opeta ainoastaan Naumann, vaan myöskin *Friedeberg*, niin opettavat nuo ainekset, jotka sosialidemokratian piirissä heiluvat sinne tänne Naumannin ja *Friedebergin* välillä, kuten *Eisner* ja *Maurenbrecher*, niin opettavat myöskin revisionismin teoretikot kuten *Tugan-Baranowsky*:

”Pääoman kirjoittaja arvosteli liijan suureksi histo-

riallisen kulun elementarisen puolen eikä käsittänyt tässä kulussa (Prozess) *elävän inhimillisen persoonallisuuden luovaa jättiläisosaa*" (Der moderne Sozialismus Seite 91).

Kaikki tämä osoittaa selvästi, että rauhallisen sosialismiin kasvamisen teorialla on suuri reikä, joka on tukkiva elävän inhimillisen persoonallisuuden ja hänen vapaan tahtonsa luovalla jättiläisosalla. Mutta tämä vapaa tahto, jonka tulee täydentää kasvaminen, merkitsee todellisuudessa sen kumoamista. Jos Naumann on oikeassa siinä, että tahto on vapaa ja "muovailee asiat niin tai näin", silloinhan hän voi "niin tai näin muovaila" taloudellisen kehityksen suunnan. Silloin ei millään muotoa ole tarkastettavissa, mitä takeita meillä on siitä, että me juuri sosialismiin kasvamme. Silloin on yleensä mahdotonta tunnustaa mitään yhteiskunnan kehityssuuntaa, silloin on mahdotonta kaikki yhteiskunnan tieteellinen tunteminen.

4. Taloudellinen kehitys ja tahto.

Revisionistit tulevat ylläolevia esityksiä vastaan vertailemaan, että muka paljo suurempia vastakohtia esiin-tyy Marxissa, joka ajattelijana ei tunnustanut mitään vapaata tahtoa, vaan odotti kaikki välttämättömältä taloudellisel-tilta kehitykseltä, joka tapahtuisi automatisesti, mutta vallankumouksellisena taistelijana alituisesti mitä voimakkaimmalla tavalla on kehittänyt tahtoa ja vedonnut köyhälistön tahtoon. Tämä olisi silloittamaton vastakohta Marxin teoriassa ja käytännössä, julistavat meille revisionistit, anarkistit ja vapaamieliset mitä yhtenäisemmin.

Modellisuudessa ei Marxissa ole löydettävissä tuol-laista vastakohtaa. Se on tulos hänen arvostelijainsa hämmennyksestä — parantumattomasta hämmennyksestä, koska se aina palautuu uudelleen. Sen perustana on kerta kaikkiaan se, että asetetaan tahto ja vapaa tahto samoiksi. Marx ei ole koskaan ollut tunnustamatta tahdon merkitystä ja inhimillisen persoonallisuuden jättiläisosaa yhteiskuntaan nähden, hän on ainoastaan kieltänyt tahdon vapauden, joka seikka on kokonaan toista. Se on jo

kylliksi usein tullut selvitettyksi, jotta sitä tässä vielä pitäisi selvittää.

Sitten lepää tämä hämmennys aivan merkillisellä ajatuksella siitä, mitä talous ja taloudellinen kehitys on. Kaikki nämä oppineet herrat luulevat, että koska se tapahtuu määrättyjen lakien mukaisesti, se tapahtuu automaattisesti, "itsetoimivasti", ilman tahtovia inhimillisiä persoonallisuuksia, niin että inhimillinen tahto talouden *rintalla* ja talouden *yläpuolella* esiintyy erikoisena aineksena, joka tätä täydentää ja vaikuttaa, että taloudesta johtuvat seikat "niin tai näin muodostuvat". Tämä katsantokanta on mahdollinen ainoastaan aivoissa, jotka käsittävät talouden kokonaan skolastisesti, ovat saaneet käsityksensä kirjoista ja sitä puhtaasti ajatustietä edelleen käsittelevät, ollen ollenkaan hankkineet pienintäkään elävää käsitystä todellisesta taloudellisesta kulusta. Siinä ovat proletaarit joka tapauksessa heidän yläpuolellaan ja siksi ovat he, Maurenbrecheristä ja Eisneristä huolimatta kykenevämpiä käsittämään tämän kulun ja sen historiallisen osan kuin porvarilliset teoretikot, joille taloudellinen käytäntö on tuntematon, sekä myöskin kykenevämpiä kuin porvarilliset käytännön miehet, joille teoreettinen harrastus on vierasta, kaikki tarve käsittää taloudesta enempää kuin vaaditaan menestykselliseen voiton hankintaan.

Koko taloudellinen teoria tulee pelkäksi käsitteleikittelyksi jokaiselle, joka ei lähde siitä tuntemuksesta, että jokaisen taloudellisen tapauksen käyttövoimana on inhimillinen tahto. Ei suinkaan *vapaa* tahto, ei tahtominen semmoisenaan, vaan *määrätty* tahtominen, se on viime kädessä *tahto elää*, joka on kaiken talouden perustana, vieläpä joka jo syntyy yhdessä liikuntakyvyn ja ymmärryksen omaavien organismien elämän kanssa. Jokain

tahtomismuoto on viime kädessä supistettavissa tahdoksi elää.

Mitkä erityiset muodot tämä organismin tahto elää kussakin yksityisessä tapauksessa ottaa, se riippuu sen elämän erityisistä ehdoista — sana ehdot otettuna laajimmassa merkityksessään, jolloin siihen eivät ainoastaan kuulu elämän ylläpidon välineet vaan myöskin sen vaarat ja haitat. Elinehdot määräävät sen tahdon laadun, sen toiminnan muodot ja niiden seuraukset.

Tämä tieto muodostaa materialistisen historiankäsit-
tyksen lähtökohdan. Mutta niin yksinkertaisia kuin tosin
ovatkin ne asianhaarat, jotka tällä tavalla ovat yksinker-
taisemmassa organismissa selitettävissä, niin työntäytyy
useita välimuotoja yksinkertaisen halun elää ja niiden
moninaisten muotojen välille, joita organismin tahtomi-
nen voi saada korkeammalla asteella.

Minun tehtäväni ei voi olla sitä tässä laveammin
esittää. Mutta sallittakoon minun tehdä muutamia viit-
tauksia.

Organismin elinehdot ovat kahdenlaisia: sellaisia
jotka aina uudelleen palautuvat, eivät muutu useampien
sukupolvien kestäessä. Näihin ehtoihin soveltuva tarkoi-
tuseräinen tahtominen tulee tässä tottumukseksi, joka
periytyy ja luonnollisen valinnan kautta vahvistuu; se
tulee vaistoksi, taipumukseksi, jota yksilö lopulta kai-
kissa olosuhteissa seuraa, myöskin tavallisuudesta poik-
keavien ehtojen vallitessa, jolloin taipumuksen seuraami-
nen ei edistä eikä säilytä elämää, vaan sitä vahingoittaa,
ehkäpä tuottaa kuolemankin.

Siitä huolimatta on tämän tahtomisen alkujuurena
yhä tahto elää.

Niiden elinehtojen rinnalla, jotka samalla tavoin
toisiaan yhtä uudelleen seuraavat, on myöskin sellaisia,

jotka ainoastaan harvoin tai vaihdellen esiintyvät. Silloin ei vaistosta ole apua, silloin riippuu elämän ylläpito täydelleen organismin ymmärryksestä, joka kykenee huomaamaan olevan aseman ja soveltautumaan sen mukaan. Kuta enemmän joku eläinlaji elää nopeasti vaihtuvissa elinehdoissa, sitä enemmän tulee se kehittämään älyään osaksi siten, että älyn elimet tulevat enemmän kysymykseen, osaksi siten että yksilöt, joiden äly on heikompi, tulevat ennen pitkää kuolemaan sukupuuttoon.

Vihdoin ihmisellä äly tulee niin suureksi, että hän kykenee luomaan itselleen keinotekoisia orgaaneja, aseita ja työkaluja voidakseen kulloinkin vallitsevissa elinehdoissa paremmin pitää paikkansa. Mutta hän luo siten samalla itselleen uudet elinehdotkin, joiden mukaan hänen on soveltauduttava. Siten tulee teknikan kehitys, korkeamman älyn tulos, itsepuolestaan älyn edelleen kehittymisen kiihottimeksi.

Teknikan kehityskin on tulos tahdosta elää, mutta se tuo mukanaan sen merkitsevän muovautumisen. Eläin tahtoo elää, kuten se on tähänkin asti elänyt. Enempää se ei halua. Uuden asean tai uuden työkalun keksiminen tuo mukanaan mahdollisuuden elää paremmin kuin tähän saakka, saavuttaa runsaamman ravinnon, enemmän joutoaikaa, enemmän varmuutta tai vihdoin tyydyttää uusia tarpeita, joita tähän saakka ei tunneta. Kuta enemmän teknika kehittyy, sitä enemmän tulee tahto tahdoksi elää paremmin.

Tämä tahto on sivistysihmisen tunnusmerkki.

Teknika ei muuta ainoastaan ihmisten suhdetta luontoon, vaan myöskin ihmisten keskinäisen suhteen.

Ihminen kuuluu yhteiskunnallisiin eläimiin, noihin, joiden elämänehdot eivät salli heidän elää eristettyinä,

vaan ainoastaan yhteiskunnaksi yhtyneinä. Tahto elää saa täällä muodon elää yhdessä yhteiskunnan jäsenten kanssa ja itseään varten. Tekniikan kehittyminen muuttaa yhteiskunnallisen yhteiselämän ja yhteistoiminnan ehdot, kuten muuttaa muutkin elämän ehdot. Tämä tapahtuu ennen kaikkea sen kautta, että se antaa ihmiselle elimiä (Organe), jotka ovat hänen ruumiistaan erillään. Luonnon antamat työkalut ja aseet, kynnet, hampaat, sarvet ja muut sellaiset ovat kaikille yksilöille samanlaiset (samalla lajilla ja ikäkaudella), samalla tavoin omia. Valmistetut työkalut ja aseet voivat sitävastoin olla yksistään yksityisten ihmisten omistamia ja puuttua toisilta. Nuo, jotka sellaisia työkaluja ja aseita yksinään hallitsevat, elävät toisten elämän ehtojen alaisina kuin nuo, jotka ovat niitä vailla. Siten muodostuu erityisiä luokkia, joissa tuo sama halu elää saa toiset muodot. Esimerkiksi kapitalisti ei voi niissä olosuhteissa, joissa hän elää, olla olemassa, jollei hän pyri saamaan voittoa. Hänen halunsa elää ajaa hänet ansaitsemaan voittoa ja hänen halunsa elää paremmin ajaa hänet ahertamaan voiton enentämistä. Jo tämä paikoittaa hänet enentämään pääomaansa. Mutta samaan suuntaan ja vielä vahvemmin vaikuttaa kilpataistelu, joka uhkaa häntä perikadolla, jollei hän kykene alinomaa suurentamaan pääomaansa. Pääoman keskittyminen ei ole automatinen prosessi, joka työskentelee ilman osallisansa tahtoa ja tietoisuutta. Ei olisi mahdollista tulla rikkaaksi ja lyödä heikommat kilpailijansa laudalta ilman kapitalistien hyvin tarmokasta tahtoa. Mikä on ulkopuolella heidän tahtonsa ja heidän tietoisuutensa, on vain se tosiasia, että tämä heidän tahottomisensa ja pyrkimyksensä tulos muodostaa sosialistisen tuotannon ehdot. Tätä eivät kapitalistit varmaankaan tahdo, mutta sillä ei ole sanottuna, että taloudellisessa

prosessissa ovat ihmisten tahtominen ja "luovan persoonallisuuden jättiläisö" syrjään sysätyt.

Sama halu elää, joka kapitalisteja innostaa, vaikuttaa myöskin työläisissä. Mutta heidän erilaisia elämän ehtojaan vastaten saa se heissä toiset muodot. He eivät pyri saamaan voittoa, vaan saamaan työvoimaansa kau-paksi, työvoimastaan korkean hinnan ja alhaisen hinnan elintarpeille; siitä johtuvat osuuskuntien ja ammattiyhdistysten perustamiset, heidän pyrkimyksensä saamaan työväen suojeluslakeja, siitä johtuu vihdoinkin toinen pyrkimys, joka pääoman keskittämispyrkimyksen ohessa merkitsee kasvamista sosialismiin. Tässäkään ei tämä merkitse tuota tahdotonta, tiedotonta kulkua jota tavallisesti ymmärretään sanalla "kasvaminen".

Vihdoinkin tulee yhteiskunnalliselle prosessille tarkastettavaksi vielä toinen puoli halua elää. Määrättyjen olosuhteiden vallitessa voi yksilön tai yhteiskunnan halu elää osoittautua ainoastaan toisten yksilöiden elämänhulun kukistamisessa. Petoeläin voi elää ainoastaan tuhoamalla toisia eläimiä. Mutta usein vaatii hänen halunsa elää samaan lajiin kuuluvienkin syrjäyttämisen, jotka tekevät saaliin hänelle riidanalaiseksi tai supistavat ravinnon. Tämä ei vaadi toisten tuhoamista, mutta kylläkin heidän tahtonsa masentamista lihas- ja hermonvoiman etevämmyydellä.

Myöskin ihmisten kesken syntyy sellaisia riitaisuuksia, vähemmän yksilöiden kuin yhteistöjen kesken, elämän saannin välineistä, metsästysalueista ja kalastuspaikoista aina markkinoihin ja siirtomaihin saakka. Sellaiset riitaisuudet päättyvät aina joko toisen osallisen tuhoamiseen tai, ja useammin tapahtuu tämä, hänen tahtonsa murtamiseen tai taivuttamiseen. Tämä on jokakerta ainoastaan ohimenevä tapaus. Mutta ihminen ke-

hittää sen rinnalla pysyvän toisen tahdon alistamisen, samalla kun hän kehittää pysyvän riistämistilan.

Luokkavastakohdat ovat tahtomisen vastakohtia. Kapitalistien halu elää tapaa ehdot, jotka ajavat nämä taivuttamaan työläisten tahdon ja tekemään sen itseään palvelevaksi. Ilman tätä tahdon taivutusta ei olisi mitään kapitalistista voittoa, mitkään kapitalistit eivät voisi olla olemassa. Työläisten tahto elää ajaa nämä sitä vastoin kapinoitsemaan kapitalistien tahtoa vastaan. Siitä luokkataistelu.

Siten näemme me tahdon olevan koko taloudellisen prosessin käyttövoimana. Se muodostaa sen lähtökohdan, se täyttää jokaisen ilmauksen. Ei ole olemassa mitään mielettömämpää kuin nähdä tahdossa ja taloudessa kaksi tekijää, jotka ovat toisistaan riippumattomat. Sen takaa pilkistäytyy fetishtinen käsitys, joka sekoittaa toisiinsa talouden, se on ihmisten yhteiskunnallisen yhdessä työskentelemisen muodot ja tämän työskentelemisen aineelliset esineet, raaka-aineet ja työkalut, ja luulottelee, miten ihminen käyttää hyväkseen raaka-aineita ja työkaluja muodostaakseen määrättyjä esineitä mielivaltaansa mukaisesti; niin myös käyttäisi "luova persoonallisuus" vapaine tahtoineen taloutta muodostaakseen siitä määrättyjä yhteiskunnallisia suhteita tarpeittensa mukaisesti "niin tai näin". Koska työläinen on ulkopuolella raaka-aineita ja työkaluja, on niiden yläpuolella, vallitsee niitä, uskoo taloudellinen fetishisti ihmisen olevan ulkopuolella talouden, sen yläpuolella ja hallitsevan sitä vapaan tahtonsa mukaisesti. Ja koska raaka-aineilla ja työkaluilla ei ole mitään tahtoa eikä tietoisuutta, uskoo hän taloudessa kaiken tapahtuvan automatisesti ilman tahtoa ja tietoisuutta.

Ei ole olemassa naurettavampaa väärinymmärrystä kuin tämä.

Taloudellinen välttämättömyys ei merkitse tahdotto-
muutta. Se saa alkunsa elävien olentojen välttämättö-
myydestä tahtoa elää ja pakosta käyttää sitä varten niitä
elämän ehtoja, jotka ovat käsillä. Se on määrätyn tah-
don välttämättömyys.

Ei ole mitään nurinkurisempaa kuin katsantokanta,
että taloudellisen välttämättömyyden tunnustaminen mer-
kitseisi tahtomisen heikentämistä; tämä tahtominen pitäi-
si muka työläisissä ensin herättää ja se vahvistaa kenraa-
lien ja muiden lujatahtoisten elämäkerroilla ja esityksillä
tahdon vapaudesta. Kun ihmiselle uskotellaan, että jo-
kin on, silloin se muka myöskin on ja muka tullaan siitä
innostuneiksi. Joka uskoo vapaaseen tahtoon, muka sillä
jo hankkii tahdon, vieläpä vapaan! Katsottakoonpa vain
meidän professorejamme ja muita porvarillisia älyniek-
kojamme, jotka toiselta puolen ovat käyneet Kantin kou-
lun läpi ja toiselta puolelta tahdonlujien Hohenzollerien
kunnioittamisen, kuinka suuren tahdon taipumattomuus-
den he ovat sillä hankkineet!

Jollei kaiken taloudellisen välttämättömyyden perus-
syy, tahto elää, vaikuttaisi työläisissä mitä voimakkaim-
min, jos tämä tahto heissä ensin pitäisi keinotekoisesti
herättää, silloin olisi kaikki meidän ponnistuksemme
turhaa.

Sillä ei ole kuitenkaan sanottu, että ihmisten tahto-
minen olisi ilman yhdyssidettä heidän tietoisuuteensa eikä
se sitä määräisi. Elämäntahdon tarmo ei kylläkään riipu
meidän tietoisuudestamme, mutta määrää tämä kyllä ne
muodot, jotka tuo tahto määrätyissä tapauksissa saa, ja
sen tarmon, jonka se kullekin sellaiselle yksityiselle
muodolle hankkii. Olemmehan me nähneet, että vaiston

ohella tietoisuus ohjaa tahtoa ja että sen muodot riippuvat siitä, millä tavalla ja missä määrin tietoisuus tuntee elämän ehdot. Koska eri yksilöillä on ymmärrys erilainen, voi heidän yhtäläinen tahtonsa elää vaikuttaa erilaisesti yhtäläisiin olosuhteisiin ja tämä erilaisuus on se, joka synnyttää luulon tahdonvapaudesta, aivan kuin yksilön tahtomisen laatu riippuisi hänen tahdostaan eikä hänen elämänsä ehdoistaan.

Ei mieltä ylentävillä legendoilla ja mietiskelyillä tahdon vapaudesta, vaan ainoastaan laajentamalla tietoa yhteiskunnallisista olosuhteista voidaan köyhälistön tahtomisen muodot ja tarmo, jota se siinä kulloinkin käyttää, panna vaikuttamaan hänen edukseen.

Tahto elää on se tosiasia, josta meidän täytyy lähteä, jonka meidän tulee edellyttää tunnetuksi. Ne muodot, jotka se saa, ja se voima jolla se ilmaantuu, riippuvat sitten yksityisissä henkilöissä, luokissa, kansoissa j. n. e. heidän olevien elämänehtojen tuntemisestaan, jotka siellä missä ne synnyttävät kahdessa luokassa vastakkaisen tahdon, ovat myös *taisteluehtoja*. Ainoastaan näiden viimeisten kanssa on meillä tässä tekemistä.

Tahdon taisteluhalu määrää 1 *taistelun palkkio*, joka viittoon taisteleville; 2 *voimatunne*; 3 *todellinen voima*.

Kuta suurempi on taistelun palkkio, sitä vankempi on tahto, sitä enempi uskalletaan, sitä tarmokkaammin annetaan kaikki voimat palkinnon saavuttamiseksi. Mutta se pitää paikkansa ainoastaan silloin, kun ollaan vakuutettuja, että on käytettävissä voima ja kyvyt, jotka vaaditaan palkkion saavuttamiseksi. Jos ei ole tarvittavaa itseensä luottamista, silloin, olkoon taistelun päämäärä miten viehättävä tahansa, se ei päästä valloille mitään tahtoa, vaan ainoastaan toivon, ikävöimisen, joka saattaa olla hyvinki kuuma, muta ei synnytä mitään tekoa ja

on käytännöllisesti kokonaan hyödytön. Voimatunne taas on huonompi kuin hyödytön jos se ei lepää omien voimien kuin myöskin vastustajien voimien todellisella tuntemisella, vaan pelkillä kuvitteluilla. Voima ilman voimatunnetta jää kuolleeksi, ei synnytä mitään tahtomista. Voimatunne ilman voimaa muutamien asiantilain vallitessa voi viedä tekoihin, jotka hämmästyttävät ja pelästyttävät vastustajaa, taivuttavat tai lamauttavat hänen tahtonsa. Mutta pysyviä seurauksia ei voida saavuttaa ilman todellista voimaa. Yritykset, joita ei voiteta todellisella voimalla, vaan ainoastaan pettämällä vastustaja omien voimiensa suhteen, täytyvät ennemmin tai myöhemmin aina tehdä haaksirikon ja siten sitä suuremman masentumisen aiheuttaa, kuta loistavampia ensimmäiset tulokset ovat olleet.

Jos me sovellutamme sanotun köyhälistön luokkataisteluun, niin on selvää, mikä on tehtävänä niiden, jotka tahtovat sen mukana taistella ja sitä edistää ja miten sosialidemokratia siihen vaikuttaa. Meidän ensimmäinen ja tärkein tehtävämme on kartuttaa köyhälistön voimaa. Tätä emme me luonnollisesti voi kartuttaa miten haluamme. Köyhälistön voimat ovat määrättyssä tilassa kapitalistisessa yhteiskunnassa taloudellisten olosuhteiden määräämät eivätkä ole kartutettavissa noin vain. Mutta voidaan käsillä olevien voimien vaikutusta enentää siten, että vaikutetaan niiden tuhlausta vastaan. Itsetiedoton prosessi luonnossa merkitsee loppumatonta voimien tuhlausta, jos me katselemme sitä tarkoitustemme näkökannalta. Luonnolla ei ole mitään tarkoituspää, jota se palvelee. Ihmisen tietoinen tahtominen asettaa hänelle tarkoituspää, mutta osottaa hänelle myöskin tien saavuttaa tarkoituspäästä nuo päämäärät ilman voimien tuhlausta, käyttämällä mitä pienintä voimakulutusta.

Tämä pitää myöskin köyhälistön luokkataisteluun nähden paikkansa. Tosin ei se alustakaan saakka käy ilman siihen osallisten tietoisuutta, mutta heidän tietoinen tahtomisensa käsittää ainoastaan heidän lähimmät persoonalliset tarpeensa. Yhteiskunnan uudistukset, jotka siitä johtuvat pysyvät taisteleville ensin salattuina. *Yhteiskunnallisena* menona on siis luokkataistelu kauan tiedoton tapahtuma ja sellaisena kaiken sen voimatuhlauksen rajoittamana, joka on ominaista kaikille itsetiedottomille ilmauksille. Ainoastaan *tieto* yhteiskunnallisesta prosessista, sen pyrkimyksistä ja päämääristä voi tehdä lopun tästä tuhlauksesta, keskittää köyhälistön voimaa, koota heidät suuriksi järjestöiksi, joita yhdistävät suuret päämäärät ja alistavat suunnitelmallisesti persoonalliset ja hetkellistoinninnat pysyvien luokkaetujen alaisiksi, jotka taas puolestaan ovat asetetut koko yhteiskunnallisen kehityksen palvelukseen.

Toisin sanoen teoria on tekijä, joka kohottaa korkeimmilleen köyhälistön voimat, samalla kun se opettaa käyttämään sen taloudellisen kehityksen tarjoomia voimia mitä tarkoituksellisemmin ja vaikuttaa niiden tuhlauksista vastustavasti.

Teoria ei ainoastaan kohota köyhälistön toimivaa voimaa, vaan myöskin voimatietoisuutta. Tämä ei olekaan vähemmän tarpeellista.

Me olemme nähneet, että tahtoa ei määrää pelkästään tietoisuus, vaan myöskin tottumus ja vaisto. Olosuhteet, jotka vuosikymmeniä vieläpä vuosisatoja läpeensä toistuvat uudelleen, synnyttävät tottumuksia, jotka yhä toimivat, vaikka niiden aineelliset perustat jo ovat kadonneet; voi olla jo kauan sitten tullut heikoksi joku luokka, joka ennen ylivoimallaan hallitsi, ja sen riistämä luokka tullut vahvaksi, joka ennen oli heikko ja siksi

sortui riistävän luokan alaiseksi. Mutta saavutettu voimatietoisuus vaikuttaa molemmin puolin vielä kauan ennaltaan, kunnes kerran tulee voimankoetus, esimerkiksi sota, joka paljastaa hallitsevan luokan koko heikkouden. Nyt äkkiä tulee hallittu voimastaan tietoiseksi, syntyy valankumous, äkillinen rysäys.

Niin vaikuttavat köyhälistössäkin tunne alkuperäisestä heikkoudestaan ja usko pääoman voittamattomuuteen vielä kauan.

Kapitalistinen tuotantotapa syntyi aikana, jolloin joukottain köyhälistöä virui avuttomana kadulla, loiseläjinä, yhteiskunnalle tarpeettomina olioina. Kapitalisti, joka otti heidät palvelukseensa, tuli heidän pelastajakseen, heidän "leivänantajakseen" tai "työnantajakseen", kuten nykyään sanotaan, joka ei soi paljoakaan kauniimalta. Heidän tahtonsa elää ajoi heidät myymään itsensä. Paitsi tätä eivät he nähneet toista mahdollisuutta toimientullakseen, vielä vähemmän mahdollisuutta tehdä kapitalisteille vastarintaa. Mutta vähitellen muuttui suhde. Köyhälistöläiset tulivat rasittavista kerjäläisistä, joita säälistä pidettiin töyssä, työväen luokaksi, josta yhteiskunta elää, mutta kapitalistin persoona sitävästoin tulee yhä tarpeettommaksi tuotannon kululle, jonka seikan osakeyhtiöt ja trustit silmiinpistävästi tuovat ilmi. Taloudellisesta välttämättömyydestä muuttuu palkkasuhde yhä enemmän pelkäksi valtasuhteeksi, jota pystyssä pitää valtiovalta. Mutta köyhälistö tulee lukuisimmaksi luokaksi valtiossa ja myöskin sotajoukossa, jolla valtiovalta lepää. Teollisesti korkealle kehittyneissä valtioissa kuten Saksassa tai Englannissa olisi sillä jo nykyään voimaa vallata valtiovalta ja jos taloudelliset ehdot jo vallitsisivat, voisi se käyttää hyväkseen valtiovaltaa tun-

keakseen syrjään kapitalistisen tuotannon yhteiskunnallisen tuotannon tieltä.

Mutta se, mitkä köyhälistöltä puuttuu, on tietoisuus voimastaan. Ainoastaan yksityisillä kerroksilla se on, kokonaisuudelta se puuttuu. Mitä sosialidemokratia voi, tekee se tämän sille tuodakseen. Tässäkin taas teoreettisella selityksellä se sen tekee, mutta ei yksistään tällä. Voimatietoisuuden muodostumiseen on aina teko vaikuttavampi kuin kaikki teoriat. Sen tulokset taistelussa vastustajaa vastaan ovat ne, joiden kautta sosialidemokratia köyhälistölle sen voiman mitä selvemmin osoittaa ja siten kohottaa vaikuttavimmin sen voimakkuutta. Tuloksista taas on sen kiittäminen sitä seikkaa, että sitä johtaa teoria, joka tekee mahdolliseksi tietoisien, järjestyneen köyhälistöosan käyttää jokaisena määrättynä hetkenä kaikki olevat voimansa.

Ulkopuolella anglosaksilaista maailmaa sosialidemokratinen tieto jo alusta saakka syöpyi ja hedelmöitti ammattiyhdistysliikkeen.

Näiden tulosten rinnalla ovat tuloksista rikkaat taistelut parlamentista ja parlamentissa, jotka ovat mahtavasti kohottaneet köyhälistön voimatunnetta ja voimaa, eivät ainoastaan niiden aineellisten etujen kautta, joita siellä yksityisille köyhälistökerroksille putoaa, vaan ennen kaikkea sen kautta, että omistamattomat, tähän saakka peloitellut ja toivottomat kansankerrokset näkivät tässä esiintyvän voiman, joka rohkeana ryhtyi taisteluun kaikkien hallitsevien luokkien kanssa, taisteli voiton voittonsa jälkeen eikä kuitenkaan ollut mitään muuta kuin näiden omistamattomien itsensä järjestö.

Siinä on toukokuun ensimmäisen päivän vieton suuri merkitys, siinä on vaalitaistelujen samoin kuin äänioikeustaistelujenkin merkitys. Eivät ne aina tuo köyhälistölle

melkoisia aineellisia etuja, usein eivät ne ole edes tasaisessa suhteessa taistelu-uhrauksiin ja kuitenkin merkitsevät ne, missä ne päätyvät voitokkaina, köyhälistön toimivien voimien valtaavaa kasvamista, koska ne yllyttävät mahtavasti sen voimatunnetta ja siten sen tahdon tarmoa luokkataistelussa.

Meidän vastustajamme eivät pelkää mitään muuta enemmän kuin tämän voimatunteen kasvamista. He tietävät, että jättiläinen pysyy heille vaarattomana, niin kauan kuin se ei ole tietoinen voimastaan. Heidän suurimpana huolenaan on painaa alas köyhälistön voimatunne, aineelliset myönnytyksetkin ovat heistä vähemmän vihattavia kuin työväestön siveelliset voitot, jotka kohottavat sen voimatunnetta. Siksi taistelevat he usein paljoa tarmokkaammin säilyttääkseen itsevaltiuden tehtaassa, "herravallan talossaan", kuin vastustaakseen palkankorotusta, siitä heidän katkera vihamielisyytensä toukokuun ensimmäisen päivän lepopäivänä viettämistä vastaan, siksi he ponnistelevat kuristaakseen yleisen yhtäläisen äänioikeuden kaikkialla, missä se on tullut keinoksi osoittaa silmiinpistävästi väestölle sosialidemokratian voitokkaan ja pidättämättömän etenemisen. Ei pelko sosialidemokratisen enemmistön tulemisesta aja sellaiseen ponnistukseen — sen vuoksi voitaisiin monet vaalit odottaa rauhallisina. Ei, vaan pelko siitä, että sosialidemokratian alinomaisten vaalivoittojen täytyy antaa köyhälistölle sellaisen voimatunteen ja sen vastustajia niin peljättää, että se tulisi vastustamattomaksi, niin etteivät valtiolliset valtakeinot enää tepsi ja että voimasuhteet valtiossa täydelleen muuttuisivat.

Siksi täytyy meidän olla valmiina siihen, että seuraava suuri vaalivoittonamme tuottaa meille hyökkäyksen nykyistä valtiopäiville äänioikeutta vastaan — jolla minä en kuitenkaan sano, että tämä hyökkäys tulee onnistumaan.

Se voi pikemmin aiheuttaa taisteluja, jotka nykyisille valloille tuottavat vielä raskaampia ja vaarallisempia tappioita kuin meidän vaalivoittonamme.

Tosin ei meidän puolueellamme ole luettavina pelkiä voittoja, vaan myöskin tappioita. Mutta nämä tulevat sitä vähemmän masentavasti vaikuttamaan, kunta enemmän me totumme nostamaan silmämme yli paikallisen hetkellisen rajailisuuden ja seuraamaan liikettämme kokonaisuudessaan kahden miespolven ajan kaikissa kansoissa. Koko köyhälistön pidättämätön ja nopea eteenpäin kulkeminen huolimatta yksityisistä hyvinkin vaikeista tappioista tulee silloin selvästi ilmi, että se suinkaan ei voi lamauttaa meidän voitonvarmuuttamme.

Kunta enemmän me koetamme tarkastaa yksityisiä taistelujamme yhdessä koko yhteiskunnallisen kehityksen kanssa, sitä selvempänä ja mahtavampana esiintyy meille kaikkien pyrkimyksiemme lopullinen päämäärä, työväenluokan ja samalla koko ihmiskunnan vapauttaminen nykyisestä luokkaherruudesta, sitä enemmän aateloittuu meidän pikkutyömme, joka katkeamattomasti ja välttämättömästi tunkee köyhälistöön tahtoa elää, sitä korkeammaksi jännittyy taistelun palkinnon suuruuden kautta sen tahto vallankumoukselliseksi intohimoksi, joka ei ole mieletön yllätyksellinen kiihotustila, vaan selvän tiedon tuote.

Tämä on se tapa, miten sosialidemokratia on tähän saakka vaikuttanut köyhälistön tahtomiseen ja se on täten saavuttanut niin loistavia tuloksia, että sillä ei ole pienintäkään syytä vaihtaa menettelyään toiseksi.

5. Ei vallankumousta eikä laillisuuttakaan millä hinnalla tahansa.

Toiselta puolen nuhdellaan meitä marxilaisia siitä, että me työnnämme syrjään tahdon politikasta, muodostamme tämän automatiseksi menetelmäksi, mutta toiselta puolelta väittävät nuo samat arvostelijat aivan sen vastakohtaa, että meidän tahtomisemme on korkeampi kuin todellisuuden tuntemisemme. Tämän pitäisi muka opettaa meille vallankumouksen mahdottomuuden, mutta me pidämme tunnekaassa fanatississamme kiinni vallankumouksen ajatuksesta ja juovumme siitä. Me muka pyrimme hinnalla millä tahansa valtiolliseen vallankumoukseen, vaikkakin me pikemmin pääsisimme eteenpäin olevaa laillista perustaa myöten.

Muun muassa koetetaan asettaa minut vastakohtaksi Fredrich Engelsille, joka, kuten sanotaan, kylläkin samaten aikaisemmin oli hyvin vallankumouksellinen, mutta vähää ennen kuolemaansa tuli järkeväksi, tunsii vallankumouksellisen kantansa pitämättömyyden ja tunnusti sen.

Nyt tosin on totta, että Engels 1895 tunnetussa esipuheessaan Marxin teokseen "Ranskan luokkataistelut" viittaa siihen, miten vallankumouksellisen taistelun ehdot vuo-

teen 1848 nähden olivat muuttuneet. Meillä täytyisi voittaaksemme olla suuret joukot takanamme, "jotka ymmärtäisivät, mitä on tehtävä", ja me "vallankumoukselliset", mullistajat menestyisimme paljoo paremmin käyttämällä laillisia keinoja kuin laittomia ja mullistusta. Mutta älköön unohdettako, että hän ajatteli niin ainoastaan silloiseen asemaan nähden. Joka tahtoo tietää, miten Engelsin lauseet ovat käsitettävät, hänen täytyy verrata niitä Engelsin kirjeisiin, joihin minä äsken Neue Zeitissa (ZXVII, 1 s., 7) viittasin. Niistä nähdään että hän tarmokkaasti suojeli itseään sitä luuloa vastaan, että hän olisi "rauhallinen laillisuuden millä hinnalla hyvänsä ihailija." Minä kirjoitin mainitussa paikassa Neue Zeitia: "Esipuhe Marxin teokseen 'Luokkataistelut' on päivätty 6 p. maaliskuuta 1895. Muutamia viikkoja sen jälkeen ilmestyi kirja julkisuuteen. Minä olin pyytänyt Engelsiä antamaan minulle kopion esipuheesta Neue Zeitiin ennen teoksen ilmestymistä. Siihen vastasi hän minulle 25 p. maaliskuuta: 'Sähkösanomaasi heti vastattu': 'Mielelläni'. Ristisiteessä seuraa teksti korehtuurivedoksena päällekirjoituksena: Esipuhe Marxin teokseen 'Ranskan luokkataistelut 1848 — 50', kirj. F. E. Että sisältö jäljennöksessä on vanhojen aikakauskirjassa 'N. Rh. Z:ssa' (Neue Rheinischen Zeitung) olleiden artikkelien, on tekstissä sanottu: *Minun tekstini on jonkun verran kärsinyt berliiniläisten ystäviemme kumousesityksiä arkailevien arveluiden johdosta. Näiden kanssa täytyy minun asiain salliessa tehdä tilini selväksi*".

Tätä ymmärtääkseen täytyy muistaa, että niin kutsuttu kumousesitys, joka ehdotti olevien lakien melkoista kärjistämistä sosialistisen valistustyön vaikeuttamiseksi, esitettiin 5 p:nä joulukuuta Saksan valtiopäivillä, joka sen 14 päivänä tammikuuta antoi komitealle, jossa yli kol-

men kuukauden sitä pohdittiin (25 päivään huhtikuuta). Juuri tähän aikaan laadittiin Engelsin esipuhe.

Miten vakavaksi Engels käsitti aseman, valaisee sitä myöhempi kohta samaa kirjettä, jossa hän kirjoitti: "Vaaliliudistuksen, joka vie meidät parlamenttiin, pidän minä Itävallassa ehdottomasti varmana, olkoonpa sitten, että äkillinen yleinen taantumusaika tulee. Sellaiseen näyttään Berlinissä väkevästi pyrittävän, mutta valitettavasti ei siellä itsekkään tiedetä tästä huomiseen, mitä tehdään."

Jo aikaisemmin, 3 päivänä tammikuuta, juuri ennenkuin hän antautui kirjoittamaan esipuhetta, oli Engels minulle kirjoittanut:

"Te saatte, kuten näyttää, Saksassa hyvin vilkkaan vuoden. Jos herra von Köller jatkaa siten, ei ole suinkaan mahdotonta: ristiriita, hajotus, valtiokaappaus. Luonnollisesti pidetään vähempikin hyvänä. Junkkarit olisivat jo tyytyväisiä enennettyihin rakkauslahjoihin mutta näitä saadakseen täytyy vedota muutamiin persoonallisen hallitushimon haluihin, joille täytyy määrättyyn määrään saakka antaa perään, jolloin tulevat peliin vastarinnan aiheuttamat tekijät, ja silloin astuu peliin sattumus, se on se, mitä ei tahdottu, mikä ei ole laskettavissa. Varmentaakseen rakkauslahjat, täytyy uhata ristiriidalla — jos on astuttu askel pitemmälle, silloin tulee alkuperäinen päämäärä, rakkauslahja sivuasiaksi, silloin seisoo kruunu valtiopäiviä vastassa, taipua tai taittua, silloin voi tulla hauskaa. Minä luen parhaallaan Gardinerin teosta 'Personal Government of Charles I' (Kaarle I persoonallinen hallitus). Asiat sopivat usein naurettavaisuuteen saakka yhteen nykyisen Saksan kanssa. Niinpä parlamentissa olleiden keskustelujen immunitetin vuoksi annetut todistuskappaleet. Jos Saksa olisi romaninen maa, *niin olisi vallankumoukset-*

linen yhteentörmäys välttämätön, mutta niin — mitään varmaa ei tiedetä, kuten Jollymeier sanoo.”

Niin vakavaksi ja ristiriidoista rikkaaksi käsitti Engels aseman tuona aikana, jolloin revisionistit toittottavat hänen julistaneen, että ehdottoman laillisen ja rauhallisen kehityksen aika muka on tullut ja ainaiseksi vakuutettu, että vallankumouksen aikakausi muka on takanamme.

On selvää, että Engels asemaa käsitellessään vältti kaikkea, jota vastustajat olisivat voineet käyttää puoluetta vastaan, että hän asiassa luonnollisesti pysyi taipumattomana, mutta sanoi sanottavansa niin pidättyvästi kuin mahdollista.

Mutta kun Vorwärts, tosin kumousesitystä käsittelevän komitean neuvotteluihin suotuisasti vaikuttaakseen, omalla tavallaan sommitteli kokonaan muutamia kohtia esipuheesta ja julkaisi, niin että ne antoivat yksistään tuon vaikutuksen, jonka revisionistit myöhemmin väittivät Engelsin aikoneen, silloin kiivastui hän kovin. Kirjeessään 1 päiväältä huhtikuuta kirjoitti hän:

“Hämmästykseni näen minä tänään Vorwärtsissä otteen esipuheestani minun tietämättäni painetuksi ja sillä tavoin kokoon sommitelluksi, että minä esiintyisin laillisuuden rauhallisena puoltajana quand memme (millä hinnalla tahansa.) Sitä mieluisampaa on minulle, että se kokonaan ilmestyy nyt Neue Zeitissä, joten tämä *häpeällinen vaikutus* häviää. Minä tulen siitä hyvin päättävästi sanomaan mielipiteeni Liebknechtille ja noillekin, jotka, keitä he lienevätkin, hänelle ovat antaneet tämän tilaisuuden väärentää minun ajatukseni.”

Hän ei aavistanut, että kohta jälkeinpäin luotettujen ystäviensä, jotka olivat kutsutut ensi riviin, hänen ajatuksiinsa väärennyksiltä suojellakseen piti tulla ajattelemaan, että tämä väärennetty ajatus oli ollut hänen todellisansa ja

mikä hänestä näytti häpeälliseltä, merkitsi hänen elämänsä ihaninta suurtyötä, vallankumouksellinen taistelija oli muka lopettanut "rauhallisuuden millä hinnalla tahansa puoltajana."

Jolleivät nämä esitykset riitä ilmaisemaan Engelsin kantaa vallankumoukseen nähden, viitattakoon sitten vielä artikkeliin, jonka hän muutamia vuosia ennen esipuhetaan Marxin "Luokkataisteluihin" 1892 julkaisi Neue Zeittissä "Sosialismista Saksassa". Siinä kirjoitti hän:

"Mitenkä usein eivätkö porvarit ole meiltä vaatineet, että meidän pitäisi luopua kaikissa tapauksissa käyttämästä vallankumouksellisia keinoja ja pysyä laillisten rajojen sisäpuolella, nyt, kun poikkeuslait ovat kukistuneet, yhteinen oikeus on taas palautettu kaikille, sosialisteillekin! Valitettavasti kyllä emme me ole siinä asemassa että me voimme tehdä herroille porvareille tämän palveluksen. Mutta se ei estä, että *tänä hetkenä* emme me ole niitä, jotka annamme laillisuudelle palttua. Päinvastoin se työskentelee mainiosti meidän eduksemme, niin että me olisimme houkkioita, jos me niitä rikkoisimme, niinkauan kuin asiat näin kulkevat. Paljon likempänä on kysymys, eivätkö juuri porvarit ja sen hallitus ole niitä, jotka tulevat rikkomaan lakia ja oikeutta ruhjoakseen meidät väkivallalla. Me tulemme sitä odottamaan. Sillä välin: "ampukaa te ensiksi herraseni", porvarit.

Ei ole epäilemistäkään, että he tulevat ampumaan ensiksi. Muutamana kauniina aamuna tulevat Saksan porvarit ja heidän hallituksensa väsyneiksi sidottuin käsin katselemaan sosialismin ylikaiken virtaavaa kevät-tulvaa, he tulevat ottamaan turvansa laittomuuteen, väkivaltaan. Mitä tulee se hyödyttämään? Väkivalta voi pienen lohkon työntää rajoitetulle alalle. Mutta se mahti, joka kykenee yli suuren valtakunnan levinneen puolueen, joka käsittää

yli kaksi tai kolme miljoonaa ihmistä, pois juurittamaan, täytyy vielä keksiä. Vasta-vallankumouksellinen äkillinen ylivoima voi vitkastuttaa ehkä muutamiksi vuosiksi sosialismin voittokulkua, mutta ainoastaan, että se sitte tulee sitä täydellisemmäksi ja ratkaisevammaksi." (X. 1, sivu 583).

Tämän paikan samoin kuin nuo kuvaavat kirjeetkin täytyy ottaa huomioon jokaisen, joka tahtoo oikein ymmärtää Engelsin esipuheen lausuntoja laillisuudesta, jossa me viihdymme. Ne eivät suinkaan merkitse vallankumouksen ajatuksen hylkäämistä.

Tosin merkitsevät ne tuon ajatuskannan ratkaisevaa hylkäämistä, että meidän muka olisi pantava kaikki tulevan vallankumouksen kortille, ja että tämä muka toistuisi aivan yksinkertaisesti vuosien 1830 ja 1848 mallin mukaan. Mutta joka senvuoksi luulee minun katsantokantani tässä olevan vastakkaisen Engelsin kannalle, hän erehtyy. Todellisesti on niin, että minä olen, vieläpä ennen Engelsin esipuhetta, toisessa yhteydessä ja toisissa muodoissa kehittänyt samaa ajatuskantaa, jonka me tuolla löydämme.

Neue Zeitin 12 vuosikerrassa julkaisin minä joulukuussa 1893 "Sosialidemokratian katkismuksesta" artikkelin, jossa minä laveasti pohdin vallankumoukskysymystä. Siellä sanotaan: "Me olemme vallankumouksellisia, emmekä pelkästään siinä mielessä, missä höyrykone on vallankumouksellinen. Yhteiskunnallinen kumous, johon me pyrimme, voidaan saavuttaa ainoastaan valtiollisella vallankumouksella, sillä, että taisteleva köyhälistö valloittaa valtiovallan. Se määrätty valtiomuoto, jossa yksistään sosialismi voidaan toteuttaa on tasavalta, vieläpä sanan laajimmassa merkityksessä, nimittäin kansanvaltainen tasavalta.

Sosialidemokratia on vallankumouksellinen, mutta ei vallankumouksia tekevä puolue. Me tiedämme, että meidän päämäärämme voidaan saavuttaa ainoastaan vallankumouksella, mutta me tiedämme myöskin, että meidän vallassamme on yhtävähän tämän vallankumouksen tekeminen kuin vastustajiemme vallassa sen estäminen. Meidän päähämme ei myöskään pälkähä tahtoa saada aikaan vallankumous tai sitä valmistaa. Ja koska me emme voi keinoitekoisesti tehdä vallankumousta, emme me voi myöskään sanoa vähintäkään siitä, milloin, minkä ehtojen valitessa ja missä muodoissa se tulee tapahtumaan. Me tiedämme, että porvariston ja köyhälistön välinen luokkataistelu ei tule loppumaan ennenkuin jälkimäinen on onnistunut saamaan täydelleen omakseen valtiovallan, jota se tulee käyttämään sosialistisen yhteiskunnan rakentamiseen. Me tiedämme, että tämän luokkataistelun täytyy tulla yhä laajemmaksi ja kiivaammaksi, että köyhälistö lukumääränsä ja siveelliseen sekä taloudelliseen voimaansa nähden yhä kasvaa, että sen johdosta sen voitto ja kapitalismin tappio on välttämätön, mutta meillä voi olla korkeintaan epämääräisiä arveluita siitä, milloin ja miten viimeiset ratkaisevat taistelut tässä yhteiskunnallisessa sodassa taistellaan. Tämä kaikki ei ole suinkaan uutta . . .

Koska me emme tiedä mitään yhteiskunnallisen sodan ratkaisevista taisteluista, voimme me luonnollisesti yhtä vähän sanoa, tulevatko ne olemaan verisiä, tuleeeko fyysillinen väkivalta näyttelemään niissä merkitsevää osaa tai taistellaanko ne taloudellisen, lainlaadinnallisen ja siveellisen painostuksen aseilla. Voidaan tosin sanoa, että todennäköisesti näyttää kaikki siltä, että köyhälistön vallankumouksellisissa taisteluissa jälkimmäisenlaatuiset aseet painavat enemmän kuin fyysiset, se on sotilaallinen

väkivalta, kuin tämän oli laita porvariston vallankumouksellisissa taisteluissa.

Ainoa syy, miksikä tulevat vallankumoukselliset taistelut ovat harvemmin taisteltavissa sotilaallisilla aseilla, on, ja se on jo sitä useammin esitetty, nykyisen valtion sotajoukon suunnattoman etevämmässä aseistuksessa verrattuna niihin aseisiin, jotka ovat "siviilihenkilölle" tarjolla ja jotka tekevät kaiken vastustuksen jälkimäisen puolelta säännöllisesti ja edeltäpäin toivottomaksi.

Sitävastoin on nykyisin vallankumouksellisille kerroksille tarjolla parempia taloudellisen, valtiollisen ja siveellisen vastustamisen aseita kuin 18 vuosisadan vallankumouksellisille kerroksille. Ainoastaan Venäjä tekee siitä poikkeuksen.

Yhdistymisvapaus, painovapaus ja yleinen äänioikeus (joissakin tapauksissa myöskin yleinen asevelvollisuus) eivät ainoastaan tarjoa aseita, joita omaten nykyaikaisten valtioiden köyhälistö on edellä niitä luokkia, jotka taistelivat porvariston vallankumoukselliset taistelut. Nämä laitokset levittävät myöskin eri puolueiden ja luokkien valtasuhteista ja siitä hengestä, joka heitä innostaa, valoa, joka itsevaltiuden aikana puuttui.

Silloin hallitsevat luokat samoin kuin vallankumouksellisetkin harhailivat pimeässä. Koska kaikki vastustuksen ilmaiseminen oli tehty mahdottomaksi, eivät hallitukset tunteneet voimiaan. Kumpikin puolue oli samaten vaarassa arvioida voimaansa liian suureksi, niin kauan kuin se ei ollut mitannut niitä taiteluissa vastustajain kanssa, samaten kuin arvioimaan sen liian pieneksi, niin pian kuin se oli kärsinyt yhden ainoan tappion ja siten heittämään pyssyn nurkkaan. Tämä on yksi tärkeimmistä syistä miksi vallankumouksellisen porvariston aikaan sattui niin paljon rymäköitä, jotka yhdellä taistelulla ku-

kistettiin, niin paljon hallituksia, jotka yksi taistelu kukisti, siitä vallankumouksen ja vastavallankumouksen toisiaan seuraaminen.

Aivan toisin on nyt ainakin maissa, joissa ovat jonkunlaiset kansanvaltaiset laitokset. On nimitetty näitä laitoksia yhteiskunnan varaventiileiksi. Jos sillä tahdotaan sanoa, että köyhälistö kansanvallan vallitessa lakkaa olemasta vallankumouksellinen, että se tyytyy siihen, että se ilmaisee julkisuudessa kiukkunsa ja kärsimyksensä ja että se luopuu valtiollisesta ja yhteiskunnallisesta vallankumouksesta, silloin on tämä nimitys väärä. Kansanvaltaisuus ei voi syrjäyttää kapitalistisen yhteiskunnan luokkavastakohtia eikä niiden välttämätöntä lopputulosta, tämän yhteiskunnan kukistamista pidättää. Mutta yhden voi se: se ei voi pidättää vallankumousta, mutta se voi estää monet liijan aikaiset menestystä takaamattomat vallankumousyritykset ja tehdä monet vallankumoukselliset kapinat tarpeettomiksi. Se luo eri puolueiden ja luokkien voimasuhteisiin selvykettä, se ei poista niiden vastakohtia eikä syrjäytä niiden päämääriä, mutta se vaikuttaa siihen suuntaan, että se estää antautumasta ratkaisemaan tehtäviä, joihin ne vielä eivät ole kasvaneet, ja se vaikuttaa myöskin siihen suuntaan, että se estää hallitsevat luokat kieltämästä myönnytyksiä, joiden kieltämiseen heillä ei ole voimaa. Kehityksen suunta ei siten muutu, vaan sen kulku tulee vakavammaksi, rauhallisemmaksi. Köyhälistön eteneminen valtiossa, jossa on jonkunlaisia kansanvaltaisia laitoksia, ei tule huomatuksi niin silmiinpistävästä voitoistaan, kuin porvariston eteneminen sen vallankumouksellisena aikana, vaan ei myöskään niin suurista tappioistaan. Jälkeen sosialidemokratisen työväenliikkeen henkiin heräämisen 60 luvulla on Europan köyhälistö kärsinyt ainoastaan yhden tappion, Parisin kommunissa 1871. Sil-

loin kärsi Ranska vielä keisariuden seurauksista, joka oli riistänyt kansalta todelliset valtiolliset laitokset, Ranskan köyhälistö ei ollut vielä päässyt pieneltä osaltakaan itsetietoisuuteen ja kapina oli sille pakotettu.

Demokratis-proletarinen taistelutapa saattaa näyttää pitkäpiimäisemmältä kuin porvariston vallankumousajan taistelutapa; varmaan se onkin vähemmän dramatisen ja vaikutelmista rikas, mutta se vaatii myöskin paljon vähemmän uhreja. Se saattaa olla samantekevä kaunohenkisestä kirjailijajoukosta hyvinkin, joka koettaa löytää sosialismista mieltäkiinnittävää urheilua ja mieltäkiinnittäviä aineksia, mutta ei noista, joiden on taistelua todella käytävä.*)

Tämä niinkutsuttu rauhallisen luokkataistelun metodi, joka rajoittuu käyttämään keinoja, jotka eivät ole sotilaallisia: parlamentarismia, lakkoja, mielenosotuksia, sanomalehdistöä ja muita senkaltaisia painostuskeinoja, on jokaisessa maassa sitä enemmän pidettävä mahdollisena toivona, kuta vaikuttavampia siellä ovat kansanvaltaiset laitokset, kuta suurempi on siellä väestön valtiollinen ja taloudellinen ymmärrys ja itsehallitseminen.

Kahdesta vastustajasta muuten samallaisten olosuh-

*) "Porvarilliset vallankumoukset, kuten 18 vuosisadan, ryntäävät nopeammin tuloksesta tulokseen, niiden dramatiset vaikutelmat ovat suuremmat, ihmiset ja tapahtumat näyttävät loistavilta hohtokiviltä, innostus on jokapäiväinen henki, mutta ne ovat lyhyt-ikäisiä, pian ovat ne saavuttaneet korkeimman pisteensä ja pitkä kohmelo saa valtaansa yhteiskunnan, ennenkuin se on oppinut kiihko- ja myrskyaikansa tuloksia raittiina ottamaan omakseen. Sitävastoin köyhälistön vallankumoukset alituisesti arvostelevat itseään" j. n. e. (Marx, 18 Brumaire, sivu 4). Verratessaan porvarillista vallankumousta köyhälistövallankumoukseen ei Marx 1852 voinut luonnollisesti ottaa tarkastaakseen kansanvaltaisten laitosten vaikutusta tähän.

teiden vallitessa säilyttää verensä kylmänä paremmin se, joka tuntee olevansa toista väkevämpi.

Joka sitävastoin ei luota itseensä, ei asiaansa, kadottaa liiankin helposti levollisuutensa ja itsehallitsemisensa.

Kaikissa nykyaikaisissa sivistysmaissa on köyhälistö tuo luokka, joka eniten luottaa itseensä ja asiaansa. Tässä sen ei suinkaan tarvitse antautua kuvitteluihin, sen tarvitsee ainoastaan tutkia viimeisen miesiän historiaa nähdäkseen, miten se kaikkialla on joutunut katkeamattoman edistyksen valtaan; sen tarvitsee ainoastaan seurata nykyistä kehitystä siitä ammentaa varmuutta, että sen voitto on vastustamaton. Siksi ei ole odotettavissa, että köyhälistö yhdessäkään niistä maista, joissa se on korkeammalle kehittynyt, kadottaisi niinkään helposti levollisuutensa ja itsehallitsemisensa ja tulisi harjoittamaan seikkailupolitiikkaa. Sitä vähemmän on tätä odotettavissa, mitä suurempi samalla on työväenluokan sivistys ja ymmärrys ja mitä kansanvaltaisempi valtio.

Samaa luottamusta ei voida sitävastoin sanoa olevan hallitsevilla luokilla. He tuntevat ja näkevät päivä päivältä tulevansa heikommiksi, he tulevat yhä hermostuneemmiksi ja tuskaisemmiksi ja siitä johtuu myöskin heidän suurempi laskemattomuutensa. Yhä enemmän ja enemmän joutuvat he mielialaan, jossa täytyy olla valmiina siihen, että ne äkkiä tarttuvat vesikauhumaiseen hyökkäykseen, jossa ne täynnä sokeaa raivoa ryntäävät vastustajaa vastaan sen kukistaakseen huolimatta kaikista niistä haavoista, joita ne siten koko yhteiskunnalle ja itselleen aiheuttavat ja kaikista niistä hävityksistä, joita ne saavat aikaan.

Köyhälistön valtiollinen asema antaa odottaa, että se niin kauan kuin mahdollista tulee koettamaan tulla toimeen ainoastaan jo mainituita "laillisia" muotoja käyttä-

mällä. Vaara, että tämä pyrkimys lakkaa, on etupäässä hallitsevien luokkien hermostuneessa mielialassa.

Hallitsevien luokkien valtiomiehet toivovat enimmäkseen, että sellainen raivohyökkäys, mikäli mahdollista ei hallitsevien luokkien yksistään, vaan myöskin kaikkien välinpitämättömien joukkojen, mitä pikemmin tapahtuisi, ennenkuin sosialidemokratia on kylliksi vahva sitä vastustamaan. Se on heidän ainoana toivonaan lykätä sosialidemokratian voitto ainakin muutamiksi vuosiksi. Tosin pelaavat he tässä tapauksessa va banque, sillä jollei porvariston onnistu tässä raivohyökkäyksessä kukistaa köyhälistöä, silloin se väsyttää itsensä sitä nopeammin ja sosialidemokratia voittaa sitä pikemmin. Mutta hallitsevan luokan politikot ovat jo suurimmaksi osaksi siinä mielialassa, että he uskovat, että heillä ei ole mitään muuta tehtävää kuin panna kaikki yhdelle kortille. He tahtovat provoseerata kansalaissodan vallankumousta peljätessään.

Sitä vastoin sosialidemokratialla ei ole ainoastaan olematta mitään syytä antautua sellaiseen epätoivon politiikkaan, sillä on paljoa enemmän syytä pitää huolta siitä, että hallitsevien raivohyökkäys, jos se jo on mahdoton välttää, ainakin lykkäytyy niin kauas kuin mahdollista, että se tapahtuu vasta silloin, kun köyhälistö on tullut kyllin voimakkaaksi kukistaakseen ja kesyttääkseen raivooivat ilman muuta, niin että tämä hyökkäys on viimeinen, ja että ne hävitykset, jotka se aikaan saa, ne uhrin, jotka se maksaa, ovat mahdollisimman vähäiset.

Sen täytyy ehkäistä, vieläpä taistella vastaan kaikkea sitä, joka on hallitsevien luokkien tarkoituksetonta provokatsionia joka antaisi heidän valtiomiehilleen tukikohdan viedä porvariston ja sen kannattajat sosialisteja syövään hulluinhuonepolitiikkaan. Kun me selitämme että vallankumousta ei voi tehdä, kun me pidämme mielettömänä,

vieläpä vahingollisena, tahtoa sitä yllyttää, ja kun me sitä vastaavasti toimimme, niin ei se tapahdu Saksan valtion asiamiesten mieliksi, vaan taistelevan köyhälistön eduksi. Saksan sosialidemokratia on siinä yksimielinen kaikkien veljespuolueiden kanssa. Kiitos siitä tälle käytökselle ei hallitsevien luokkien valtiomiehille ole tullut mahdolliseksi menetellä taistelevaa köyhälistöä vastaan siten, kuin he kernaasti tekisivät.

Niin vähäinen kuin sosialidemokratian vaikutus suhteellisesti vielä onkin, niin on se kuitenkin jo nykyisissä valtioissa liian mahtava, jotta porvarilliset politikot voisivat sen suhteen aivan mielensä mukaan menetellä. Pienet pakkokeinot eivät auta mitään. Ne ainoastaan kiukuttavat niitä, kehen ne koskevat, heitä lainkaan peloittamatta tai heidän taistelukykyisyyttään vähentämättä. Mutta joikainen yritys ottaa käytäntöön niin syvälle koskevia pakkokeinoja, että köyhälistö siten tulisi taisteluun kykenemättömäksi, manaa esille kansalaissodan, joka, mikä sen tulos liekään, joka tapauksessa aiheuttaa tavattomia hävityksiä. Sen tietää nykyisin jokainen jossain määrin ymmärtävä henkilö. Niin hyvin kuin porvarisilla politikoilla olisikin syytä toivoa, että sosialidemokratia mahdollisimman pian joutuisi voimakoetukseen, johon se nykyisin ehkä vielä ei ole kasvanut, porvarilliset liikemiehet eivät tahdo tietää mitään kokeilusta, joka voi saattaa perikatoon jokaisen heistä, ainakaan eivät niin kauan, kuin he ovat tervejärkisiä, eivät niin kauan kuin heidät ei ole vallannut yllämainittu raivohyökkäys. Silloin tosin on porvaristo kaikkeen valmis, ja kuta suurempi sen tuska, sitä raivokkaammin kirkuu se verta.

Köyhälistön edut vaativat nykyisin käskevämmiin kuin koskaan ennen, että se välttäisi kaikkea, joka olisi omiaan houkuttelemaan hallitsevat luokat tarkoituksettomasti

väkivaltapolitikaan. Sen mukaisesti toimii sosialidemokratiaakin.

On olemassa suunta, joka nimittää itseään proletari-seksi ja yhteiskunnallisvallankumoukselliseksi ja joka asettaa yhdeksi tärkeimmäksi tehtäväkseen sosialidemokratiaa vastaan taistelemisen rinnalla väkivaltapolitikan provoseraamisen. Se, mitä hallitsevien luokkien valtiomiehet haluavat, ja se, mikä yksistään voisi vielä olla omiaan pidättämään köyhälistön voittokulkua, se on päätoimena tällä suunnalla, joka siis myöskin voi iloita Puttkamerin ja kumppanien ehdottomasta suosiosta. Tämän suunnan kannattajat eivät koita porvaristoa *heikontaa*, vaan tehdä se *raivoavaksi*.

Parisin kommunin kukistus 1871 on, kuten jo mainittu, ollut köyhälistön viimeinen suuri tappio. Sen jälkeen on se useimmissa maissa alati rientänyt eteenpäin, kiitos siitä ylläkuvatun menettelytavan, hitaammin kuin toivomme, mutta varmemmin, kuin mikään entinen vallankumouksellinen liike on eteenpäin rientänyt.

Ainoastaan muutamissa tapauksissa jälkeen 1871 on köyhälistön liike kärsinyt suurempia taka-iskuja ja joka tapauksessa oli syynä siihen yksityisten henkilöiden puuttuminen keinoilla, joita nykyisen puhetavan mukaan voidaan nimittää *anarkistisiksi*, jotka enempien anarkistien saarnaaman taktikan "teon propagandan" keinoja vastaa-vat. Niihin vahinkoihin, jotka "Internationalen" ja Espanjan vallankumouksellisen kapinan 1873 anarkistit aiheuttivat, viitattakoon ainoastaan sivumennen. Viisi vuotta tämän kapinan jälkeen yleinen raivohyökkäys, jonka synnyttivät *Hödelin* ja *Nobilingin* attentaatit; ilman näitä olisi Bismarck tuskin onnistunut ajamaan läpi sosialistilakia. Missään tapauksessa ei sitä olisi niin ankarana voitu panna täytäntöön, kuin sitä sen ensimmäisinä vuosina sovelletut-

tiin. Saksan köyhälistöltä olisi säästetty jättiläismäiset uhrin, sen voittokulku ei olisi hetkeksikään estynyt.

Seuraava takaisku, jonka työväenliike kärsi, tapahtui Itävallassa 1884 Kammererin, Stellmacherin ja kump-panien konnantöiden ja petomaisuuksien johdosta. Voimakkaasti nouseva sosialistinen liike kukistettiin siellä yhdellä iskulla ilman pienintäkään vastarintaa. Sitä eivät kukistaneet viranomaiset, vaan väestön yleinen raivo, joka lykkäsi syyn näiden mainittujen anarkistien teoista sosialismin niskoille.

Suurempi takaisku tapahtui Amerikassa vuonna 1886. Siellä oli työväenliike silloin reippaaksi ja voimakkaaksi kehittynyt. Jättiläisaskelin se kulki eteenpäin niin nopeaan, että se lyhyessä ajassa voitti europalaiset liikkeet ja astui niiden etuneenään. Keväällä 1886 ryhtyi Unionin työväenluokka mahtavaan hyökkäykseen valloittaakseen 8-tuntisen työpäivän. Työväen järjestöt paisuivat tavattoman suuriksi, lakko seurasi lakkoa, riemuitseva innostus vallitsi työväen riveissä ja sosialistit, kaikkialla ensimmäisinä ja innokkaimpina, alkoivat päästä liikkeen johtoon.

Sitten tuli yhdessä niissä poliisien ja työväestön välisissä lukuisissa kahakoissa, joita silloin tapahtui, 4 päivänä toukokuuta Chicagossa tunnettu pommiheitto. Tännänpäivään ei vielä ole varmaa, kuka heittäjä oli. 11 päivänä marraskuuta tämän teon johdosta teloitettut anarkistit ja heidän pitkiin vankeusrangaistuksiin tuomitut toverinsa ovat tulleet oikeusmurhan uhreiksi. Mutta teko oli vastannut taktikaa, jota anarkistit olivat aina saarnanneet, se sytytti Amerikan koko porvariston raivoon, hämmensi työläiset ja saattoi huonoon huutoon sosialidemokratit, joita ei tiedetty eroittaa anarkisteista, kentiesi ei tahdottukaan eroittaa. Taistelu 8-tuntisesta työpäi-

västä päättyi tappioon, työväenliike kuivui kokonaan ja sosialidemokratia painui mitättömäksi. Ainoastaan vitkalleen alkoi se Yhdysvalloissa taas nousta.

Ainoat suuremmat vahingot, joita työväenliike 20-vuotena on kokenut, ovat aiheutuneet teoista, joita anarkistit ovat tehneet, tai jotka ainakin ovat vastanneet heidän saarnaamaansa taktikaa. Sosialistilaki Saksassa, poikkeustila Itävallassa, oikeusmurha Chicagossa seurauksiin olivat ainoastaan siten mahdollisia.

Mahdollisuudet, että anarkismi taas jossain valtaisi joukot, ovat nykyisin kuitenkin pienemmät kuin koskaan.

Ne kaksi tärkeintä syytä, jotka tekivät joukot anarkismia vastaanottaviksi, olivat ymmärryksen puute ja toivottomuus, etenkin näennäinen mahdottomuus saada valtiollisella tiellä vähäisintäkään parannusta.

80-luvun ensimmäisenä puoliskona, jolloin Itävallan ja Yhdysvaltain työläiset antoivat anarkismin sanasutkausten vallata itsensä, havaitsemme me täällä samoin kuin tuollakin tavattoman nopean työväenliikkeen kasvamisen — samalla kuin johtajia melkein kokonaan puuttui. Työläispataljoonat olivat kokoonpannut melkein ainoastaan kouluuttamattomista nahkapojista, joilla ei ollut tietoa, eikä kokemusta, eikä upseereja. Sen lisäksi tuli vielä näennäinen mahdottomuus valtiollisella taistelulla järkyttää pääoman herravaltaa. Itävallassa puuttui työläisiltä äänioikeus ja kaikki toivo saavuttaa sitä laillisella tiellä nähtäviin aikoihin. Amerikassa ei työläisillä ollut toivoa voida kukistaa valtiollista tietä käyttäen valtiollista turmelusta*).

Muutamassa amerikalaisen veljeslehtemme Vorwärtsin numerossa löydämme me kertomuksen äsken vankilasta vapautetun Michael Schwabin joka oli yksi 1886 vuoden pommijutun uhri, puheesta. Hän tunnusti, että anarkistinen taktika on nu-

Mutta ei ainoastaan näissä kahdessa maassa, vaan myöskin muualla kävi 80-luvun alussa pessimistinen henkäys läpi työväenliikkeen.

Se on nyt kaikkialla tullut toiseksi ja paremmaksi.

Mutta Itävallassa oli vielä eräs seikka, joka suosi anarkismin syntymistä: *luottamus sosialidemokratiaan oli joukoista hävinnyt*. Kun Saksan sosialidemokratian valtiolliset ja taloudelliset taisteluvälineet — järjestöt ja sanomalehdet — oli sosialistilaki tuhonnut, silloin osasi niihin aikoihin pinnalle noussut anarkismi maalata Itävallan työläisille, että mykäksi tehty puolue oli muka heittänyt pyssynsä nurkkaan ja luopunut vallankumouksellisista periaatteistaan. Itävallan sosialidemokratit, jotka saksalaisia tovereitaan puolustivat, eivät voineet Itävallan työläisten enemmistön silmissä heidän arvoaan entiselleen palauttaa, vaan ainoastaan omaansa alentaa. Muuan valtion kätyri, kreivi Lamezan, antoi apuaan anarkisteille, jotka hänelle luonnollisesti olivat rakkaampia, ja selitti

rinkurinen ja turmiollinen. Mutta hän selitti myöskin, miksi anarkismi Chicagossa 80-luvulla oli voinut levitä: "Ei voida kyllin usein sanoa, että tämä (anarkistinen) taktika sai maaperää Chicagossa vasta sitte, kun muuan tuomari oli päättänyt, että kommunisteihin nähden oli vaalilippujen väärentäminen sallittua. Useimmat teistä muistavat vaalin, joka vei herra Frank Stauberin toisen kerran valtuustoon. Vaalin tuloksen väärensi kaksi vaalituomaria mitä julkeimmin. Tämän todistivat valalla kaksi poliisia ja muut todistajat, samaten tuli se todistetuksi loppukäsittelyssä, jota oli lykätty niin kauan kuin mahdollista, syytettyjen sen kuivasti tunnustettua. Ja tuomari vapautti väärentäjät! Kiukku työväestön keskuudessa oli yleinen ja he eivät ollenkaan tahtoneet tietää menettelytavoista, joita he aikaisemmin olivat noudattaneet. Senjälkeen ovat useat meistä oppineet, ettei pidä politikassa antaa ainoastaan tunnekuohahduksen johtaa itseään."

ylenkatseellisesti sosialidemokratien olevan ainoastaan "vallankumouksellisia yönutussaan".

Nykyisin on anarkistien innokkaimpana puuhana todistaa työläisille sosialidemokratien olevan vallankumouksellisia yönutussa. Tähän saakka eivät he ole saaneet siitä mitään tulosta. Mutta jos olisi mahdollista, että Saksassa toipuisi anarkistinen liike, jolla olisi jotakuta merkitystä, silloin ei sitä olisi voinut synnyttää "riippumattomien" agitatsioni, vaan ainoastaan joko hallitsevien luokkien menettely, joka synnyttää työtätekeviin joukkoihin toivottomuutta ja haittaa mitä suurimmin ymmärryksen leviämistä heidän keskuuteensa, tai meidän keskuudestamme annetut lausunnot, jotka herättäisivät sen luulon, että me tahtoisimme luopua vallankumouksellisista periaatteistamme. Kuta "kohtuullisemmiksi" me tulisimme, sitä enemmän me johtaisimme vettä anarkistien myllyyn ja siten juuri antaisimme apua tuolle liikkeelle, joka mitä eniten vaikuttaa siihen suuntaan, että sivistyneiden taistelumuotojen tilalle astuvat väkivaltaiset muodot. Voidaan sanoa, että ainoastaan yksi seikka voisi saada nykyään köyhälistön joukot vapaaehtoisesti luopumaan edellä selitetyistä "rauhallisista" taistelutavoista: meidän puolueemme vallankumoukselliseen luonteeseen uskon häviäminen. Me voisimme liian suurella rauhallisuudella ainoastaan saattaa vaaraan rauhallisen kehityksen.

Meidän ei tarvitse esittää mitä tuhoa muutenkin sellainen poikkeaminen toisi.

Omistavien vastustavaisuutta ei sillä vähennettäisi eikä pysyviä ystäviä voitettaisi. Meidän omiin riveihimme tuottaisi se sekaannusta, penseät tulisivat penseämmäksi ja toimintakykyiset sysättäisi pois.

Meidän tulostemme suuri vipu on vallankumoukselli-

nen innostus. Me tulemme sitä tulevaisuudessa tarvitsemaan enemmän kuin nyt, sillä pahin on vielä edessämme eikä takanamme. Sitä huonommin tulisi vaikuttamaan kaikki se, joka olisi omiaan tämän vivun lamauttamaan.

Nykyinen asema tuo mukanaan vaaran, että me helposti näytämme "kohtuullisemmilta", kuin me olemme. Mitä vanhemmiksi me tulemme, sitä enemmän astuvat käytännölliset tehtävät etualalle, sitä enemmän täytyy meidän ulottaa agitatsionimme ulkopuolelle teollisuus-palkkalaisten piirin, sitä enemmän täytyy meidän varoa hyödytöntä provoseerausta tai paljaita uhkauksia. On hyvin vaikeaa pitää oikeaa määrää siinä, että annetaan nykyisyydelle sen täysi oikeus kadottamatta tulevaisuutta silmistä, mukautua talonpoikien ja pikkuporvarien ajatusjuoksuun heittämättä köyhälistöläistä katsantokantaa, välttää mahdollisimman paljon miekkasille vaatimista ja kuitenkin yleensä saattaa tiettäväksi, että me olemme taistelun puolue, leppymättömän taistelun koko olevaa yhteiskuntajärjestystä vastaan".

Niin pitkälle artikkeli vuodelta 1893. Tässäkin tapamme me taas ennustuksen, joka on mennyt täytäntöön. Mitä minä 1893 pelkäsin, tapahtui muutamia vuosia myöhemmin. Ranskassa tuli osa meidän puoluetovereistamme ajottain hallituspuolueeksi. Joukot saivat sen käsityksen, että sosialidemokratia oli luopunut vallankumouksellisista periaatteistaan, he kadottivat luottamuksensa puolueeseen — ja niin he, eikä mikään pieni osa, joutuivat anarkismin nuorimpaan toisintaan, syndikalismiin, joka samoin kuin teon propagandan vanha anarkismi vähemmän pyrkii vahvistamaan köyhälistöä kuin hyödyttömästi porvaristoa peloittamaan nostattaakseen sen raivoon ja provoseerataksseen epäsovivaan aikaan voimakoetuksia, joihin köyhälistö nykyisten olosuhteiden vallitessa ei ole kypsynyt.

Juuri vallankumoukselliset marxilaiset Ranskan sosialistien joukossa ovat ne, jotka tätä liikettä päättävimminkin vastustavat. He taistelevat yhtä tarmokkaasti syndikalismia kuin ministerialismiakin vastaan, pitävät toisen yhtä vahingollisena kuin toisenkin.

Vallankumoukselliset marxilaiset ovat tänäänkin vielä samalla kannalla, jonka Engels ja minä edellä lainatuissa artikkeleissa vuosilta 1892—1895 olimme kehittäneet.

Me emme ole laillisuuden miehiä millä hinnalla tahansa emmekä myöskään vallankumouksellisia millä hinnalla tahansa. Me tiedämme, että me emme voi luoda historiallisia asemia mieleemme mukaan, vaan että, meidän taktikamme täytyy soveltua niiden mukaiseksi.

90-luvun alussa olen minä tunnustanut, että köyhälistön järjestöjen ja köyhälistön luokkataistelujen rauhallinen edelleen kehittyminen olevalla valtiollisella perustalla veisi köyhälistön tuon ajan asemassa pisimmälle eteenpäin. Minua ei voida siis syyttää, että minulla olisi tarvetta juovuttautua vallankumouksesta ja rrradikalismista, jos nykyisen aseman tarkastelu vie minut siihen katsantokantaan, että 90-luvun alun jälkeen olosuhteet ovat perusteellisesti muuttuneet, että meillä ovat kaikki syyt olettaa, että me nyt olemme astuneet aikakauteen, jolloin käydään taisteluita valtiolaitoksista ja valtiovallasta, taisteluita, jotka moninaisesti vaihdellen voivat jatkua vuosikymmeniä, joiden muodot ja kestäminen eivät ole toistaiseksi vielä nähtävissä, mutta jotka jo läheisenä aikana tuottavat Länsi-Europassa melkoisia valtasiirtoja köyhälistölle, jolleivät jo saata sitä yksin vallitsevaksi.

Viitattakoon seuraavassa lyhyesti, mitkä ovat perusteet tähän katsantokantaan.

6. Vallankumouksellisten ainesten kasvaminen.

Me olemme nähneet, etteivät marxilaiset suinkaan ole osottautuneet niin huonoiksi ennustajiksi, kuin heidät niin mielellään tehdään, mutta että monet heistä *yhdessä* kohdassa kuitenkin ovat tähän saakka aina yhä olleet väärässä, nim. määrätessään sitä ajan kohtaa, jolloin he odottivat suuria vallankumouksellisia taisteluja, melkoisia valtiollisia valtasiirtoja köyhälistön hyväksi.

Mitä syitä on meillä odottaa, että nyt vihdoinkin lähestyy kauan odotettu ajan kohta jolloin valtiollisen seisahduksen lumous tulee murretuksi ja taas tuore, ilahduttava, taistelujen ja voitokkaan etenemisen elämä on herännyt valtiolliseen valtaan pyrkimisen tiellä.

Engels viittaa jo mainitussa esipuheessa Marxin teokseen "Luokkataistelut" aivan oikeutetusti siihen, että suuria vallankumouksellisia taisteluja nykyisten olosuhteiden vallitessa voivat ainoastaan taistella suuret joukot, jotka tietävät mitä heidän on tehtävä. Ohi ovat ajat, jolloin pienet vähemmistöt yllätyksellisten ja tarmokkaiden taistelujen kautta voivat kumota hallitusvallan ja asettaa sen tilalle uuden.

Tämä oli mahdollista keskitetyissä valtioissa, joissa koko valtiollinen elämä oli keskittynyt pääkaupunkiin,

joka hallitsi koko maata, jonka kylät ja pikkukaupungit eivät näyttäneet jälkeäkään valtiollisesta elämästä ja yhteydestä toinen toisiinsa. Kenen onnistui lamauttaa pääkaupungin sotajoukko ja virkavalta tai taivuttaa ne puolelleen, se voi temmata hallitusvallan, ja jos yleinen asema vaati yhteiskunnallista vallankumousta, toimia sen mukaan.

Nykyään rautateiden ja sähkösanomalaitoksen, sanomalehtien ja kokousten, lukuisten teollisten keskustojen makasini- ja konekiväärien aikakautena on vähemmistön kokonaan mahdoton kukistaa pääkaupungin sotaväkeä, jollei se jo ole täydellisessä hajaantumistilassa. Mutta on myöskin mahdotonta rajoittaa mitään valtiollista taistelua pääkaupunkiin. Valtiollinen elämä on tullut kansakunnan elämäksi.

Missä olosuhteet ovat nykyiset, on suuri valtiollinen valtasiirto, joka tekee kansalle vihamielisen hallituksen pysymättömäksi, ainoastaan silloin odotettavissa, jos seuraavat ehdot sattuvat yhteen:

1. Tämän hallituksen täytyy olla kansanjoukkoa vastaan kokonaan vihamielinen.
2. Täytyy olla suuri leppymätön vastustuspuolue, jolla on järjestettyjä joukkoja käytettävinaan.
3. Tämän puolueen täytyy edustaa kansan suuren enemmistön etuja ja omistaa sen luottamus.
4. Luottamus hallitsevaan järjestelmään, sen voimaan ja pysyväisyyteen täytyy tulla sen omissa aseissa, virkavallassa ja sotajoukossa järkytetyksi.

Viimeisinä vuosikymmeninä ainakaan Länsi-Europassa eivät nämä seikat ole vielä tähän saakka kaikki yhdessä sattuneet. Kauaan aikaan ei köyhälistö ollut väestön enemmistönä eikä sosialidemokratia vahvimpana puolueena. Kun me edellisinä vuosikymmeninä odotimme val-

lankumouksen nopeaa tuloa niin emme me siinä ottaneet laskuissamme huomioon yksinomaan köyhälistöä, vaan myöskin pikkuporvarillisen demokratian vallankumoukselliseksi joukkopuolueeksi ja pikkuporvarit ja talonpojat joukoksi, jotka seisovat sen takana. Mutta porvarillinen demokratia on tässä suhteessa täydelleen pettänyt. Se ei Saksassa enää ole ollenkaan vastustus puolueena.

Mutta toiselta puolen jälkeen 1870 Europan suurvaltioissa, paitsi Venäjällä, lakkasi olosuhteiden epävarmuus, joka tähän saakka oli vallinnut. Hallitukset lujittautuivat, ne saivat voimaa ja varmuutta. Ja jokainen osasi herättää kansansa enemmistössä luottamuksen, että se muka edusti heidän etujaan.

Niin tulivat juuri kestävän ja itsenäisen työväenliikkeen syntymisen ensi vuosikymmeninä, siis jälkeen edellisen vuosisadan kuusikymmenluvun valtiollisen vallankumouksen mahdollisuudet yhä huonommiksi, samalla kun köyhälistö sitä yhä enemmän tarvitsi ja edellisen kuuden vuosikymmenen mallin mukaan uskoi sen olevan lähellä.

Mutta vähiteilen muuttuivat olosuhteet sen eduksi. *Köyhälistön järjestöt* kasvoivat. Kenties silmiin pistävimmän ilmeni se Saksassa. Viimeisenä kymmenkuntana vuotena oli tämä kasvaminen erittäin reipasta. Me näemme sosialidemokratian järjestön paisuvan *puoli miljoonaa* jäsentä käsittäväksi ja sen kanssa läheisessä yhteydessä olevien ammattiyhdistysten järjestöjen *kaksi miljoonaa* jäsentä käsittäviksi. Samalla aikaa kasvoi sen sanomalehdistö, joka on järjestöjen eikä yksityisten yritysten tuote. Valtiollisen päivälehdistön painos oli pyöreissä luvuissa miljoona kappaletta, ammatillinen, etupäässä viikkolehdistö oli vieläkin enemmän.

Tämä on työtätekevien, hallittujen joukkojen järjestetty mahti, jollaista historia ei ole vielä nähnyt.

Hallitsevien luokkien etevämmuus hallittuihin nähden ei tähän saakka suinkaan vähimmässä määrässä levännyt sillä, että heillä olivat valtiiovallan järjestetyt valtavälineet, samalla kuin hallitsevilta luokilta nuo järjestöt miltei puuttuivat, ainakin yli koko valtion alueen käsittävät järjestöt. Aivan ilman järjestöjä eivät tosin työtätekevät luokat tulleet toimeen, mutta vanhana aikana ja keskiaikana, aina uuteen aikaan saakka olivat ne joko yksityisten rajoitettujen *ammattihaarojen* tai yksityisten rajoitettujen *paikkakuntien* järjestöjä, *amatillisia* tai *kunnallisia* sekä myöskin maa-osuuskunnallisia järjestöjä. Etenkin kunta voi muutamissa olosuhteissa olla hyvinkin vahvana turvana valtiovaltaa vastaan, — eikä mikään ole erehdyttävämpää kuin se, kun valtio ja kunta eroituksesta pidetään yhtäläisinä ja kunta kuten valtiokin merkitään yhtäläisen luokkavallan järjestöiksi. *Kunta voi* sitä olla, on sitä usein, mutta se voi myöskin valtion sisäpuolella tulla hallittujen luokkien edustajaksi, jos nämä ovat kunnassa enemmistönä ja pääsevät voitolle. Valtavimmin on tämä eri vuosisatoihin ilmennyt Parisin kommunissa. Tämä kommuni tuli toisinaan yhteiskunnan alimpien luokkien järjestöksi.

Mutta nykyistä suurvaltion valtiovaltaa vastaan ei yksityinen kunta enää voi säilyttää itsenäisyyttään. Sitä tärkeämmäksi tulee silloin alemmille luokille järjestäytyä suuriksi koko kansakunnan alueen ja mitä erilaisimmat ammattihaarat käsittäviksi järjestöiksi.

Paraiten on tämä onnistunut Saksassa. Ei ainoastaan Ranskassa, vaan myöskin Englannissa vanhoine Trade unionineen on ammattiyhdistyksellinen sekä valtiollinen järjestö vielä hyvin pirstottunut. Mutta mitenkä köyhälistön järjestöt kasvavatkin, ne eivät tule säännöllisinä vallankumouksettomina aikoina käsittämään valtion työ-

tätekeviä luokkia kokonaisuudessaan, vaan aina ainoastaan valiojoukon, joka ammatillisen, paikallisen tai yksilöllisen erityisyyden vuoksi on suotuisassa asemassa ja kohoo väestön suurten joukkojen yläpuolelle. Sitä vastoin riippuu luokkajärjestöjen vetovoima vallankumouksellisina aikoina, jolloin heikommatkin tuntevat olevansa taistelukykyisiä ja taisteluhaluisia, ainoastaan niiden luokkien laajuudesta, joiden etuja ne edustavat.

On huomattavaa, että palkkaköyhälistö on nyt jo Saksan valtakunnassa enemmistönä sekä väestöstä että äänioikeutetuista.

Tarkkoja numeroita työläisväestöstä ei ole vielä vuodelta 1907, vaan ainoastaan vuodelta 1895. Jos verrataan näitä numeroita vuoden 1893 vaaleihin, silloin havaitsemme seuraavaa:

Vuonna 1893 oli äänioikeutettujen luku 10,628,292. Toiseltapuolen laskettiin vuonna 1895 15,506,482 miehistä ansiokykyistä. Jos tästä lasketaan pois alle kahdenkymmenen vuoden olevat, sekä puolet 20—30 vuoden välillä olevista, silloin saamme me 10,742,989 vaali-ijässä olevien miesten ansiokykyisten lukua lähenteleväksi. Tämä luku sopii yhteen vuoden 1893 äänioikeutettujen luvun kanssa. Äänioikeutettujen ikäluokkien miehisistä ansiokykyisistä maataloudessa, teollisuudessa ja kaupassa oli taas, (samalla tavoin laskettuna) 4,172,269 itsenäisiä ja 5,590,743 palkkatyöläisiä ja palkollisia. Jos me ajatlemme, että ammateissa (teollisuudessa ja kaupassa) yksistään 3,144,977 päällikkeestä enemmän kuin puolet 1,714,351 oli yksinliikkeitä, joista todellakin suunnaton enemmistö lankee köyhälistön etupiiriin, silloin ei ole liioteltua, jos me oletamme, että vuonna 1895, äänioikeutetuista noin 3½ miljoonaa oli itsenäisiä, joille oli etua tuotannonvälineiden yksityisomistuksesta, ja 6 miljoonaa

köyhälistöläistä, joiden edut vaativat tämän yksityisomistuksen kukistamista.

Me saamme olettaa, että muissa väestön kerroksissa, jotka tässä tulevat kysymykseen, vaikka niillä on ainoastaan vähä merkitystä, vallitsee samallinen prosenttisuhde, niin erittäinkin "ammatittomissa itsenäisissä", joka rubriikki toiselta puolen käsittää rikkaat koroillaan elävät kapitalistit, toiselta puolelta taas köyhät työkyvyttömyys- ja vanhuusvakuutusta nauttivat.

Mutta koko ansiokykyisessä väestössä on köyhälistö vielä enemmän enemmistönä, kuin vaalioikeutetuissa, koska niissä ikäluokissa, jotka eivät vielä ole päässeet vaalikykyisiksi, työskentelevinä esiintyvät melkein yksinään köyhälistöläiset.

Niinpä lasketaan:

Vuoden ijässä olevia.	Itsenäisiä.	Työläisiä ja palkollisia.
18—20	42,711	1,335,016
20—30	613,045	3,935,592
Mutta:		
30—40	1,319,201	3,111,115
40—50	1,368,261	1,489,317
50—yli	2,102,814	1,648,085

Yhteensä on maataloudessa, teollisuudessa ja kaupassa 5,474,046 itsenäistä, 13,438,377 työläistä ja palkollista. Jos edellisten määrästä vielä vedetään pois osa kotityöläisiksi ja "itsenäisiksi" leimatut köyhälistöläiset, silloin voidaan sanoa, että tuotannonvälineiden yksityisomistusta harrastavat kansankerrokset jo 1895 olivat tuskin *neljäntenä osana* ansiokykyisestä väestöstä, samalla kun he vaalioikeutetuista olivat yhä vielä *kolmantena osana*.

Kolmetoista vuotta aikaisemmin, 1882, eivät suhteet olleet vielä niin suotuisat. Jos me vertaamme vuoden

1882 ammattitilaston lukuja vuoden 1881 vaalien lukuihin ja laskemme saman mittakaavan mukaan, kuin vuoden 1895 lukuja, silloin havaitsimme me:

	Vaaliioikeutettuja yleensä	Vaaliioikeutettuja itsenäisiä	Vaaliioikeutettuja työläisiä
1882	9,090,381	3,947,192	4,744,021
1895	10,628,292	4,172,269	5,590,743
Lisäys	1,537,911	225,077	846,722

Yksinliikkeiden luku oli 1882 melkein yhtä suuri kuin 1895: 1,877,872. Mutta itsenäisten keskuudessa oli vuonna 1882 köyhälistöön kuulumattomien luku varmaan vielä suurempi kuin 1895. Meidän pitää siis olettaa, että tuotannon välikappaleiden yksityisomistusta harrastavien vaaliioikeutettujen lukumäärä 1882, oli jotenkin yhtäkorkea, kuin 1895, noin $3\frac{1}{2}$ miljoonaa, proletaristen ainesten lukumäärä sitävastoin osapuilleen 5 miljoonaa. Siten olisi omaisuuden turvajoukko vuodesta 1882 vuoteen 1895 pysynyt samana, sen vastustajien luku olisi vaaliioikeutetuissa kasvanut *miljoonalla*.

Vielä vahvemmin nousi tuona aikana sosialististen valitsijain lukumäärä, 311,901:sta 1,780,989:sään. Epäilemättä oli vuonna 1881 sosialidemokratisten äänien lukumäärä sosialistilain vuoksi keinotekoisesti ehkäisty.

Jälkeen vuoden 1895, on luonnollisesti kapitalistinen kehitys ja sen mukana köyhälistön kasvaminen vielä edelleen edistynyt. Valitettavasti ei meillä ole käytettävissä vuoden 1907 tilaston lukuja, jotka sitä valaisisivat, täydellisesti koko valtakuntaan nähden. Edeltäpäin annettujen tiedonantojen mukaan kasvoi aikana vuodesta 1895, vuoteen 1907, miehisten itsenäisten luku maataloudessa, teol-

lisuudessa ja kaupassa 33,084, siis tuskin ollenkaan; miehisten palkollisten ja palkkatyöläisten, siis köyhälistöläisten lukumäärä 2,891,228, siis lähes sata kertaa niin paljon.

Köyhälistöaines, joka jo 1895 oli väestössä ja valitsiakkunnassakin enemmistönä, on siis sen jälkeen saanut tavattoman ylivallan.

Jos me oletamme että vaalioikeutettujen prosenttimäärä miehisten itsenäisten ja työläisten keskuudessa on sama kuin 1895, silloin voimme me taulun täydentää seuraavalla tavalla:

	Vaalioikeutettuja yleensä	Vaalioikeutettuja itsenäisiä	Vaalioikeutettuja työläisiä
1895	10,628,292	4,172,269	5,590,773
1908	13,352,900	4,202,903	7,275,944
Lisäys	2,724,608	30,634	1,685,201

Suurin osa vaalioikeutettujen lisäyksestä lankee köyhälistön osalle vielä suuremmassa määrässä kuin aikana vuodesta 1882, vuoteen 1895.

Mutta myöskin viimeisen vuoden 1905 väenlaskun numerot ovat teollista edistystä kuvaavia.

Yleensä ovat kaupungit valtiolliselle elämälle, köyhälistön järjestölle ja meidän oppiemme levittämislle suotuisampia, kuin maaseudut. On siis suuri merkitys sillä, että tämän asukasmäärä kaupunkeihin verraten alenee.

Miten nopeasti tämä muutos tapahtuu, osottaa seuraava taulu. Maalaisväestöllä ymmärretään siinä niiden kuntien asukaslukua, joka on alle 2,000, kaupunkilaisväestöllä niiden kuntien asukaslukua, joka on vähintään 2,000. Laskettiin

Vuotena	Maalaisväestö		Kaupunkilaisväestö	
	Kokonais- luku	Prosen- teissa	Kokonais- luku	Prosen- teissa
1871	26,219,352	63,9	14,790,798	36,1
1880	26,513,531	58,6	18,720,530	41,4
1890	26,185,241	53,0	23,243,229	47,0
1900	25,734,103	45,7	30,633,075	54,3
1905	25,822,481	42,6	34,818,797	57,4

Kolmenkymmenen vuoden aikana on siis kaupunkilaisväestö enemmän kuin *kaksinkertaistunut*, samalla kun maalaisväestö ei ole ainoastaan suhteellisesti, vaan myöskin *kokonaislukuun* nähden taantunut. Kun kaupunkilaisväestö kasvoi *20 miljoonaa*, on maalaisväestö vähentynyt lähes *miljoonan*. Valtakunnan perustamisen aikana oli tämä vielä melkein *kaksikolmasosaa* väestöstä, nykyään on se enää ainoastaan hieman yli *kaksiviidesosaa*.

Valtakunnan yksityisvaltioista ovat taas kasvaneet nopeimmin nuo, joilla on näytettävänä korkein teollinen kehitys. Nykyisen valtakunnan alueen kokonaisväestöstä käsittivät prosenteissa:

	1816	1855	1871	1905
Preussi	55,2	59,0	60,1	61,5
Saksi	4,8	5,6	6,2	7,4
Yhteensä	60,0	64,6	66,3	68,9
Baijeri	14,5	12,5	11,8	10,8
Württemberg	5,7	4,6	4,7	3,8
Baden	4,1	3,7	3,6	3,3
Hessen	2,3	2,2	2,1	2,0
Elsas-Lothringen ..	5,2	4,3	3,8	3,0
Yhteensä	31,8	27,3	25,7	22,9

Nykyisen Preussin ja Saksan alueen osalle tulisi siis 1816 60 prosenttia nykyisen valtakunnan alueen silloi-

sesta väestöstä, 1905 sitävastoin jo melkein 70 pros. Sitävastoin Etelä-Saksa, jossa 1816 oli puolet nykyiseen Preussiin ja Saksiin kuuluvasta väestöstä, oli 1905 enää ainoastaan $\frac{1}{3}$ näiden väkiluvusta. Nykyisen Preussin ja Saksin alueen väkiluku oli 1816 15 miljoonaa, neljän Etelä-Saksan valtion Elsass-Lothringen mukaan luettuna yhteensä 8 miljoonaa. Vuonna 1905, sitä vastoin edellisen alueen oli 42 miljoonaa, jälkimmäisen 14 miljoonaa. Preussi ja Saksi ovat väkilukunsa melkein *kolminkertaisuttaneet*, Etelä-Saksan valtiot eivät edes *kaksinkertaisuttaneet*.

Siten vaikuttaa taloudellinen kehitys katkeamatta siihen suuntaan, että vallankumoukselliset ainekset, nuo jotka harrastavat nykyisen omaisuus- ja valtiojärjestelmän kukistamista yhä enemmän enenevät konservativisten kustannuksella ja muodostavat ylivoimansa valtiossa yhä suuremmaksi.

Mutta tosin ovat nämä vallankumoukselliset ainekset lähinnä ainoastaan vallankumouksellisia *mahdollisuu-teen* eivätkä *todellisuuteen* nähden. Ne ovat "vallankumouksen sotamiesten" rekryyttialueena, mutta eivät kaikki ole samalla sen sotilaita.

Suureksi osaksi pikkuporvaristosta ja pienviljelijöistä polveutuneina, kantavat monet köyhälistöläiset vielä kauan sen munankuorta ympärillään: he eivät tunne itseään köyhälistöläisiksi, vaan mahdollisiksi omistaviksi. He säästävät hankkiakseen palan maata tai avatakseen köyhän rihkamakaupan tai harjoittaakseen "itsenäisinä" käsityötä kääpiömaisessä mittakaavassa parin onnettoman oppipojan avulla. Toiset ovat tämän toivonsa menettäneet tai tunnustavat, minkä kurjan aseman he ovat itselleen siten saaneet, mutta he tuntevat olevansa kykenemättömiä ja tahdottomia taistelemaan itselleen yhdessä

toveriensa kanssa paremman aseman. He uskovat pääsevänsä helpommin eteenpäin, kun he nämä pettävät. He tulevat lakonrikkureiksi ja keltaisiksi ammattiyhdistykseläisiksi. Toiset taas ovat päässeet pitemmälle, tunnustavat välttämättömäksi taistella heitä vastassa olevia kapitalisteja vastaan, mutta eivät tunne itseään vielä varmoiksi ja kyllin vahvoiksi julistaakseen sodan koko kapitalistista järjestelmää vastaan. He etsivät apua porvarillisista puolueista ja hallituksesta.

Vieläpä niidenkin keskuudessa, jotka ovat päässeet tietämään köyhälistön luokkataistelun välttämättömäksi, on vielä kylliksi sellaisia, jotka eivät pääse olevan yhteiskunnan rajojen ulkopuolelle, jotka epäilevät köyhälistön voittoa tai kokonaan siitä ovat epätoivoissaan.

Mitä nopeammin juuri taloudellinen kehitys ja sen mukana väestön köyhälistyttäminen tapahtuu, mitä lukuisimpia joukkoja virtaa maaseudulta kaupunkiin, idästä länteen, omistavien riveistä omistamattomien riveihin, sitä lukuisimmat ovat köyhälistössä ne ainekset, jotka eivät vielä ole käsittäneet yhteiskunnallisen vallankumouksen merkitystä, eivätpä edes ymmärrä meidän yhteiskuntamme luokka-vastakohtia.

Voittaa nämä sosialismin ajatuskannan puolelle on välttämätön, mutta tavallisten olosuhteiden vallitessa tavattoman vaikea tehtävä, joka vaatii mitä suurinta innostusta ja viisautta eikä kuitenkaan tapahdu niin nopeasti, kuin me toivomme. Meidän värväysalueemme käsittää nykyisin *kolmeneljättä osaa* väestöstä, toden näköisesti enemmänkin, meidän hyväksemme annettu äänimäärä ei ole vielä *kolmatta osaa* kaikista valitsijoista, *neljäs osa* kaikista vaalioikeutetuista.

Mutta edistymisen vauhti tulee yhdellä iskulla nopeaksi, kun vallankumouksen kuohunnan ajat tulevat.

On kokonaan uskomatonta, miten nopeasti sellaisina aikoina kansan suuret joukot oppivat ja saavuttavat selvyysluokkaeduistaan. Ei ainoastaan heidän rohkeutensa ja taisteluhalunsa, vaan myöskin heidän valtiollinen harrastuksensa yllyttyy mitä valtavimmin sen tietoisuuden johdosta, että on tullut hetki vihdoin mitä pimeimmästä yöstä pyrkiä kirkkaaseen auringon valoon. Laiskinkin tulee uutteraksi, arinkin rohkeaksi, ahdasmielisinkin avartuu. Sellaisina aikoina tapahtuu muutamassa vuodessa sellainen kansanjoukkojen valtiollinen kasvatus, jommoisen ainoastaan ihmisikä voisi aikaan saada.

Jos on tullut sellainen asema, jos on järjestelmä niin laaja, että se uhkaa luhistua omiin sisäisiin vastakohtiinsa, ja jos on olemassa kansassa luokka, jolla on harrastusta sekä voimaa päästä valtiolliseen herruuteen, silloin tarvitaan vain pulue, jolla on tämän luokan luottamus, joka on leppymättömän vihamielinen horjuvaa järjestelmää kohtaan ja joka tuntee olevan aseman selvästi viedäkseen eteenpäin tunkevan luokan voittoon.

Tänä puolueena on jo kauan sitte ollut sosialidemokratia. Myöskin vallankumouksellinen luokka on olemassa ja on joku aika sitte jo ollut kansan enemmistönä. Onko myöskin laskettavissa hallitsevan järjestelmän siveellinen luhistuminen hyväksemme?

7. Luokkavastakohtien lieventyminen.

Me olemme nähneet, kuten Engels 1885 huomautti, että jälkeen Ranskan vallankumouksen, joka jälkivaikutuksineen kesti vuodesta 1789 vuoteen 1815, vallankumoukset, suuret valtiolliset vallansiirrot toistuivat Europassa kaikki noin 15—18 vuoden kuluttua: 1815, 1830, 1848—52, 1870—71. Hän oletti tästä, että 80-luvun loppu tai 90-luvun alku olisi seuraavan vallankumouksen aika. Tottakin tuli tähän aikaan valtiollinen käänne, Bismarckin järjestelmän kukistus ja kansanvaltaisten sekä sosialipolitisten pyrkimysten henkiin herääminen koko Europassa. Mutta nousu oli vähäpätöinen ja lyhytikäinen, ja sen jälkeen kului kohta kaksi vuosikymmentä, ilman että ainakaan varsinaisessa Europassa oli todellista vallankumousta. Mistä tulee tämä? Miksi alituinen levottomuus Europassa vuodesta 1789 v:een 1871 ja miksi siitä lähtien valtiollisten asiain paikallaan pysyminen, joka viime aikoina on tullut täydelliseksi valtiolliseksi rämeytymiseksi?

Koska 19-vuosisadan ensimmäisen puoliskon aikana vuoteen 1848 saakka olivat tuon ajan taloudelliselle ja henkisellem elämälle Europan kansojen tärkeimmät kerrokset kaikkialla olleet syrjäytetyt valtion hallinnosta, joka hei-

hin nähden osittain oli älytön, osittain vihamielinen, aate-
liston ja papiston asiain hoitaja. Saksassa ja Italiassa
esti pikkuvaltiollisuus kaiken taloudellisen nousun. Aika-
na vuodesta 1846, vuoteen 1870 muuttui tämä valtavasti.
Tänä aikana voitti teollinen pääoma maanomaisuuden, en-
sin Englannissa, jossa viljatullit kukistuivat (1846) ja
vapaakauppa tuli tilalle, tai teollinen pääoma saavutti
itselleen ainakin yhtäläisen oikeuden maaomaisuuden
rinnalla, kuten tapahtui Saksassa ja Italiassa. Sivisty-
neet saivat paino- ja liikuntavapauden, pikkuporvaristo
ja pienviljelijät vaalioikeuden. Saksan ja Italian yhdis-
tys tyydytti näiden kansojen kauan tunnetun kaihollisen
kaipuun. Tämä tapahtui tosin vuoden 1848 vallankumouk-
sen kukistamisen jälkeen, ulkomaisen sodan, eikä sisäis-
ten liikkeiden kautta. Vuoden 1854 Krimin sota kukis-
ti Venäjällä maaorjuuden ja pakoitti tsaarin hallituksen
ottamaan huomioon teollisuutta harjoittavan porvariston.
1859, 1866 ja 1870 suoritettiin Italian yhdistyminen, 1866
ja 1870 Saksan yhdistyminen, tosin epätäydellisesti jäl-
kimäinen, 1866 vapaamielinen aikakausi Itävallassa, kuin
myöskin yleinen äänioikeuden käytäntöön ottaminen Sak-
sassa raivasi jonkunlaisen paino- ja yhdistymisvapauden.
Vuosi 1870 täydensi nämä ja toi Ranskaan kansanvaltaisen
tasavallan. Englannissa oli 1867 suoritettu vaaliuudistus,
joka antoi työväestön ylemmille ja pikkuporvariston alem-
mille kerroksille vaalioikeuden, joka heiltä tähän saak-
ka puuttui. Siten oli europalaisten kansojen kaikille luo-
kille, paitsi köyhälistölle luotu valtiolliset perusteet, joille
he voivat rakentaa olemassaolonsa. He olivat, joskin epä-
täydellisesti, saavuttaneet sen, mihin he suuresta vallan-
kumouksesta saakka olivat katkeamatta pyrkineet, joskaan
eivät kaikki heidän toiveensa olleet toteutuneet, eivät voi-
neet toteutua, koska omistavien eri kerrosten edut ovat ai-

van vastakkaiset, niin eivät köyhemmät kerrokset tunteet itseään kyllin varmoiksi pyrkimään yksinvallitseviksi valtiossa ja se, mikä heiltä puuttui, ei ollut kylliksi merkitsevää, että he olisivat ottaneet sen vuoksi kantaakseen vallankumouksen vaarat.

Eurolalaisessa yhteiskunnassa jäi enää ainoastaan yksi luokka vallankumoukselliseksi, *köyhälistö*, ja ennen kaikkea kaupunkilaisköyhälistö. Siinä eli vallankumouksellinen halu yhä edelleen. Vaikkakin niiden muutosten perille vieminen oli muuttanut valtiollisen aseman perusteitaan myöten, säilytti se (köyhälistö) edelleenkin sen toiveen, joka perustui vuosien 1789—1871, siis melkein vuosisadan kokemuksiin, että kohta taas tulee vallankumous, ei luonnollisesti puhtaasti köyhälistöläinen, vaan pikkuporvarillis-köyhälistöläinen, mutta jossa taas köyhälistö kasvaneen merkityksen mukaisesti tulee ottamaan johdon. Tämä ei ollut ainoastaan muutamien "uskonkappaleihin uskovien marxilaisten", kuten Engels ja Bebel, vaan realipolitiikoidenkin, joita marxilaisuus ei ollenkaan liikuta, jommoinkin oli Bismarck, odotus. Jos hän jo vuonna 1878 piti välttämättömänä poikkeuslait sosialidemokratiaa vastaan, vaikka sillä silloin ei ollut itseensä yhdistettynä vielä puoltakaan miljoonaa ääntä, ei kymmentä prosenttia kaikista valitsijoista eikä kuutta prosenttia vaali-oikeutetuista ja jos hänellä silloin oli epätoivoisia ajatuksia provoseerta sosialidemokratia katutaisteluihin, ennen kuin se olisi tullut ylivoimaiseksi, niin on se selitettävissä ainoastaan sen katsantokannan kautta, että hän näki köyhälistöläis-pikkuporvarillisen vallankumouksen ovella olevaksi.

Ja tottakin oli olemassa sarja seikkoja, jotka tätä katsantokantaa suosivat, vaikka ei otakkaan lukuun muistoja edellisen vuosisadan kokemuksista.

70-luvun kuluessa puhkesi yli Europan *taloudellinen pula*, jota niin vaikeana, laajana ja pitkäikäisenä ei vielä oltu tunnettu; se kesti jälkimäiselle puoliskolle 80-lukua. Köyhälistön ja pikkuporvariston piirissä olevaa kurjuutta, kapitalistisissa piireissä vallitsevaa arkamielisyyttä, jonka pula synnytti, kärjistyttivät vielä elintarvekilpailun saman aikaiset vaikutukset, etenkin Amerikan ja Venäjän, joka kilpailu näytti saattavan Länsi-Europan maataloudessa kaiken tavarantoiminnan loppumaan.

Talonpoikien, käsityöläisten, köyhälistöläisten yleinen kurjuus, porvariston uskalluksen häviäminen, sosialististen pyrintöjen raa'at vainoamiset — jälkeen 1871 Tanskassa, jälkeen 1878 Saksassa ja yhtä paljon Itävallassa — näytti viittaavan siihen, että lyhyessä ajassa tulisi mullistus.

Mutta ne valtiolliset perusteet, jotka vuodesta 1848 vuoteen 1871, olivat luodut, vastasivat liian hyvin kansan suurten joukkojen tarvetta, niin etteivät ne silloin vielä voineet kukistua. Päinvastoin kuta uhkaavammaksi tuli vaara vallankumouksesta, joka vain enää voi olla köyhälistöläinen, kapitalistivastainen, sitä tiukemmin ryhmityivät hyvinvoivat luokat hallituksen ympärille. Pikkuporvareilla ja pienviljelijöillä oli uusissa valtiollisissa oikeuksissa, etenkin vaalioikeudessa, hyvin tehokas keino vaikuttaa hallitukseen ja saada siltä kaikellaisia aineellisia myönnytyksiä. He koettivat sitä mieluummin ostaa hallitukselta apua valtiollisella palveluksella kuta kamottavimmiksi heille olivat tulleet heidän tähänastiset liittolaisensa valtiollisessa taistelussa.

Siten synnytti laajoissa kansankerroksissa oleva tyytymättömyyden mieliala, joka johtui taloudellisesta pulasta ja valtiollisesta sorrosta, ainoastaan vähäpätöisen käänteen, joka, kuten me jo olemme huomanneet, sai huomattavasti

tavan tunnusmerkkinsä Bismarckin kukistumisessa (1890), jonka ohella vielä olisi mainittava Ranskassa boulangismi (1889) hyökkäyksenä valtavasti muuttamaan valtion sääntöä. Siten lakkasi asema vallankumoukselliselta näyttämästäkin.

Juuri tuon valtiollisen käänteen aikana lakkasi niin kauan kestänyt teollinen pulakin. Alkoi vilkkaan taloudellisen nousun aika, joka vähine katkeamisineen kesti äskeiseen saakka. Kapitalistit ja heidän ihailijansa, professorit, sanomalehtimiehet ja muut sivistyneet saivat taas uutta rohkeutta. Käsityöläiset saivat noususta osansa, mutta myöskin maatalous pääsi nyt taasen kukoistukseensa. Nopeasti kasvavasta teollisuustyöväestöstä sai se laajentuneen ostajapiirin, etupäässä sellaisten tuotteiden kuten liha ja maito, jotka olivat vähemmän ulkomaisen elintarvekilpailun alaisia. Eivät maanviljelystuotteiden suojelustullit ole pelastaneet Europan maataloutta, sillä vapaakaupankin maissa kuten Englannissa, Hollannissa ja Tanskassa tuli se taas kukoistukseensa, vaan 80-luvun lopun jälkeen tapahtunut nopea teollisuuden nousu.

Tämä nousu taas oli seuraus puolestaan maailmanmarkkinoiden nopeasta laajenemisesta, samaten laajentumisesta, joka oli synnyttänyt kaukaisten maiden elintarpeiden tulvan Europaan ja siten pulan maataloudessa. Tämän maailmanmarkkinoiden laajentumisen aiheutti etupäässä rautatieverkon kehittyminen ulkopuolella Länsi-Europan.

Rautateiden pituus oli kilometreissä:

				Lisäys %
	1880	1890	1906	1880-1906
Saksa	33,634	42,869	57,376	70
Ranska	25,932	36,895	47,142	82
Englanti	28,854	32,297	37,107	29

Sitä vastoin:

Venäjä	22,664	32,390	70,305	210
Brittiläinen India	14,772	27,316	46,642	215
Kiina	11	200	5,953	54,000
Japani	121	2,333	8,067	6,666
Amerika	171,669	331,599	473,096	176
Afrika	4,607	9,386	28,193	513

Nähdään kuinka paljon nopeammin kapitalismin kaikilla uusilla alueilla rautatierakennus on jälkeen 1880 ja etenkin jälkeen 1890 käynyt kuin vanhoissa maissa.

Samalla aikaa ovat meriliikevälineet harppauksin kasvaneet. Merihöyrylaivojen kantavuus oli tonneissa:

	1882	1893	1906
Saksan valtak.	249,000	783,000	2,097,000 (1907)
Iso-Britannia	3,700,000	6,183,000	9,606,514
Norja ja Ruotsi	140,000	392,000	1,240,000
Tanska	67,000	123,000	376,000
Yhdysvallat ..	617,000	826,000	2,077,000 (1907)
Japani	40,000	108,000	939,000
Ranska	342,000	622,000	723,000

Nämä luvut heijastavat kahtena viimeisenä vuosikymmenenä maailman markkinoiden laajentumisen, joka teki ne kykeneviksi joksikin ajaksi ottamaan vastaan suurentuneita tavarajoukkoja. Kaikissa teollisuusmaissa tuli etualalle harrastus maailmanmarkkinoihin, mutta myöskin *siirtomaapolitikaan* keinona näitä ulkomaisia markkinoita laajentaa. Merentakaisten uusien alueiden hankkimisella oli jälkeen 80-luvun kuitenkin ainoastaan vähän tekemistä maailmanmarkkinain laajentamisen kanssa. Uudempi siirtomaapolitika tämän jälkeen koski melkein poikkeuksetta Afrikaa, jossa yksinään oli europalaisten valtojen käsityksen mukaan vielä paljon maata "vapaana", se on, sitä ei omistanut mikään vahva valtiovalta. Meidän tarvitsee vain

silmätä edellä olevaa rautateiden laajentumista osoittavaa taulua havaitaksemme, miten vähän Afrika on siitä osallinen. Tosin on sen rautateiden kilometriluku vuodesta 1880 vuoteen 1906 noussut 4,600:sta 28,000:teen. Mutta mitä merkitsee se verrattuna tämän luvun kasvamiseen Aasiassa 16,000:sta 88,000:teen ja Amerikassa 171,000:sta 473,000:teen! Ja Afrikassa itsessäänkään suurin osa rautatierakennuksissa ei lankea uusien, jälkeen 80-luvun hankittujen siirtomaiden, vaan vanhojen siirtomaiden ja itsenäisten valtioiden osalle, kuten seuraava taulu osoittaa:

Rautateiden pituus kilometreissä:

	1880	1890	1906
Algier	1,405	3,104	4,906
Egypti	1,449	1,547	5,252
Abessinia	—	—	306
Kap-siirtola	1,457	2,922	5,812
Natal	158	546	1,458
Transvaal	—	120	2,191
Orange valtio	—	237	1,283
Muu Afrika	438	919	6,985
Yhteensä	4,607	9,356	28,193

Siis ainoastaan 7,000 kilometriä, neljäs osa Afrikan rautateistä, ei edes kokonaista prosenttia (0,7) maailman kaikista rautateistä lankeaa tuon alueen osalle, jonka — joskaan ei kaikkea, mutta suurimmaksi osaksi — europalaiset vallat uudemmallalla siirtomaapolitikallaan valtasivat. Nähdään, miten vähän tällä siirtomaapolitikalla on tekemistä 20-vuotisen maailmanmarkkinain laajentamisen ja tuotannon elpymisen kanssa.

Mutta tämä elpyminen riippui silmin nähtävästi ulkomaisten markkinoiden avautumisesta, joka taas ajallisesti sattui yhteen 80-luvun jälkeisen uudemman siirtomaapoli-

tikan kanssa ja siten yhdisti porvaristo siirtomaapolitikan ja taloudellisen nousun toisiinsa ja europalaisten suurvaltojen porvaristolle syntyi uusi ihanne, jonka he 90-luvulla alkoivat asettaa sosialismia vastaan, samaa sosialismia, jonka edessä niin monet heidän ajattelijoistaan olivat 80-luvulla antautuneet. Tämä uusi ihanne oli yhdistää merentakainen valtakunta europalaiseen valtioalueeseen, niin sanottu *imperialismi*.

Jonkun suurvaltion imperialismi vaatii valloituspolitiikkaa, ja vaatii vihamielisyyttä toisia suurvaltioita vastaan, jotka tahtovat harjoittaa samaa valloituspolitiikkaa samoissa merentakaisissa alueissa. Sitä ei voida panna täytántöön ilman vahvoja sotavarustuksia, jotka kykenevät taistelemaan taisteluja kaukaisilla merillä.

Porvaristo oli 70-lukuun saakka yleensä sotalaitosta vihaava, koska se oli hallitusta vihaava. Se vihasi seisovaa sotajoukkoa, joka maksoi niin tavattoman paljon rahaa ja oli porvaristolle vihamielisen hallituksen vankin tuki. Porvarillinen demokratia piti seisovaa sotajoukkoa tarpeettomana, koska se (porvaristo) rajoittui omaan maa-hansa eikä tahtonut käydä valloitus-sotia.

Jälkeen 70-luvun syntyi porvaristossa yhä kasvava myötätunto sotajoukkoa kohtaan, eikä ainoastaan Saksassa ja Ranskassa, joissa 1870 vuoden sota oli tehnyt sotajoukon suositukseksi — Saksassa loistavien voittojen tuojana, Ranskassa välineenä torjumaan samallaisia hävityksiä kuin tuo sota oli aiheuttanut. Toisissakin maissa alettiin innostua sotajoukkoon sekä välikappaleena pitämään kurissa sisäistä vihollista että kukistamaan ulkomaisen. Omistavat luokat tulivat armeijaa suosiviksi samassa määrässä, kuin he tulivat hallitusystävällisiksi. Miten paljon heitä etuvastakohdat hajottavatkin, uhraamisessa sotavarustusten hyväksi ovat he kaikki yhdessä, radikalisimmat demokratit

yhdessä konservativisimpien feudali-herrojen kanssa. Köyhälistö, sosialidemokratia, yksinään muodostaa niitä vastustavan puolueen.

Siten vahvistuivat hallitukset tavattomasti viimeisinä vuosikymmeninä ja mahdollisuus kukistaa hallitus, vallankumous, näytti häviävän näkymättömiin.

Perusteellinen vastustus — sotkematta yhteen sitä vastustajajoukkoa, jonka muodostaa muutama hallituksesta pois suljettu virkoja kärkeä joukkue, joka vastustaa virassa olevaa hallitusta — rajoittui yhä enemmän köyhälistöön, mutta monilta senkin kerroksilta hävisi jälkeen viimeisen vuonna 1890 tapahtuneen valtiollisen käänteen valankumouksellinen halu.

Tämä käänne poisti pahimmat toimenpiteet köyhälistön valtiollisesti alaspolkemiseksi Saksassa ja Itävallassa. Ranskassa olivat jo aikaisemmin kadonneet viimeiset jäännökset siitä vainoajasta, joka oli syntynyt kommunin kapinan jälkeen.

Yhteiskunnallisesta uudistuksesta, työväen suojelusta ei tahtonut tosin tulla mitään. Se onnistui paraiten aikana, jolloin teollinen pääoma oli jo niin pitkälle kehittynyt, että se paljasti kansan terveyttä turmelevan vaikutuksensa ja vaati polttavasti sen auttamista, mutta jolloin teollinen pääoma ei vielä hallinnut koko valtiota ja yhteiskuntaa, pikkuporvaristo, maanomistajat ja osa sivistyneitä vielä olivat vahvoina sitä vastassa, ja samalla aikaa vielä voitiin luulotella, että olisi mahdollista pikkuisella suojelulla tyynnyttää köyhälistö, joka jo alkoi tulla mahdolliseksi. Tässä asemassa oli Englanti jo edellisen vuosisadan 40-luvulla. Merkitsevin toimenpide sen työväensuojeluksessa, 10-tuntinen työpäivä työntekijättärlle, tuli silloin laiksi (1847).

European mannermaa nilkutti kaukana jälessä. Vasta

1877 sai *Sveitsi* koko valtioliiton käsittävän tehdaslain, joka toi *11-tuntisen* työpäivän korkeimmaksi työajaksi miehillekin. Käänteen aika jälkeen Bismarkin kukistumisen sitte toi *Saksassa* ja *Ranskassa* muutamia pieniä edistyksiä. 1891 astui voimaan *Saksassa* Novelle zur Gewurbeordneng, joka määräsi naisille (jotka tähän saakka olivat olleet suojelemattomia) *11-tuntisen* korkeimman työpäivän. 1892 tämä säädös tuli *Ranskassakin*.

Se oli kaikki! Sen jälkeen ei ole saatu mitään edistyksiä, joista kannattaisi mainita. *Saksassa* olemme kokonaisena 17 vuotena päässeet niin pitkälle, että jo säädettiin naisille 10-tuntinen työpäivä. Miehet ovat vielä kokonaan suojelemattomia.

Työväen suojelulain alalla samoin kuin muissakin yhteiskunnallisissa uudistuksissa on vallalla täydellinen pysähdys.

Mutta taloudellisen nousun aika jälkeen 80-luvun tarjosi muutamille työläiskerroksille mahdollisuuden lainavutta, ammattiyhdistysten "suoranaisella toiminnalla" parantaa asemaansa, kiitos siitä työvoimain kysynnän kasvamisen.

Tämän kasvavan kysynnän osoittaa hyvin Saksan valtakunnasta siirtymisen vähentyminen.

Saksasta siirtyneitä laskettiin:

1881	220,902
1887	104,787
1891	120,089
1894	40,964
1900	22,309
1907	31,696

Tämä nopea työvoiman kysynnän kasvaminen loi suhteellisesti suotuisan aseman pääomaan nähden melkoiselle lukumäärälle työläisiä. Ammattiyhdistykset, jotka uuden

aikajakson kahtena ensi vuosikymmenenä jälkeen 1870 taloudellisen laskuajan ja Saksassa, Ranskassa ynnä Itävallassa vallinneen valtiollisen sorron vuoksi olivat vain vitkalleen voineet kehittyä, kasvoivat nyt nopeasti, etenkin Saksassa, jonka taloudellinen kehitys oli voimakkain. Englannin ammattiyhdistykset, nämä vanhat työväen luokalle voittojen taistelijat, saavutettiin, vieläpä voitettiin ja melkoisia parannuksia palkkaan, työaikaan ja muihin työsuhteihin vietiin perille.

Itävallassa esimerkiksi kasvoi ammattiyhdistysten jäsenluku aikajaksona vuodesta 1892 vuoteen 1906: 46,606:sta 448:270:neen, Saksan valtakunnassa keskusliittojen jäsenluku vuodesta 1893 vuoteen 1907 223,530:sta 1,856,506:teen. Sitä vastoin kasvoivat samana aikana Englannin trade-unions vuodesta 1892, vuoteen 1906 ainoastaan enemmästä kuin 1,500,000 jäsentä käsittävästä 2,106,283 jäsentä käsittäviksi, ne saivat lisää noin 600,000 jäsentä, Saksan noin 1,600,000.

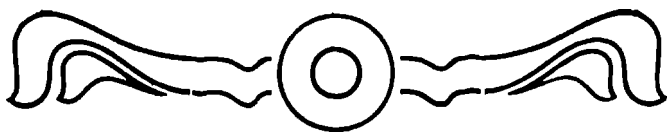
Mutta eivät ainoastaan kasvamisen nopeudessa Saksan ammattiyhdistykset voittaneet tänä aikana Englannin ammattiyhdistyksiä, ne ilmasivat myöskin korkeamman muodon ammattiyhdistyksille. Englannin ammattiyhdistykset olivat pysyneet puhtaasti alkuperäisinä, pelkän käytännön lapsina. Sosialidemokratit olivat perustaneet Saksan ammattiyhdistykset ja niitä johtaneet, heillä oli käytettävänä marxismin hedelmöittävä teoria. Tämän vuoksi on Saksan ammattiyhdistysliike kyennyt ottamaan paljon tarkoituksellisempia muotoja. Englannin ammattiyhdistysten paikallisen ja ammatillisen pirstottamisen tilalle asetti se suuret keskitetyt teollisuusliitot. Se osasi paljoa enemmän panna sulun yksityisten järjestöjen rajoittaisuuksille ja lopuksi on se paljoa enemmän kuin englantilainen välttänyt ammattikunnallisen luutumisen ja

ylimysmielisen sulkeutumisen vaarat. Paljoa enemmän, kun englantilaiset, tuntevat saksalaiset am. yhd.:et itsensä koko köyhälistön, eivätkä ainoastaan ammattinsa järjestyneiden jäsenten edustajiksi. Ainoastaan vitkalleen onnisti englantilaisten riisua päältään peritty ahdasmielisyytensä. Kansainvälisen ammattiyhdistysmaailman johtaminen tulee yhä enemmän saksalaisille ammattiyhdistyksille — kiitos sitä sen, että heihin on tähän asti tietten tai tietämättä marxilainen teoria vaikuttanut enemmän kuin heidän englantilaisiin tovereihinsa.

Tämä loistava, etenkin Saksan ammattiyhdistysten kehittyminen, teki sitä syvemmän vaikutuksen köyhälistöjoukkoihin, kuta enemmän yhteiskunnallinen uudistus parlamentissa seisahtui, kuta vähemmän käytännöllisiä tuloksia työväen luokka tänä aikana valtiollisella tiellä sai.

Ammattiyhdistykset ja niiden ohella vielä osuuskunnat näyttivät olevan kutsutut ilman mitään valtiollista järjestystä, yksinkertaisesti olevaa laillista perustaa käyttämällä kohottamaan työväenluokan yhä korkeammalle, yhä enemmän pääoman valtaa rajottamaan, asettamaan kapitalistisen itsevaltiuden tilalle "perustuslaillisen tehtaan" ja saavuttamaan tämän ylimenokohdan kautta vähitellen ilman jyrkkää kumousta ja ilman jyrkkää mullistusta "teollisen kansanvallan."

Mutta sillä aikaa kun luokkavastakohdat yhä enemmän näyttivät lieventyvän, kasvoivat jo ne ainekset, joiden piti ne uudelleen kärjistä.

8. Luokkavastakohtien kärjistyminen.

Rinnan ammatillisten järjestöjen kanssa tapahtui toisen mahtavan järjestön muodostuminen, joka uhkaa yhä enemmän tuketa noilta tien. Tämä järjestö on *liikkeenharjoittajain liitto*.

Me olemme jo edellä maininneet *osakeyhtiölaitoksesta*. Varhain oli se vallannut kauppayritykset ja pankit. Sitten edellisen vuosisadan seitsemänkymmen luvun se yhä suuremmassa määrässä valtasi teollisuudenkin. Me olemme jo viitanneet siihenkin, miten liikkeiden harvoin käsiin keskittymiselle, jolle jo suurtuotannon edistyminen raivasi tietä, osakeyhtiölaitos antoi valtavaa elvykettä. Se edistää pienten omaisuuksien, jotka sijoitetaan osakkeihin riistämistä, jonka suorittav korkean finanssin herrat, jotka tulevat juttuun nykyisen taloudellisen elämän vaarallisilla kulkureiteillä paljoa paremmin kuin pienet säästäjät, vieläpä osiksi tavallaan aiheuttavat siihen pyörteitä ja kareja. Osakelaitoksen kautta tulevat pienetkin osakkeihin sijoitetut omaisuudet valtakeinoiksi, jotka uskotaan korkeain finanssin herrojen, osakeyhtiöiden hallitsijain rajattomasti käytettäväksi. Osakeyhtiölaitos lopuksi tekee mahdolliseksi muutamille korkean finanssin herroille, muutamille miljardööreille ja suurpankeille alistaa valtansa

alaiseksi lukuisia samallaisia liikkeitä jo paljoa aikasemmin kuin he ovat saavuttaneet niihin täydellisen omistusoikeuden ja yhdistää ne siten yhteiseksi järjestöksi.

Kiitos tämän näemme jälkeen kahdeksankymmenluvun kaikissa kapitalistisissa maissa liikkeenharjoittajajärjestöjä kohoovan kuin sieniä maasta. Lainlaadinnan mukaisesti saavat ne mitä erilaisimpia muotoja, mutta kaikilla niillä ovat samat päämäärät: luoda monopoli voittoa kohottaakseen. Tämä tapahtuu osaksi kohottamalla tuotteiden hintoja, siis riistämällä enemmän kuluttajia, osaksi alentamalla tuotantokustannuksia, joka seikka saavutetaan eri tavoilla, jotka kaikki lopulta vievät joko työläisten pois panemiseen tai suurempaan riistämiseen, usein molempiin.

Vielä helpommin kuin liikkeenharjoittajain liittyminen kartelleiksi ja trusteiksi, jotta hinnat pidettäisi ylhäisinä, tapahtuu heidän liittymisensä järjestöiksi pitämään työläisiä kurissa. Jälkimmäisellä alalla ei heillä ole mitään kilpailijoita, ei mitään vastakohtaa, siinä he kaikki ovat yksimielisiä. Siinä suhteessa ei ainoastaan samaan alaan kuuluvat teollisuusalat tunne etujensa olevan yhtäläisiä, vaan myöskin mitä erilaisimmat teollisuusalat. Joskin he tavaramarkkinoilla ovat ostajina ja myyjinä toisiaan vastassa vihollisina, työmarkkinoilla he tuntevat olevansa veljiä saman tavarän, työvoiman, ostajina.

Nämä liikkeenharjoittajajärjestöt asettavat työväenluokan edistymiselle ammatillisen järjestymisen tiellä, yhä suurempia esteitä. Naumann liioittelee niiden voimaa hänen edellä lainatuissa esityksissään. Aivan voimattomia niitä vastustamaan ammattiyhdistykset eivät ole. Mutta niiden voitokas eteenpäin kulkeminen on viime vuosina tullut yhä enemmän ehkäistykseksi, ne pakoitetaan yksinomaan puolustautumaan, lakkoa vastaan asetetaan

yhä useammin ja tehokkaammin sulkua. Ne suotuisat ajankohdat, joina ne vielä voivat taistella tuloksellisia taisteluja, tulevat yhä harvemmiksi.

Tämä asema vielä huonontuu siten, että vaatimattoman ulkomaalaisen työvoiman tuonti yhä kasvaa. Se on luonnon välttämätön tulos teollisuuden noususta, jota vilkastutti sekin, että höyrylaivat ja rautatiet laajensivat maailman markkinat, niin että kaukaisimmatkin maankulmat avautuivat kapitalistisen teollisuuden tuotteille. Äsken avatuissa seuduissa astuivat nämä tuotteet kotimaisen, nimittäin talonpoikaisen kotiteollisuuden tuotteiden tilalle. Siten toiselta puolen herätettiin äsken avattujen seutujen asukkaissa uusia tarpeita, toiselta puolen tulee heille pakko saada *rahaa* käsiinsä. Samalla aikaa tulee kotimaisen teollisuuden taantumisen vuoksi noissa takapajulla olevissa seuduissa työvoimaa liikeneväksi. Kotimaassa eivät he saa mitään tointa, eivät ainakaan rahaa tuottavaa tointa. Uudet liikennevälineet, rautatiet ja höyrylaivat, jotka tuovat heille kapitalististen maiden teollisuustuotteita, tarjoovat myöskin heille nyt mahdollisuuden päästä helposti elävänä vastarahtina teollisuusmaahan, joka antaa heille toiveita saada palkallista työtä.

Ihmisten vaihtaminen tavaroihin on välttämätön tulos kapitalistisen teollisuuden markkinain laajentumisesta. Ensin se kotimaassa vie teollisuustuotteita kaupungista maaseudulle eikä tuo sieltä ainoastaan raaka-aineita ja elintarpeita, vaan myöskin työvoimaa luokseen. Jos teollisuusmaa tulee tavaroita vieväksi maaksi, silloin tulee se samalla ihmisiä tuovaksi maaksi. Semmoinen oli ensiksi Englanti, jonne edellisen vuosisadan ensimmäisellä puoliskolla tulvi lukuisia työläislaumoja etupäässä Irlannista.

Tosin on tämä alhaisella asteella olevien ainesten tul-

viminen köyhälistön luokkataistelun vakavana esteenä, mutta se on luonnon välttämättömästi liittynyt teollisen kapitalismin laajentumiseen. Ei käy päinsä, kuten sosialismin nykyiset realipolitikat rakastavat tehdä, ylistää tätä laajentumista köyhälistölle siunaukseksi ja ulkomaalaisten maahantulvaa kiroukseksi, jolla ei ole mitään tekemistä tuon siunauksen kanssa. Jokaiseen taloudelliseen edistykseen on kapitalistisen järjestelmän vallitessa liittynyt kirous köyhälistölle. Jos Amerikan työmiehet eivät tahdo mitään kiinalaista eivätkä japanilaista maahanvirtaamista, täytyy heidän vastustaa sitäkin, että amerikalaiset höyrylaivat vievät amerikalaisia tavaroita Japaniin ja Kiinaan, että amerikalaisella rahalla rakennetaan siellä rautateitä. Toinen riippuu välttämättömästi toisesta.

Ulkomaalaisten maahan tulo samoin kuin koneiden käytäntöön ottaminen, miesten työn korvaaminen naisten työllä, oppineiden korvaaminen oppimattomilla, ovat keinoja köyhälistön alas polkemiseksi ja niiden alas polkevat seuraukset eivät ole syynä nousemaan ulkomaalaisia työmiehiä, vaan kapitalismin herravaltaa vastustamaan, heittämään kaikki kuvitukset siitä, että kapitalistisen tuotantotavan reipas kehittyminen toisi mukanaan jatkuvasti työläisille etua. Tämä on ainoa vain ohimenevä tapaus. Välttämättömästi tulee katkera loppu jälestä. Nytkin taas esiintyy se päivän selvänä.

Me olemme edellä nähneet, miten muutto Saksan valtakunnasta on viimeisten kahdenkymmenen vuoden ajalla vahvasti vähentynyt. Mutta samalla aikaa kasvoi valtakunnassa olevien ulkomaalaisten luku. Heitä oli:

1880	276,057
1890	433,254
1900	778,698
1905	1,007,179

Lasku tapahtui aina 1 p. joulukuuta, aikana, jolloin maatalous ja rakennustyö lepäävät. Lukuisat ulkomalaiset työmiehet, jotka ainoastaan kesäisin Saksassa työskentelevät, syksyisin taas palaavat kotimaahansa, eivät ole tässä laskussa.

Ammatillisten taistelujen vaikeutuminen liikkeenharjoittajaliittojen ja vaatimattomien, järjestymättömien, turvattomien ulkomaalaisten työmiesten maahan tulon vuoksi tuli kaksin verroin katkerammaksi, kun elintarpeiden hinta kohoutui.

Europalaisen työväenluokan elämäntilalle oli mitä suurin merkitys elintarpeiden hinnan alentumisella, joka tapahtui seitsemänkymmenluvulta lähtien, johon seikkaan me olemme jo viitanneet. Se kohotti sen rahapalkan ostovoimaa, lievensi tämän pulan aikana tapahtuneen alenemisen vaikutuksia, salli sen (pulan) ohimentyä realipalkuin viljatullit eivät taas tehneet tyhjäksi alhaisten elintarvehintojen hyvää tekeviä vaikutuksia.

Mutta muutamia vuosia ovat elintarvehinnat taas olleet kohoamassa.

Selvemmin voidaan tämän liikkeitä seurata Englannissa, jossa sitä eivät ole estäneet eivätkä ehkäisseet vilja-

kan nousta vielä nopeammin kuin rahapalkan*), sikäli

*) Realipalkalla ymmärretään palkkaa sen ostokykyyn verrattuna. Esim. jos Alaskassa saadaan palkkaa viisi dollaria päivältä, mutta tällä viidellä dollarilla voidaan ostaa elintarpeita vain sen verran kuin Idän altioissa kahdella dollarilla, niin on alaskalaisten **realipalkka** silloin kaksi dollaria, vaikkakin heidän **rahapalkkansa** on viisi dollaria. Kysymyksessä olevana aikana Saksassa nousi rahapalkka että realipalkka. Jälkimäinen nousi vielä nopeammin kuin edellinen siksi, että elintarpeiden hinnat laskeutuivat suuremmassa määrässä kuin rahapalkka nousi, Suom. muist.

tullit. Conradin taulun mukaan oli siellä vehnän hinta tonnilta, 1,000 kilolta:

1871—75	246,4 mk.
1876—80	206,8 mk.
1881—85	180,4 mk.
1886—90	142,8 mk.
1891—95	128,2 mk.
1896—	123,0 mk.

Sitä vastoin on uudempana aikana liikunto Saksan valtakunnan tilastollisen neljännesvuosivihkon (1908, 4 vihko) mukaan heinäkuusta syyskuuhun:

1901	129,1 mk.
1902	— — —
1903	139,3 mk.
1904	152,1 mk.
1905	144,8 mk.
1906	138,0 mk.
1907	160,0 mk.
1908	176,0 mk.

Luonnollisesti vaihtelevat eri vuosina hinnat satojen vaihtelun mukaan. Mutta näyttää kuitenkin siltä, kuin olisimme me nyt tekemisissä elintarvehintojen pysyvän emmekä ohimenevän kohoamisen kanssa.

Venäjän maatalouden vararikko samoin kuin Yhdysvaltain muuttuminen agraarivaltiosta teollisuusvaltioksi, antavat meille syyn odottaa, että halpojen elintarpeiden tukuttainen virtaaminen Europaan vähitellen lakkaa.

Amerikan vehnätuotanto esim. ei muutamiin vuosiin ole kasvanut. Se oli:

Vuotena	Vil. ala.	Sato bush.	Keskihinta bush.
			1 p. jouluk.
1901	49,9 mil.	748 mil.	62,4 senttiä.
1902	46,2 mil.	670 mil.	63,0 senttiä.
1903	49,5 mil.	638 mil.	69,5 senttiä.
1904	44,1 mil.	552 mil.	92,4 senttiä.
1905	48,9 mil.	693 mil.	74,8 senttiä.
1906	47,3 mil.	735 mil.	66,7 senttiä.
1907	45,2 mil.	634 mil.	87,4 senttiä.

Nähdään, että tuotanto on pikemmin alenemassa kuin kohoamassa. Hinnat osoittavat varmaa pyrkimystä nousemaan.

Samaan suuntaan kuin elintarpeiden tuotannon pysähtyminen vaikuttavat myöskin kapitalistien pyrkimykset kenotekoisesti nostaa kaikki hinnat ja rahat.

Me jätämme kokonaan huomioonottamatta kaikki viljatullit, joilla valtio lisää työtätekevän luokan taakkaa vielä elintarvehintojen kohoamisen lisäksi.

Jos näihin tulee vielä lisäksi pula, kuten vuotena 1907 tapahtui, jolla on seurauksena laajalle ulottuva työttömyys, silloin tulee köyhälistön asema kauheaksi, jommoinen se juuri nyt on. Mutta ei pidä odottaa, että pulan lopettaminen tuo takaisin vuosien 1895—1907 nousuajan. Korkeat elintarvehinnat tulevat pysymään ja vielä nousemaan; halvan työvoiman virtaaminen ulkomailta ei tule myöskään taukoamaan, vaan paremman liikekauden alkaessa tulee taas suuremmassa määrässä jatkumaan. Mutta ennen kaikkea tulevat liikkeenharjoittajaliitot muodosta-

maan enemmän kuin ennen rautaisen renkaan, jota on mahdoton pelkillä ammattiyhdistyksien keinoilla murtaa.

Niin tärkeitä, vieläpä niin välttämättömiä kuin ammattiyhdistykset ovat ja pysyvät, ei meidän pidä odottaa, että ne puhtaasti ammattiyhdistysten keinoja käyttämällä vievät vielä kerran köyhälistöä niin mahtavasti eteenpäin, kuin ne viimeisen kymmenen vuoden aikana onnistuivat sitä tekemään. Meidän täytyy vielä ottaa laskeissa huomioon se mahdollisuus, että vastustajat saavat voimaa ajoittain sitä taas takaisin tunkeakseen.

On huomattava, että jo hyvinvoinnin viime vuosina, kun teollisuus oli täydessä käynnissään, valitettiin työn puutetta, työmiehet eivät enää kyenneet korottamaan reaalipalkkaansa, se on palkkaansa elintarpeiden eikä rahan mukaan mitattuna, — että se pikemmin meni alaspäin. Erilaisiin työläiskerroksiin nähden on tämä yksityisten tutkimusten kautta todistettu Saksassa. *Amerikasta* on meillä *virallinen tunnustus* tästä tosiasiasta koko työväestöön nähden. Washingtonin työtoimisto toimittaa vuodesta 1890 lähtien joka vuosi tutkimuksen Yhdysvaltain tärkeimpien teollisuusalojen liikkeestä työläisten olosuhteisiin nähden. Viimeisinä vuosina tutkittiin 4169 tehtaassa ja muutamissa työpajoissa palkan suuruus, työaika ja työläisten talousmenot, heidän kulutusesineittensä laatu ja heidän elintarpeittensa hinta. Siten saadut luvut verrattiin sitten toisiinsa, jotta voitiin osottaa työläisten elämän aseman joko parantuminen tai huonontuminen.

Jokaiselle noille pantiin lukujen keskiarvo vuosilta 1890—99 sadaksi. Luku 101 merkitsee siis yhden prosentin parannusta vuosien 1890—99 keskiarvoon verraten, luku 99 yhden prosentin huonontumista. Toimisto havaitsi nyt:

V:tena	Vaillinaisesti työs- sä olevan työmie- hen viikkopalkka	Työläisen taloudessa käytettyjen elintar- peiden hinta vähit- täiskaupoissa	Viikkopalkan ostovoima
1890	101,0	102,4	98,6
1891	100,8	103,8	97,1
1892	100,3	101,9	99,4
1893	101,2	104,4	96,9
1894	97,7	99,7	98,0
1895	98,4	97,8	100,6
1896	99,5	95,5	104,2
1897	99,2	96,3	103,0
1898	99,9	98,7	101,2
1899	101,2	99,5	101,7
1900	104,1	101,1	103,0
1901	105,9	105,2	100,7
1902	109,2	110,9	98,5
1903	112,3	110,3	101,8
1904	112,2	111,7	100,4
1905	114,0	112,4	101,4
1906	118,5	115,7	102,4
1907	122,4	120,6	101,5

Lähinnä osottaa meille tämä taulu, miten on köyhälistön niin sanotun reformistisen nousun laita. Viimeiset 17 vuotta olivat tavattoman suotuisia työväenluokalle, ne olivat Amerikassa ryntäävän nousun vuosia, jommoisia ehkä ei koskaan tule takaisin. Mikään työväenluokka ei voi iloita sellaisista vapauksista kuin Amerikan, ei mikään ole realipolitillisempaa, vapaampaa kaikista vallankumouksellisista ihanteista, jotka voisivat johtaa sen pois pikkutyöstä asemansa parantamiseksi. Ja kuitenkin nousun vuotena 1907, jolloin rahapalkka edelliseen vuoteen verraten nousi keskimäärin noin neljä prosenttia, on realipalkka ainoastaan vähän korkeampi kuin 1890, jolloin liiketila ei suinkaan ollut loistava. Luonnollisesti tekee työttömyys ja elämisen epävarmuus tavattoman eron pulan ja hyvinvoinnin välillä; mutta vakituisesti työssä olevan työmiehen viikkopalkan ostovoima on vuonna 1907 vuoteen 1890 verraten vain vähän muuttanut.

Rahapalkka on tosin huomattavasti noussut. Pulan aikana vuodesta 1890 vuoteen 1894 laski se 101,0:sta 97,7:sään, siis enemmän kuin kolme prosenttia, kasvaakseen siitä sitte taas aina vuoteen 1907 122,4:ksi, siis melkein 25 pros.

Elintarvehinnat sitä vastoin ovat vuodesta 1890 vuoteen 1896 laskeutuneet vielä nopeammin kuin rahapalkka 102,4:sta 95,5:saan, noin 7 pros., niin että viikkopalkan ostokyky ei alennut samassa suhteessa kun rahan saanti. Realipalkka aleni vuodesta 1890 vuoteen 1894 98,6:sta ainoastaan 98,0:saan, siis vain 0.6 prosenttia, samalla kun rahapalkka oli alennut 3 prosenttia. Vuodesta 1894 vuoteen 1896 nousee rahapalkka 97,7:sta 99,5:saan, samalla aikaa elintarpeiden hinnan yhä laskiessa. Siten tuli työläisen rahapalkan ostokyky olemaan vuonna 1896 104,2.

Tätä ostovoimaa ei hänen rahapalkkansa ole sen jälkeen saavuttanut. Huolimatta kaikesta hyvinvoinnista pysyy hänen realipalkkansa *enemmän kuin vuosikymmenen ajan alempana*, kuin se silloin oli ollut. Tätä sitten kutsutaan työmiehen hitaaksi, mutta varmaksi *nousemiseksi*.

Vielä huomattavampi on se, että keskellä liikeelämän korkeinta pyörrettä, kun kapitalistit korjasivat mitä lihavimpia voittoja, työmiehen realipalkka ei edes pysynyt samana, vaan alkoi jo alenemaan. Tosin nousi vuodesta 1906 vuoteen 1907 rahapalkka 118,5:sta 122,4:saan, siis lähes 4 prosenttia, mutta elintarpeiden hinnat kiiruhtivat samalla aikaa 115,7:sta 120,6:saan; siis noin 5 prosenttia, niin että viikkopalkan ostokyky aleni noin prosentilla. Todellisuudessa eivät tässä esitetyt olosuhteet ole huonoimmassa valossaan. Amerikan tilastojen tarkoituksena ei ole maalata mustiksi olevia olosuhteita.

Tämä antaa aavistaa sitä, että pulan ohi mentyä ja hyvinvoinnin palattua köyhälistö ei voi laskea hyväkseen

viimeisen loistavan ammattiyhdistysaikakauden uusiutumista.

Mutta me toistamme vielä, että sillä ei ole sanottu, että ammattiyhdistykset sen kautta tulevat voimattomiksi tai tarpeettomiksi. Ne pysyvät köyhälistön suurimpina joukkojärjestöinä, joitapaitsi se joutuu vastustuskyvyttömänä täydelliseen kurjistumiseen. Aseman muutos ei vähennä niiden merkitystä, vaan muuttaa ainoastaan niiden taistelutavat. Missä ne joutuvat tekemisiin suurten liikkeenharjoittajajärjestöjen kanssa, eivät ne voi näille suoranaisesti mitään. Mutta heidän taistelunsa sellaisten järjestöjen kanssa kasvavat jättiläismäisiksi, saattavat järkyttää koko yhteiskuntaa, koko valtiota, vaikuttavat hallitukseen ja parlamentteihin, milloin liikkeenharjoittajat kieltäytyvät kaikista myönnytyksistä.

Lakot teollisuusaloissa, joita liikkeenharjoittajaliitot hallitsevat ja joilla on merkitystä koko talouselämään nähden, saavat yhä enemmän *valtiollisen* luonteen. Toiselta puolen tulee yhä useammin tilaisuuksia, jolloin puhtaasti valtiollisissa taisteluissa esim. äänioikeustaisteluissa, suurlakko vaikuttaa menestyksellisesti aseena.

Siten saavat ammattiyhdistykset yhä enemmän *valtiollisia tehtäviä*, Englannissa kuin myöskin Ranskassa, Saksassa kuin myös Itävallassa kääntyvät ne yhä enemmän politiikkaan. Se on romaanisten maiden syndikalismien oikeutettu ydin, mutta joka valitettavasti kyllä anarkistisen polveutumisensa vuoksi tukahtuu antiparlamenttarismin lokaan. Ja kuitenkin voi ammattiyhdistysten "suoranainen toiminta" olla tarkoitustaan vastaava ainoastaan työväenpuolueiden parlamentarisen toiminnan täydennyksenä ja vahvistuksena, eikä sen korvaamisena. Köyhälistön toiminnan painopiste tulee taas enemmän kuin kahtena viimeisenä vuosikymmenenä siirtymään politiikkaan. Lähinnä

kääntyy luonnollisesti köyhälistön harrastus taas enemmän yhteiskunnalliseen uudistukseen, työväen suojelukseseen. Mutta siinä joutuu se yleiseen seisahdukseen, joka nykyisten voimasuhteiden vallitessa ei ole nykyisillä valtiollisilla perusteilla voitettavissa.

Ei pidä seisahduksella ymmärtää täydellistä paikkaan pysymistä, joka on mahdoton niin rajuliikkeisessä yhteiskunnassa, kuin meidän on, mutta kylläkin hidastuneempaa edistystä, niin että se tulee seisaukseksi, vieläpä taantumukseksi, jos sen kulkua verrataan teknilliseen ja taloudelliseen kumouksen ja riistämisen kasvamiseen. Ja nämä vastaansanomattomasti vitkalliset edistykset täytyy yhä enemmän suurilla taisteluilla, nimittäin ammatillisilla, hankkia ja pakoittaa, joiden rasitukset ja uhraukset nopeasti kasvavat ja tulevat yhä enemmän olemaan suuremmat kuin positiviiset tulokset.

Meidän ei tule unhottaa, että juuri meidän "positiiviset" ja "reformatoriset" tuloksemme eivät ainoastaan vahvista köyhälistöä, vaan myöskin nostavat vastustajamme yhä tarmokkaammin meitä vastaan. Ja kuta enemmän taistelut yhteiskunnallisista uudistuksista taas tulevat valtiollisiksi taisteluiksi, sitä enemmän yrittävät myöskin liikkeenharjoittajaliitot saada parlamentit ja hallitukset työläisiä vastaan ja tehdä heidän järjestönsä jyrkiksi sekä surkastuttaa niiden valtiolliset oikeudet.

Niin astuu taas valtiollisessa elämässä taistelu valtiollisesta oikeudesta etualalle, tulevat kysymykset valtiolainsäädännöstä, kysymykset valtiollisen elämän perusteesta ratkaiseviksi kysymyksiksi.

Köyhälistön vastustajat työskentelevät yhä enemmän rajoittaakseen sen valtiollisia oikeuksia. Saksassa liittyvät jokaisen köyhälistön suuren vaalivoiton jälkeen uhkaukset enemmistövaalien asettamisesta yleisen yhtäläisen ää-

nioikeuden tilalle. Ranskassa ja Sveitsissä raivoaa sotaväki lakkolaisia vastaan; Englannissa ja Amerikassa oikeusistuimet supistavat köyhälistön liikuntavapautta, jota julkisesti vastustaakseen ei parlamentilla tai kongressilla ole rohkeutta.

Mutta köyhälistö ei voi tyytyä siihen, että se mahdollisuuden mukaisesti asettuu torjumaan sellaiset kapuloimisyritykset. Sen asema tulee yhä ahdistetummaksi, jollei sen onnistu valloittaa valtiollisen elämän uusia perusteita, jotka sallivat sen tehdä valtiollisen koneiston aina luokkaetujaan palvelevaksi. Enemmän tarvitsee se sitä nykyjään, paitsi Venäjää, Saksan valtakunnassa. Jo vaalioikeus valtiopäivillekin kääntyy yhä enemmän kaupunkilaisköyhälistöä vastaan. Valtiopäivien vaalipiirijako on nykyisin vielä sama kuin vuonna 1871. Mutta me olemme nähneet, miten siitä lähtien kaupungin ja maaseudun suhde on murtunut. Kun tämä vuonna 1871 vielä oli sellainen, että kaksi kolmatta osaa asukasluvusta oli maaseudulla ja yksi kolmas osa kaupungeissa, niin on tämä suhde nyt muuttunut päinvastaiseksi, mutta vaalipiirijako on pysynyt samana. Se yhä enemmän edistää maaseutua kaupunkien kustannuksella. Viimeisissä valtiopäivämiesvaaleissa sai sosialidemokratia 29 pros. kaikista annetuista äänistä, mutta ainoastaan 10,8 pros. edusmiespaikoista, keskusta sitävastoin 19,4 pros. äänistä ja 26,4 pros. edusmiespaikoista, konservativiset 9,4 pros. äänistä, mutta sitävastoin 15,7 pros. edusmiespaikoista.

Yhteensä molemmat viimeainitut puolueet eivät saaneet edes niin paljon ääniä kuin sosialidemokratia, mutta sitä vastoin 42,1 pros. edusmiespaikoista, siis neljä kertaa niin paljon kuin sosialidemokratia. Suhteellisten vaalien vallitessa olisi sosialidemokratialle tullut vuonna 1907 116

edusmiespaikkaa 43 asemasta; konservativeille ja keskustalle yhteensä 115, 164 asemasta.

Nykyisen vaalipiiri- jaon edelleen pysyminen merkitsee takapajulla olevien kansankerrosten enemmistövaalia, jonka epätasaisuus kasvaa vuosi vuodeltä, kasvaa samassa määrässä kuin kaupunkiköyhälistö kasvaa.

Sen ohella on meillä äänien antamisessa käytännössä järjestelmä, joka juuri maaseudulla ja pienissä kaupungeissa tekee köyhälistön valtiollisesti riippuvaksi omistavista luokista melkein samassa määrässä, kuin se on niistä riippuvainen taloudellisesti, koska vaalikotelot tekevät tavallisesti vaalisalaisuuden tehottomaksi vielä enemmän kuin edellinen järjestelmä.

Näiden vikojen poistamisella yksinään ei ole mitään merkitystä. Mitä hyötyä on meidän vaikutuksemme, meidän valtamme valtiopäivillä kasvamisesta, jos valtiopäivät itse pysyvät vaikutusta ja valtaa vailla. Sille täytyy ensin valloittaa valta, panna täytäntöön oikea parlamentarillinen hallitus, valtakunnan hallitseminen täytyy tehdä valtiopäivien asiaksi.

Valtiopäivät eivät sariasta ainoastaan senvuoksi, että valtakunnan hallitus on riippumaton niistä, vaan yhtä paljon siitä että valtakunta ei ole vielä oikea eheä valtio. Niiden valta on hyvin rajoitettu, joka käänteessä törmäytyy se yksityisten valtioiden, niiden hallitusten ja maapäivien suveräniteettiin ynnä niiden typeriin paikallisharrastuksiin. Pikku-valtojen kanssa se tosin tulisi helposti juttuun, mutta mahtavammissa sulkee siltä tien: *Preussi* ja sen kolmi-luokkamaapäivät. Preussilainen itsekkäisyys täytyy ennen kaikkea murtaa, sen valtiopäivien täytyy lakata olemasta kaiken taantumuksen turvapaikkana. Salaisen yhtäläisen vaalioikeuden pohjois-Saksan maapäivillä ja yleisen ja yhtäläisen vaalioikeuden, ennen kaikkea Preussissa, valloitta-

minen sekä myöskin valtiopäivien kohottaminen hallitsevaksi vallaksi, kuuluvat päivän polttaviin valtiollisiin tehtäviin.

Mutta joskin onnistutaan tällä tavalla muuttamaan Saksa demokratiseksi valtioksi, niin ei se kuitenkaan ole riittävä auttamaan köyhälistöä eteenpäin. Saksan köyhälistö, joka jo nyt muodostaa asukasluvun enemmistön, saa silloin tosin lainsäädännön säpin käsiinsä, mutta se ei hyödytä sitä paljoa, jollei valtiolla ole käytettävinsä rikkaita apulähteitä, jotka ovat välttämättömiä yhteiskunnallisten uudistusten perille viemiseksi.

Mutta nykyään kaikki valtion varat nielee militarismi ja marinismi.*) Näiden menojen alituinen kasvaminen on syynä siihen, että nykyinen valtio lyö laimin sellaisetkin sivistystehtävät, jotka ovat mitä tarpeellisimmat koko väestölle, eivätkä ainoastaan köyhälistölle, kuten koululaitoksen ja liikenteen — kanavain ja maanteiden — parantamiset jne., yritykset, jotka kohottaisivat maan tuotantoa ja kilpailukykyisyyttä tavattomasti ja siis jo puhtaasti kapitalistisen liike-edun kannalta olisivat välttämättömiä.

Mutta niihin ei ole mitään suuria summia käytettävissä, sillä armeija ja laivasto ahmivat ja tulevat yhä enemmän ahmimaan kaiken, niin kauvan kuin nykyinen järjestelmä edelleen hallitsee.

Seisovan sotajoukon lakkauttaminen ja aseiden riisuminen ovat välttämättömiä, jotta valtiot voisivat panna täytäntöön melkoisia yhteiskunnallisia uudistuksia. Sen tunnustavat yhä enemmän porvarillisetkin ainekset, mutta he ovat kykenemättömiä sitä parantamaan. Suttnerin**) ta-

*) Merisotalaitospuuhut.

Suom. muist.

**) Bertha Suttner on tunnettu porvarillinen rauhanaatteen ajaja.

Suom. muist.

paiset rauhanaatekiihkoilijat eivät auta askeltakaan eteenpäin.

Nykyinen kilpaa-varustautuminen on ennen kaikkea tulos *siirtomaapolitikasta* ja *imperialismista* eikä auta mitään rauhan hyväksi agiteeraaminen, niin kauvan kuin ollaan muiden mukana tässä politikassa. Joka tahtoo siirtomaapolitikkaa, sen täytyy tahtoa myöskin militarismia ja marinismia, sillä olisi mieletöntä asettaa itselleen määrätyitä päämääriä, mutta hylätä niiden saavuttamisvälineet. Tätä ajatelkoot ne meidän ystävämme, jotka kiihkoilevat maailman rauhaa ja aseiden riisumista, ovat mukana kaikissa mahdollisissa porvarillisissa rauhankongresseissa ja samalla kertaa pitävät välttämättömänä siirtomaapolitikkaa, tosin etillistä,*) yhteiskunnallisetillistä siirtomaapolitikkaa.

He joutuvat samallaiseen asemaan kuin edellisen vuosisadan kuusikymmen-luvun edistysmiehet, jotka *porvarillisina* politikoitsijoina kammoksuivat vallankumousta, eivät pyrkineet yhdistämään Saksaa vallankumouksen vaan voitokkaiden Hohenzollerien avulla, mutta jotka *demokratistina* politikoitsijoina ollen koettivat rajoittaa militarismia ja senvuoksi mahdollisimman paljon kielsivät Hohenzollereilta heidän tehtävänsä suorittamiseen tarpeelliset sotilaalliset valtakeinot. He joutuivat haaksirikkoon omaan vastakohtaansa.

Joka suosii siirtomaapolitikkaa, hänen täytyy olla mukana kilpaa-varustautumisessa. Joka tahtoo tätä estää, hänen täytyy osoittaa kansalle sen hyödyttömyys ja turmiollisuus.

Nämä ovat nykyisessä asemassa taistelevan köyhälistön välttämättömimmät valtiolliset tehtävät, tämä on se "positivinen" politika, jota sen täytyy harjoittaa. Niin

*) Siveys-opin vaatimusten mukaisen. Suom. muist.

kauan kuin nämä tehtävät eivät ole ratkaistut ei sen ole toivominen mitään laajempaa tärkeää reformistista parannusta liikkeenharjoittajaliittojen, elintarvehintojen ja alhaisella asteella olevien työläiskerrosten virtaamisen kasvamiseen, kaikkien lakivoimaisten yhteiskunnallisten uudistusten yleiseen pysähtymiseen ja valtiovelan kasvuun nähden, jotka kaikki tulevat olemaan sille rasituksena.

Valtiopäivävaalioikeuden parantaminen, yhtäläisen ja salaisen vaalioikeuden, etenkin Saksin ja Preussin valtiopäiville valloittaminen, hallitsevan aseman valtaaminen valtiopäiville sekä hallitukseen että yksityis-valtioihin nähden, ovat ne tehtävät, jotka erityisesti koskevat Saksan köyhälistöä, jonka ensin on taistelulla saavutettava täydellinen kansanvalta ja valtakunnan eheys. Taistelu imperialismin ja militarismin vastaan on koko kansainvälisen työväenluokan yhteinen tehtävä.

Monet saattavat arvella, että näiden tehtävien ratkaisukaan ei vie meitä pitemmälle. Eikö meillä Sveitsissä ole valtio, joka jo täyttää kaikki nämä ehdot? Siellä on mitä täydellisin kansanvalta ja kansan aseistus, ja siirtomaapolitika puuttuu kokonaan. Ja kuitenkin on Sveitsissä sosialipolitika pysäyksissä, liikkeenharjoittajat riistävät köyhälistöä ja orjuuttavat siellä samoin kuin muuallakin.

Siihen on ensiksi huomautettava, että Sveitsi ei ole vapaa ympäristönsä kilpavarustusten seurauksista, vaan ututterasti varustautuu mukana joka ei maksa sille vähä rahaa. Osan sotilasmenoista kantavat kantonit, mutta siitä huolimatta kasvavat liittovallan menot seuraavalla tavalla, harpaten:

1875	39 miljoonaa frangia
1885	41 miljoonaa frangia
1895	79 miljoonaa frangia

1905	117 miljoonaa frangia
1906	129 miljoonaa frangia
1907	139 miljoonaa frangia

Erittäinkin *sotilasmenot* ovat nopeasti kasvamassa, samoin kuin tulot *tulleista*. Ne olivat:

	Liittovaltion menot sotalaitokseen	Finanssi- ja tullide- partementin tulot
1895	23 miljoonaa	4 miljoonaa.
1905	31 miljoonaa	64 miljoonaa.
1906	35 miljoonaa	62 miljoonaa.
1907	42 miljoonaa	63 miljoonaa.

Jos otetaan laskuista pois posti- ja sähkösanomalaistoksen tulot ja menot, jotka melkein peittävät toisensa (59 miljoonaa menoja ja 63 miljoonaa tuloja), niin havaitsemme me vuonna 1907 olleen tuloja 83 miljoonaa, joista 73 miljoonaa tulleista, ja 80 miljoonaa menoja, joista 42 miljoonaa sotalaitokseen ja 6 miljoonaa valtiovelan korkoon.

Siis Sveitsissäkin nielee militarismi valtion tuloista suden osan ja sen vaatimukset kasvavat nopeasti.

Mutta sitten on suuri ero sillä, saadaanko joku oikeus perintönä tai lahjana, tai valloitetaanko se sitkeän uhreja kysyvän taistelun kautta.

Tosin ei kukaan ole niin naivi, jotta tahtois väittää, että me taistelutta ja huomaamatta tulemme "kasvamaan" sotilasvaltiosta ja itsevaltiudesta kansanvaltaan, ryöstävästä imperialismista vapaiden kansojen liittoon. Kasvamiskatsantokanta saattoi syntyä ainoastaan aikana, jolloin uskottiin, että koko edelleen kehittyminen tulisi kokonaan tapahtumaan taloudellisella maaperällä, ilman että tarvi-

taan mitään valtiollisten valtasuhteiden ja laitosten muutosta. Niin pian kuin käy selväksi, että sellaiset muutokset ovat aivan välttämättömiä köyhälistölle, jotta se voisi suorittaa loppuun taloudellisen nousemisensa, on samalla myöskin valtiollisten taistelujen, valtasiirtojen ja kumousten välttämättömyys varma.

Näissä taisteluissa täytyy köyhälistön mahtavasti kasvaa, se ei voi niissä voittaa, ei saavuttaa edellämainittuja tarkoitusperiä, kansan valtaa ja militarismiin kukistamista ilman ettei se itse pääse hallitsevaan asemaan valtiossa. Siksi täytyy kansanvallan valloittamisella ja militarismiin kukistamisella olla nykyaikaisessa suurvaltiossa aivan toiset vaikutukset, kuin nyt vanhastaan saavutetulla kansan asestuksella ja tasavaltaisilla laitoksilla Sveitsissä.

Ja se sitä enemmän, kuta enemmän nämä muutokset saavutetaan yksistään köyhälistön vaikutuksesta. Sillä ei olekkaan mitään toivoa saada uskollisia liittolaisia tulevissa taisteluissa. Ennen otimme me laskuihimme mukaan porvarillisesta leiristä saatavat liittolaiset, etenkin pikkuporvarit ja pienviljelijät. Me olemme nähneet mitenkä Marx ja Engels odottivat kauvan aikaa, että pikkuporvarillinen demokratia tulisi vallankumouksessa ainakin alussa toimiman mukana, kuten se 1848 ja vielä 1871 Pariisissa toimi. Kun demokratiset politikot ja puolueet yhä enemmän pettivät, uskoimme me merxilaiset yhä vielä vetävämme suurempia joukkoja pikkuporvareista ja pienviljelijöistä meidän mukaamme harrastamaan meidän vallankumouksellisia tarkoitusperiämme. Tämä odotus ilmeni vielä minun edellä lainatussa artikkelissani vuodelta 1893 ja vielä enemmän ilmeni se Engelsin esipuheessa 1895:

“Jos niin jatkuu, niin valloitamme me vuosisadan loppuun mennessä yhteiskunnan *keskikerroksista* suurimman

osan, pikkuporvarit ja pienviljelijät ja kasvamme ratkaisevaksi vallaksi maassa.”

Tämä odotus ei täytynyt — tässäkin taas osottautui, että me marxilaiset olimme väärässä odotuksissamme eli ”ennusteluissamme” siinä, kun me lijoittelimme pikkuporvariston vallankumouksellisen tunteen. Mutta nähdään myöskin perusteltavan moite, että marxilainen uskonkappalekiihko ajaisi sellaiset ainekset puolueesta. Kun Engels vuonna 1894 kääntyi ranskalaista ja minä vuotta myöhemmin saksalaista maatalousohjelmaa vastaan, ei se tapahtunut siksi, että me pidimme talonpoikain puoleemme voittamista tarpeettomana, vaan siksi, koska me pidimme vääränä heidän vaikuttamiseksi esitettyä erityistä tapaa. Sen jälkeen ovat Ranskan, Itävallan ja Sveitsin puolueverit koettaneet tällä tavalla onneaan talonpoikain joukossa saamatta sillä tulosta.

Sama pitää paikkansa pikkuporvaristoon nähden. Laajoista keskikerroksista voidaan sanoa, että minkälaista sosialistista valistustyötä heidän keskuudessaan käytetäänkin, heitä meidän on nyt vaikeampi voittaa kuin ennen. Tämä käsityskanta ei polveudu marxilaisesta ”oikeaoppisuudesta” — me olemme nähneet, että marxilaisuus tässä kohdassa erehtyi pikemmin liikoja, kuin liian vähän odottamaan — se on viimeisten vuosien katkerien kokemusten tulos. Meidän marxilainen uskonkappalekiihkomme on ainoastaan siinä osallinen sikäli, kuin se teki meille helpommaksi tunnustaa nämä kokemukset ja ne käsittää, se on paljastaa niiden syyt — joka on välttämätön ensi ehto tuloksellisen ”realipolitiikan” harjoittamiseen.

Tässäkin havaitsemme me taas, että meidän ”positiivinen” työemme, niin pian kuin se vahvistaa köyhälistöä, se myöskin juuri siten kärjistää sen vastakohtaa muihin luokkiin.

Monet meistä odottivat, että kapitalistien kartellit ja renkaat samoin kuin tullipolitikakin toisivat keskikerrokset, jotka niiden alaisina kärsivät, meidän riveihimme. Todellisuudessa tapahtui sen vastakohta. Viljatullit ja liikkeenharjoittajaliitot syntyivät samaan aikaan kuin ammattiyhdistykset. Siten näkivät *käsityömestarit* olevansa samalla kertaa kaikilta puolin ahdistettuina. Tullit ja liikkeenharjoittajaliitot nostivat elintarpeiden ja raaka-aineiden hinnat korkeiksi, samalla kun ammattiyhdistykset kohottivat palkat. Tosin oli tämä palkan kohotus enimmäkseen ainoastaan rahapalkan kohottamista eikä realipalkan; hinnat kohosivat enemmän kuin palkat. Siitä huolimatta katkeroittivat palkkataistelut pikkumestareita ja he näkivät siinä suhteessa liikkeenharjoittajaliitoissa ja tullipuolueessa liittolaisensa järjestyneitä työläisiä vastaan. Nämä, vaan eivät tullit ja kartellit, olivat muka vikapääät sekä rahapalkan nousuun että myöskin raaka-aineiden ja asuntojen korkeihin hintoihin, jotka johtuivat palkan korotuksesta!

Pikkukauppiaat taas näkivät hintojen kohoamisen samaten ahdistavan itseään koska heidän liiketuttaviensa, enimmäkseen työmiehisten, ostokyky ei lisääntynyt samassa määrässä. He suuntasivat vihansa sitä enemmän työläisiä kuin tullipolitakaa ja liikkeenharjoittajaliittoja vastaan, kuta enemmän työläiset koettivat välttää hinnan kohotusten seurauksia poistamalla välikaupat kulutusyhdistyksillä.

Hinnankorotus kärjistää aina myyjän ja ostajan välistä vastakohtaa. Tämä enensi myöskin köyhälistöläisten, jotka ovat elintarpeiden ostajia, ja *talonpoikien*, jotka ovat niiden myyjiä, välistä vastakohtaa.

Meidän ei pidä unhoittaa, että työmies tavaramarkkinoilla näyttelee erikoista osaa. Jokainen muu esiintyy siel-

lä sekä tuotteiden ostajana, että myöskin myyjänä. Mitä tavarahan myyjä jonkun yleisen hinnankohotuksen sattuessa toisten tavaroiden ostajana menettää, voittoa hän sen omine tavaroittensa hinnan kohotessa. Ainoastaan työläinen tulee maailman markkinoille pelkästään ostajana eikä tuotteiden myyjänä. Hänen työvoimansa on omanlaisensa tavara, omine hintalakeineen, niin että työpalkka ilman muuta ei seuraa yleisiä hintamuutoksia. Työvoima ei ole mikään ihmisestä irrallaan oleva tuote, vaan eroittamattomasti yhdistetty hänen elämäänsä, sen hinta on fysiologisten, psyyllisten ja historiallisten ehtojen alainen, jotka eivät tule kysymykseen toisiin tavaroihin nähden ja jotka rahanpalkassa aiheuttavat suuremman paikallaan pysymisen, kuin on ominaista tuotteiden hintoihin nähden. Ainoastaan vitkaan seuraa se niiden heilumisia ja ainoastaan määrättyyn asteeseen saakka. Hinnan alennuksissa voittoa hän siis enemmän kuin tuotteiden myyjät, hinnan nousuissa menettää se enemmän. Hänen asemansa tavaramarkkinoilla on vastakkainen myyjien asemaan; huolimatta siitä, että hän kaiken tuottaa ja ainoastaan osan tuotteistaan kuluttaa, on hänen asemansa kuluttajan asema sillä hänelle eivät kuulu ne tuotteet jotka hän tuottaa, vaan hänen riistäjälleen, kapitalistille. Tämä on se, joka palkkatyöläisen työn tuotteella ilmaantuu tavaramarkkinoilla niiden tuottajana ja myyjänä. Työläinen esiintyy siellä ainoastaan elintarpeiden ostajana.

Siitä johtuu hänen vastakkaisuutensa niiden myyjiin, siis myöskin talonpoikiin, sikäli kuin nämä esiintyvät häneen nähden myyjinä. Ei ainoastaan maanviljelystullikysymyksessä, vaan myöskin toisissa tilaisuuksissa, esimerkiksi yrityksissä kallistaa maito, ovat työläiset juuri mitä tarmokkaimmin talonpoikia vastassa.

Eivätkä talonpojat, sikäli kuin he pitävät palkkatyö-

läisiä, vähemmin katkeroidu teollisuudessa tapahtuvista palkan korotuksista ja työsuhteiden parannuksista. Teollisen hyvinvoinnin, ammattiyhdistysten vahvenemisen ja niiden voittojen aika oli myöskin maataloudessa työväenpuutteen aika. Eivät ainoastaan rengit ja piijat, vaan talonpojan lapsetkin vetäytyivät yhä kasvavissa joukoissa teollisuuden palvelukseen, pakenivat maataloudessa vallitsevien työehtojen barbarimaisuutta. Syyssä tästä johduneeseen työvoimien puutteeseen maalla olivat luonnollisesti kirotut sosialistit.

Siten on jouduttu siihen, että kasvavat kerrokset noista kansanluokista, jotka ennen olivat pikkuporvarillisen kansanvaltaisuuden ytimenä ja vallankumouksen tarmokkaina puoltajina, ainakin silloin olivat olleet vallankumouksellisen köyhälistön liittolaisina, joskin ainoastaan laimeina, nyt ovat muuttuneet kokonaan juuri sen rai-vokkaimmiksi vihollisiksi. Sitä he eivät ole ainoastaan marxilaisuuden saastuttamassa Saksassa vaan vielä enemmän Ranskassa, Itävallassa ja Sveitsissä.

Suurvaltioissa lisää keskiluokkien vihaa köyhälistöä kohtaan vastakkainen asema imperialismia ja siirtomaapolitikkaa koskevassa kysymyksessä. Joka ei seiso sosialismin maaperällä vaan tämän hylkää, hänelle ei jää, jollei hän tahdo epäillä, mitään muuta jalelle kuin usko siirtomaapolitikaan. Se on ainoa toivo, joka kapitalismilla vielä on puoltajilleen tarjottavana. Mutta siihen yhtyy johdonmukaisesti militarismin ja marinismin hyväksyminen. Nekin keskikerrokset, jotka eivät ole käsityön, välikaupan ja elintarpeiden tuotannon etupiirissä, *sivistyneet*, estää, sikäli kun he eivät kykene tunkeutumaan sosialismiin, liittymästä köyhälistöön ja heidän laajasilmäisiin edustajiinsa se seikka että se hylkää imperialismia ja militarismin. Kaikki nuo herrat Barth, Brentano, Naumann, j. n.

e. jotka ovat niin ystävällisiä köyhälistön ammatillisille ja osuuskunnallisille järjestöille ja myöskin sen kansanvaltaisille pyrkimyksille, ovat mitä innokkaimpia laivastokiihkoilijoita ja maailmanpolitikoja, mutta sosialidemokratian ystäviä vaan niin kauan, kuin imperialismi ja sen apukeinot eivät tule kysymykseen.

Niinpä näyttää tämä politika olevan omiaan täydentämään köyhälistön edistymisen ja siten olemaan syypäänä sen valtiolliseen hedelmättömyyteen juuri sinä ajan kohtana, jolloin se tarvitsee valtiollista voimaosotusta enemmän kuin koskaan. Ja kuitenkin voi juuri imperialismin politika tulla siksi hyökkäyspisteeksi, josta hallitseva järjestelmä tulee saranoiltaan nostetuksi.

9. Vallankumouksen uusi ajanjakso.

Me olemme nähneet, miten Sveitsissä militarismin menot nopeasti kasvavat. Se on ainoastaan heikkoa heijastusta siitä, mitä suuret sotilasvaltiot suorittavat. Katsokaammepa ainoastaan Saksan valtakuntaa. Siellä meni (Saksan valtakunnan tilastollisen vuosikirjan mukaan) miljoonissa markoissa*).

Me näemme, että menot nousevat katkeamatta sekä yhä kasvavassa määrässä; valtakunnan ensimmäisen vuosikymmenen kuluessa noin 21 miljoonaa, lopulta viimeisen vuosikymmenen kuluessa noin 91 miljoonaa vuodessa. Viimeisinä vuosina nousi vuotuinen kohoaminen 200 miljoonaan. (1905: 2195; 1906: 2392; 1907: 2597; 1908: 2785 miljoonaa).

Päälisäys tulee sotavarustusten kustannusten osalle. Siitäkin taas yhä suurempi osa laivastolle kuin maa-armeijalle. Samalla kun valtakunnan väkiluku vuodesta 1891 vuoteen 1908 kasvoi 50 miljoonasta 63 miljoonaan, siis *neljännosen osan*, ovat maa-armeijan kustannukset *kaksinkertaistuneet*, eläkerahaston menot ja valtiovelan korko *kolminkertaistuneet*, menot laivastoon *neljäinkertaistuneet*.

*) Katso talua seuraavalla sivulla.

	1873	1880-81	1891-92	1900	1908
Maa-armeijaan	308	370	488	666	856
Merisotavoimaan	26	40	85	152	350
Siirtomaahallintoon	—	—	—	21	21
Eläkerahastoon	21	18	41	68	110
Valtiovelkojen korkoi.		9	54	78	156
Yhteensä	355	437	668	985	1493
Vuotuinen lisäys	12	21	35	64	
Valtakunnan kokonaismenot	404	550	1118	2056	2785
	supist. 1640*)				
Vuotuinen lisäys	21	52	58	91	

Tähän mielettömään kasvuun ei ole mitään pidättämiskeinoa, niin kauan kuin olevaa hallitusjärjestelmää ei ole *perustuksiaan myöten* muutettu. Teknikan alituinen mullistuminen, jonka kapitalistinen konetuotanto ja luonnontieteen sovelluttaminen tuotantoon saa aikaan, valtaa myöskin sotalaitoksen, synnyttää täälläkin alituisen kilpataistelun tehdä uusia keksintöjä, tehdä olevan aina arvottomaksi, suurentaa aina yhä valtavälineitä, mutta ei kuten tuotantotavassa yhä enentääkseen työn tuottavuutta, vaan yhä suurentaakseen sodassa tarvittavia sotajoukkoja ja alituisesti enentääkseen rauhan aikana tapahtuvaa tuhlausta.

Teknikan kautta tapahtuvan mullistuksen rinnalla on myöskin herruus- tai ainakin vaikutusalueiden laajen-

*) Vuodesta 1900 esiintyivät postin, valtionratojen ja valtionkirjapainojen menot menoarvioissa, johon niitä ei siihen asti oltu otettu. Ne tekivät 1900 416 miljoonaa.

taminen jokaisen suurvallan maailmanpolitiikan kanta, joka tekee yhä välttämättömämmäksi, että se laajentaa valtavälineitään. Niin kauan kuin maailman politika kestää, täytyy kilpaa varustautumisen mielettömyyden karttua täyteen uupumukseen saakka. Mutta imperialismi, sen olemme me nähneet, on ainoa tulevaisuusihanne, joka nykyiselle yhteiskunnalle vielä vilkuttaa. Paitsi sitä on olemassa ainoastaan yksi vaihtoehto: sosialismi. Niinpä tulee tämä mielettömyys kasvamaan, kunnes köyhälistö on saanut voiman määrätä valtion politiikan tuhotakseen imperialistisen politiikan ja asettaakseen sen tilalle sosialistisen. Kuta kauemmin kilpaa varustautuminen kestää, sitä raskaammat ovat ne taakat, jotka se jokaisen kansan hartioille asettaa, mutta sitä enemmän koettaa kukin luokka lykätä ne toisen luokan kannettaviksi ja sitä enemmän kilpaa järjestäytyminen kärjistää luokkavastakohtia.

Saksan valtakunnassa ovat työmiehet luonnollisesti ne, joille päätaakka lykätään. Se oli jo kylläkin raskas taloudellisen nousun aikana jolloin elintarpeiden hinta oli alhainen ja ammattiyhdistykset edistyivät. Se tulee sietämättömäksi pulan aikana, kalliina aikana, jolloin liikkeenharjoittajilla on ylivalta.

Mutta kasvava verotaakka ei ainoastaan vähennä työläisten tuloja, alenna heidän palkkansa ostokykyä, se myöskin uhkaa mitä suurimmin teollisuuden edistymistä, jota maailmanpolitiikan muka pitäisi edistää.

Yhdysvallat ovat Saksan teollisuuden vaarallisimpana kilpailijana. Päinvastoin kuin noita vahingoittaa Saksan teollisuutta suojelustullijärjestelmä. Tosin on Amerikalla vielä korkeammat suojelustullit, mutta ainoastaan teollisuustuotteille, ei maanviljelystuotteille. Sillä ovat halvimmat elintarpeet ja tuottaa itse melkein kaikki raaka-aineet. Sen ohella on sillä se etu, ettei sillä ole mitään

mainitsemisen arvoista maavaltaa naapurina. Se ei tarvitse puolta miljoonaa ihmistä vuodesta vuoteen vetää pois tuotannosta tyhjään sotilasleikkelyyn.

Kuta enemmän militarismi Europassa kasvaa, sitä valtavammaksi kasvaa Yhdysvaltain teollinen etevämyys, sitä enemmän hidastuu Europan taloudellinen edistys. Sitä epäsuotuisammaksi tulee myöskin europalaisen työväestön taloudellinen asema ja tämän prosessin edistämiseksi vaaditaan siltä mitä vaikeimpia uhrauksia.

Tosin ovat Yhdysvallatkin astuneet imperialismin radalle, siis kartuttamaan varustuksia. Sitten Espanjan sodan kasvavat senkin maa-armeija- ja laivastomenot. Kuitenkin vahingoittaa niitä tämä vähemmän kuin Europan suurvaltoja, koska ei tarvitse pitää yllä, kuten näiden suurta seisovaa maa-armeijaa kotimaassa. Koko Yhdysvalloissa oli ainoastaan 60 tuhatta miestä. Kuten teollisen kilpailun alalla voivat Yhdysvallat kilpaa varustautumisenkin alalla mitä kauvimmin työskennellä, ilman että ne tukehuvat.

Yhdysvalloissa oli:

Vuonna	Asutuskulu miljoonissa	Valtiovelka miljoonissa dollareissa	Menot maa-armeijaan miljoonissa dollareissa	Menot laivastoon miljoonissa dollareissa	Viennin arvo		
					Elinlarpäistä % kokonaismuutettiin	Reaktiivista	Tehdas- tuotteista
1880	50	1919	38	14	56	29	15
1890	63	890	45	22	42	36	21
1900	76	1101	135	56	40	24	35
1907	86	879	123	97	28	32	40

Nähdään, että valtiovelka vähenee. V. 1900 kasvoi se kuitenkin samoin kuin sotilasmenot, johtuen se Espan-

jan sodasta. Mutta sitten voi se taas vähentyä, huolimatta maa-armeijan ja laivaston menojen kasvusta. Maa-armeijan menot laskettiin vuodeksi 1908 190 miljoonaksi dollariksi, 800 miljoonaksi markaksi*), lähes niin paljon kuin Saksassa, ollen väestö tosin 86 miljoonaa. Mutta vientitaulu osottaa, kuinka nopeasti tehdastuotteiden vienti Amerikassa kasvaa, kuinka se yhä enemmän esiintyy maailman markkinoilla teollisuusvaltiona eikä maanviljelysvaltiona. Saksan tavarain kokonaisviennistä, joka oli 7500 miljoonaa markkaa, oli vuonna 1907 5000 miljoonaa tehdastuotteita. Yhdysvalloissa oli kotimaisten tuotteitten kokonaisvienti arvoltaan 8000 miljoonaa markkaa (1853 miljoonaa dollaria), josta yli 3,000 miljoonaa (740 miljoonaa dollaria) tehdastuotteita. 1890 oli Saksan teollisuustuotteiden viennin arvo 2147 miljoonaa markkaa, Amerikan pyöreissä luvuissa ainoastaan 800 miljoonaa markkaa (179 miljoonaa dollaria). Edellinen oli siis samalla ajalla kohonnut noin 150 prosenttia, jälkimäinen noin 300 prosenttia.

Nähdään, että Yhdysvallat ovat teollisuusvaltiona jo tarttuneet arveluttavasti meidän vyötäisiimme.

Ja tässä asemassa, kun Yhdysvallat vuodesta 1900 vuoteen 1907 vähentävät valtiovelkaansa noin 230 miljoonalla dollarilla, kartuttaa Saksa velkataakkaansa samalla ajalla $1\frac{1}{2}$ miljaardilla markalla ja juuri nyt, kun tätä kirjoitetaan, suunnitellaan taas uusia tavattomia menojen kohottamisia $\frac{1}{2}$ miljaardilla.

Joskin sellaiset taakat mitkä ankarimmin sattuvat työväenluokkaan ja sitä alas painavat, niin rasittavat ne

*) Saksan markoista on tässä, samoin kuin muissakin kohden kysymys. Suom, muist.

myöskin teollisuutta, vaikeuttavat sen kilpataistelua, joka taas rasittaa työläisiä, jonka selästä käsin tätä taistelua taistellaan. Kumminkin on työmiehen taakoittamisella rajansa, joiden yli se ei voi mennä, ja niin täytyy kilpaa varustautumisen lopulta lamauttaa teollisuuden edistykseen.

Mutta samalla aikaa kärjistää se yhä enmmän kansallisia vastakohtia ja kiihottaa sodan vaaraa, jolloin sen muka pitäisi palvella rauhan säilyttämistä. Jokaiselle hallitukselle tulevat jatkuvat ylettömät varustukset yhä sie-tämättömämmiksi, mutta ei mikään hallitseva luokka etsi syytä siihen siitä maailmanpolitikasta, jota he ajavat. He eivät huoli sitä nähdä siinä, koska siinä on kapitalismin viimeinen pakopaikka. Siksi etsii jokainen syytä toisesta, saksalaiset englantilaisista, englantilaiset saksalaisista. Kaikki tulevat siten hermostuneimmiksi ja luulevaisemmiksi, joka seikka on uutena kiihottimena jatka-maan varustuksia yhä kiireellisemmin, kunnes lopuksi sanotaan: mieluummin kauhea loppu kuin loputon kauhu.

Jo kauan sitten olisi tämä asema vienyt sotaan, joka on toinen vaihtoehto vallankumouksen ohella, jotta päästäisi tästä mielettömästä valtiomenojen molemminpuolisesta suuremmaksi pinnistämisen tilasta, jollei myöskin toinen vaihtoehto nimittäin vallankumous olisi paljoa li-kempänä sodan kuin aseellisen rauhan takana. Köyhälistön kasvava voima on se, joka on kolmen vuosikymmenen ajan estänyt jokaisen europalaisen sodan, ja joka nytkin peloittaa jokaisen hallituksen semmoisesta. Mutta val-lat ajautuvat olotilaa kohden, jossa lopultakin kiväärit itsestään laukeavat.

Samaan suuntaan vaikuttaa toinenkin ilmiö, joka vielä enemmän kuin kilpaa varustautuminen on omiaan vie-

mään maailman politikan ad absurdum (mielettömyydeksi) ja siten katkaisemaan nykyiseltä tuotantotalvalta sen viimeisen kehittymismahdollisuuden.

Siirtomaapolitika eli imperialismi lepää sillä oletuksella, että ainoastaan europalaiset kansat ovat kykeneviä itsenäiseen kehittymiseen. Toisiin rotuihin kuuluvat ihmiset ovat ainoastaan lapsia, idiootteja tai vetojuhtia, jonka mukaan heitä kohdellaan enemmän tai vähemmän epäystävällisesti, joka tapauksessa alempana olevina olina, joita voi ohjata mielensä mukaan. Sosialistitkin lähtevät tästä katsantokannasta, niin pian kuin he tahtovat harjoittaa siirtomaapolitikkaa — luonnollisesti edullista. Mutta todellisuus opettaa heille kohta, että meidän puolueemme perusoppi kaikkien ihmisten tasa-arvoisuudesta ei ole pelkkä puheenparsi, vaan aivan todellinen voima. Tosin olivat kansat, jotka olivat europalaisen sivistyksen ulkopuolella, tähän vuosisataan saakka melkein vastustuskyvyttömiä, ainakin pysyvään vastarintaan kyvyttömiä. Mutta se ei perustunut siihen, että luonto oli asettanut heidät alemmiksi, kuten europalaisen porvariston, joka saa tieteelliset puheenpartensa meidän katutieteilijöittemme mielikuvituksista, pöyhkeä itserakkaus arvelee. Nuo kansat yksinkertaisesti tukahutti europalaisen teknikan etevämmuus, tosin myöskin europalaisen hengenkin jonka etevämmuus taas viime kädessä lepää teknikan etevämmuudellä. Ulkopuolella europalaisen sivistyksen olevat kansat — muutamia aivan takapajulla olevia pari tuhatta ihmistä käsittäviä heimoja lukuunottamatta — ovat aivan kykeneviä omistamaan europalaisten henkisen elämän, mutta heiltä puuttuu tähän saakka siveelliset edellytykset siihen.

Kapitalismin leveneminen on kauan saanut tähän tilaan vain vähän muutosta. Kapitalistiset viejät veivät

niihin seutuihin, jotka olivat europalaisen sivistyksen ulkopuolella (johon sivistykseen luonnollisesti nyt kuuluvat Amerika ja Australia) ensin ainoastaan kapitalistisia *tuotteita* eivätkä kapitalistista *tuotantoa*. Ja tässäkin rajoituivat he etupäässä vesiteihin, meren ja muutamien suurien jokien rannikoihin. Sitten tapahtui valtava käänne viimeisen miespolven ja etenkin kahden viimeisen vuosikymmenen aikana. He eivät tuoneet ainoastaan merentakaisen politikan uutta aikakautta, vienti teollisuusmaista raakalaismaihin tuli nyt pelkästä tuotteiden viennistä uuden aikaisen industrialismin *tuotannon* ja liikevälineiden vienniksi.

Me olemme edellä nähneet missä määrin rautatielaitos on tämän aikakauden kuluessa, nimittäin idässä (Venäjä siihen luettuna), nopeasti edistynyt. Mutta kapitalistinen *teollisuuskin* kehittyi siellä nopeasti, kutomateollisuus, rautateollisuus, vuorityö. Viimeksi mainittu vallankumouksellistutti myöskin eteläisen Afrikan.

Tällä *tuotantovälineiden* viennillä lepäsi kapitalistisen teollisuuden uusi kukoistus sitten viime vuosisadan kahdeksankymmenluvun toisen puoliskon. Se näytti kahdeksankymmenluvun ensimmäisen puoliskon aikana olevan nousemiskykynsä lopussa ja olikin mitä tehdastuotteiden vientiin tulee. Mutta tuotantovälineiden vienti, joka sille antoi tuon odottamattoman, loistavan nousun, oli ainoastaan mahdollinen sen kautta, että se kasvatti kapitalistisen tuotantotavan europalaisen sivistyksen ulkopuolella olevissa maissa ja löi sillä kansaan vanhentuneet taloudelliset olosuhteet. Mutta siten tuli myöskin vanhan ajatustavan jatkuminen itämaissa mahdolliseksi. Uuden, Europasta polveutuneen tuotantotavan mukana kehittyivät äkkiä tähän saakka barbaristen kansojen henkiset kyvyt europalaiselle tasolle. Kuitenkaan ei uusi

henki huokunut rakkautta Europaa kohtaan. Uudet maat tulivat vanhojen kilpailijoiksi. Mutta kilpailijat ovat *vihollisia*. Europalaisen hengen syntyminen Idän maissa ei tehnyt näitä Europan ystäviksi, vaan *tasaväkisiksi* vihollisiksi. Se ei pian näkynyt. Me olemme edellä nähneet, mitä osaa yhteiskunnallisessa elämässä näyttelee *voimatietoisuus*, ja kuinka kauan voi pysyä palvelevassa asemassa äsken valveutunut luokka tai kansa, jolla jo on voimaa tulla itsenäiseksi, mutta ei vielä ole tullut tästä tietoiseksi. Tämä näyttäytyi nytkin. Idän kansat olivat liian usein tulleet europalaisten voittamiksi, niin että he pitivät kaiken vastarinnan näitä vastaan turhana. Europalaiset olivat samaa meiltä. Sillä lepäsi heidän siirto-maapolitikan, jonka nojalla he hallitsivat vieraita kansoja, niitä vaihtoivat ja myivät, kuin olisivat ne olleet nau-takarjaa.

Mutta niin pian kuin Japani oli murtanut jään, vaikutti se koko Itään. Koko itä-Aasia samoin kuin koko muhamettilainen maailma kohosivat itsenäiseen politikaan vastustamaan ulkomaisten herruutta.

Siten on imperialismi joutunut pysähdystilaan. Se ei pääse enää paikaltaan. Ja kuitenkin täytyy sitä yhä laajemmin harjoittaa, sikäli kuin kapitalismi laajenee ja täytyy laajeta, jollei sen riistämisen ole tullava täysin sietämättömäksi.

Ainoaksi laajentamisalueeksi jää päiväntasaajan ympärillä oleva Afrika, jossa ilmasto on alkuasukkaiden parhaimpana liittolaisena, jossa europalaiset sotilaat eivät ole käyttökelpoisia, jossa europalaisten täytyy värvätä alkuasukkaita sotilaiksi, asestaa heidät ja totuttaa aseita käyttämään — valmistaen aikaa, jolloin heidän sotajoukkonsa kääntyvät omia herrojaan vatsaan. Kaikkialla Aasiassa ja Afrikassa levenee kapinan henki, mutta leve-

nee myöskin europalaisten aseiden käyttö, kasvaa europalaisen riistämisen vastustaminen. Ei voida johonkin maaan istuttaa kapitalistista riistämistä kylvämättä sinne tätä riistämistä vastustavan kapinan siementä.

Lähinnä ilmenee tämä alituudessa siirtomaapolitikan vaikeuntumisessa, sen kustannusten kasvamisessa. Meidän siirtomaa-intoilijamme lohduttavat meitä rasitusten johdosta, joita siirtomaat meille nyt panevat kannettaviksi, viittaamalla niihin rikkaisiin voittoihin, joita meille tulevaisuus tuo. Todellisuudessa täytyy nykyisestään yhä kasvaa sotakulujen, joita siirtomaiden pitäminen meiltä vaatii, — kuitenkin se ei tule pysymään siinä. Aasian ja Afrikan maat enimmästään kulkevat kohden tilaa, jossa ajottainen kapinoiminen tulee julkiseksi, pysyväksi ja lopulta vie vieraan ikeen poistamiseen. Lähinnä sitä tilaa ovat Englannin Itäindian alueet; niiden menettäminen tulisi olemaan Englannin valtiolle vararikko.

Me olemme jo huomauttaneet, että sitten venäläis-japanilaisen sodan Itä-Aasia ja muhamettilainen maailma ovat nousseet europalaista kapitalismia vastustamaan. He taistelevat siten samaa vihollista vastaan, jota vastaan europalainen köyhälistö taistelee. Meidän ei kuitenkaan pidä unhoittaa, että he tosin taistelevat samaa vihollista vastaan, mutta eivät suinkaan saman tarkotusperän saavuttaakseen. Eivät saattaakseen köyhälistön voittamaan pääoman, vaan asettaakseen ulkomaisen kapitalismin tilalle kotimaisen, kansallisen, sitä varten he nousevat. Meidän ei pidä antautua sen suhteen mihinkään harhaluuloon. Samoin kuin buurit ovat ilkeitä veijareita, ovat Japanin hallitsevat pahimpia sosialistein vainoojia. Nuorturkkilaisetkin ovat jo hyvin tunnetut lakossa olleiden työläisten vainoomisesta. Meidän ei tule siis sivuuttaa arvostele-

matta Europan ulkopuolella olevia europalaisen kapitalismin vastustajia.

Mutta se ei muuta suinkaan sitä tosiasiaa, että siten europalainen kapitalismi ja sen hallitus heikontuu ja tuo koko maailmaan valtiollisesti levottoman aineksen.

Me olemme nähneet miten Europassa alituisen levottomuuden aika kesti vuodesta 1789 vuoteen 1871, kunnes teollisuutta harjoittava porvaristo oli kaikkialla valloittanut itselleen ne valtiolliset ehdot, jotka tekevät mahdolliseksi sen reippaan kehityksen. Samallinen alituisen valtiollisen levottomuuden aika on sitten venäläis-japanilaisen sodan, 1905, tullut Itään. Itä-Aasia ja muhametti-laisen maailman, samoin kuin Venäjän kansat, astuvat nyt monissa suhteissa samanlaiseen asemaan kuin Länsi-Europan kansat kahdeksannentoista vuosisadan lopulla ja yhdeksännentoista alussa. Luonnollisesti eivät olosuhteet ole kokonaan samat, jo se tekee ne erilaisiksi, että maailma on vuosisadan vanhentunut. Jonkun maan valtiollinen kehitys ei riipu ainoastaan sen omista yhteiskunnallisista suhteista, vaan myöskin olosuhteista koko ympäröivässä maailmassa, joka maahan vaikuttaa. Venäjän, Japanin, Indian, Kiinan, Turkin, Egyptin j. n. e. eri luokat saattavat olla toisiinsa nähden samanlaisessa suhteessa kuin Ranskan luokat ennen suurta vallankumousta. Mutta niihin vaikuttavat ne kokemukset luokkataisteluista, joita ovat sen jälkeen käyneet Englanti, Ranska ja Saksa. Toiselta puolen on heidän taistelunsa kansalliselle kapitalistiselle tuotantotavalle suotuisten ehtojen saavuttamiseksi samalla aikaa taistelua ulkomaalaista pääomaa ja sen synnyttämää vierasta herrausvaltaa vastaan, taistelua, jota Länsieuropan kansojen ei tarvinnut vallankumouksellisenä ajanjaksona, 1789—1871, käydä.

Mutta vaikka nämä eroavaisuudet vaikuttavat siihen suuntaan, että Idässä eivät yksinkertaisesti toistu ne tapahtumat, jotka Länsi suoritti edellisenä vuosisatana, on yhtäläisyys asemassa kylläksi iso, jotta Idälle alkaa nyt samalainen vallankumouksellinen aikakausi, salaliittojen, valtiokeikausten, kapinoiden, taantumuksen ja uusien kapinoiden, alituisten kumousten aika, joka kestää niin kauan, kunnes rauhallisen kehityksen ja taatun kansallisen riippumattomuuden ehdot ovat tuolle maailmalle saavutetut.

Kiitos siitä mailmanpolitikan, on Itä, tämä sana käsitettynä laajimmassa merkityksessä—valtiollisesti ja taloudellisesti niin läheisesti liittynyt länsimaihin, että Idän valtiollinen levottomuus saa aikaan saman lännessä. Niin vaivalla saavutettu valtioiden valtiollinen tasapaino tulee odottamattomien muutosten, joihin niillä ei ole mitään vaikutusvaltaa, kautta horjumaan; tehtäviä, joiden rauhallinen ratkaisu näyttäisi mahdottomalta, ja jotka sen vuoksi lykkätsi, kuten suhtautuminen Balkanin valtioihin, ilmaantuu äkkiä ja vaativat ratkaisunsa. Kaikkialla levottomuus, epäluottamus, epävarmuus, joka kilpaa varustautumisen vuoksi jo nostatti levottomuutta, tulee joutumaan huippuunsa. Maailmansota tulee nyt mitä uhkaavimman lähelle. Mutta viimeisten vuosikymmenien kokemus osoittaa, että sota merkitsee vallankumousta, jolla on seurauksena mitä suurimpia valtiollisia valtasiirtoja. Vuonna 1891 arveli Engels vielä, että olisi suuri onnettomuus meille, jos puhkeisi sota, joka toisi mukanaan vallankumouksen ja veisi meidät ohjaksiin, koska se tapahtuisi ennen aikojaan. Hetken voisi vielä köyhälistö varmemmin päästä eteenpäin käyttämällä hyväkseen olevaa valtiollista maaperää, kuin sen epävakaan seikan kautta, että sodan johdosta syntyisi vallankumous.

Sen jälkeen on asema paljon muuttunut. Köyhälistö on nyt niin vahvistunut, että se voi levollisemmin katsoa sotaa silmiin. Ei se voi enää puhua *ennenaikaisesta* val-lankumouksesta, kun se on olevasta valtiollisesta pohjasta imenyt niin paljon voimaa, kuin sillä oli otettavissa, kun tämän pohjan muuttaminen on tullut sen edelleen kohoa-misen ehdoksi.

Köyhälistö vihaa sotaa kaikin voimin, se tulee tekemään kaikkensa ollakseen antamatta sotamielen puhjeta. Jos sittenkin sota puhkee, niin on köyhälistö nykyisin se luok-ka, joka uskaltaa odottaa luottavaisimmin sen tulosta. Se ei ole sitten vuoden 1891 ainoastaan luvultaan tavattomasti kasvanut, ei ainoastaan järjestöltään vahvistunut, se on myöskin saavuttanut suunnattoman siveellisen etevämmyy-den. Kaksi vuosikymmentä sitten oli Saksan sosialidemo-kratialla vielä vastassaan se suuri lumousvoima, jonka val-takunnan hallitsija oli voittanut taisteluissa valtakunnan perustamiseksi. Nyt on tämä lumousvoima lentänyt mar-kaansa tuulten mukana.

Kuta enemmän toiselta puolen imperialismiin ihanne tekee vararikon, sitä enemmän tulee sosialidemokratia ai-noaksi puolueeksi, joka vielä taistelee suuren ihanteen, suuren päämäärän puolesta, joka saattaa päästää valloil-leen kaiken sen toimintavoiman ja uhrautuvaisuuden, jotka sellaisesta päämäärästä virtaavat.

Vastustajiemme riveissä sitä vastoin arkuus ja halut-tomuus saa sijansa sen tietoisuuden johdosta, että turmelus ja kykenemättömyys heidän rivejään alentavat arvossa. He eivät usko enään asiaansa eivätkä johtajiinsa, jotka jo nyt asemassa, jonka vaikeudet päivä päivältä kasaantuvat, yhä enemmän kieltäytyvät ja täytyvät kieltäytyä, paljasta-vat lopullisen mitättömyytensä.

Tämäkään ei ole mikään sattuma eikä keidenkään yksityisten henkilöiden syy, vaan perustuu se olosuhteisiin.

Syyt ovat moninasia. Niin pian kuin joku luokka tai valtiolaitos on joutunut vallankumoukselliselta asteeltaan konservativiselle asteelle, niin pian kuin ne eivät taistele olemassaolonsa tai nousemisensa puolesta, ovat tyytyväisiä olevaan ja ainoastaan pikkuseikoissa vielä koettavat parantaa, täytyy sen seikan vaikuttaa soukentavasti heidän puhemiestensä ja johtajiensa henkiseen näköpiiriin. Heidän harrastuksensa suuriin kysymyksiin katoa, mutta heidän rohkeutensaakaan ei enään saa yllytystä. Rohkeat ajattelijat ja taistelijat havaitaan yhä enemmän epämuksiksi ja lamautetaan. Pikkumainen juonittelevaisuus ja raukkamainen luonteettomuus astuvat etualalle.

Samaan suuntaan vaikuttaa se tosiasia, että valtiomiehiltä ja ajatteliijoilta, jotka kuuluvat niihin luokkiin ja valtioihin, joilla ei ole mistään suuresta taistelemista, itsekkyydetön harrastus toimia luokan, yhteisön, yhteiskunnan kokonaisetujen hyväksi tunkeutuu syrjään harrastuksen tieltä toimia oman persoonansa eduksi. Valtaan pyrkiviä henkilöitä ei innosta palava halu luoda jotakin suurta, uutta yhteisölle, vaan ainoastaan halu hankkia itselleen rikkautta ja valtaa. Heidän häikäilemätön pyrkimyksensä saa täydennöksensä vallanpitäjän pyrkimyksessä olla ottamatta käytettäväkseen sellaisia voimia, jotka olisivat kykenevimpiä palvelemaan yhteisöä, vaan sellaisia, jotka osaavat mukautua notkeimmin ja huvittavimmin soveltautua vallanpitäjän tarpeiden ja oikkujen mukaan.

Näihin yleisiin kaikkien konservatiiviselle asteelle joutuneiden valtojen siveellisen ja älyllisen alentumisen syihin yhdistyvät vielä nuo, jotka johtuvat kapitalismin erikoisuudesta.

Ennen olivat riistävät luokat myöskin hallitsevia. Ainakin varasivat he itselleen valtiollisen koneiston huiput. Kapitalistiluokka sitä vastoin on niin liikkeen tekemisen vallassa, että se jättää politikan toisille, jotka tosin eivät ole pohjaltaan mitään muuta kuin heidän asiamiehiään — demokratisissa maissa ammattipolitikoitsijoita, valtiopäivämiehiä ja sanomalehtimiehiä, itsevaltiaissa maissa hovipiiri, maissa, joiden asema on sillä ja välillä, kirjava sekotus näistä aineksista, jolloin milloin toinen, milloin toinen on valtavampana yläkynnessä.

Niin kauan kuin kapitalistinen riistäminen on vähäinen, on pääoman tunnuslauseena: säästää, ja se koettaa sitä valtionhallinnollekin opettaa. Pikkuporvaristo pysyy tälle tunnussanalle nolens volens (tahtomatta tahtoen) uskollisena, suurpääoma sitä vastoin kehittää, kuta enemmän riistämisen määrä kasvaa, loiston ja tuhlauksen, joka lopulta kääntyy yhtä mielettömäksi kuin kilpaa varustautuminen ja myöskin ottaa yhtä mielettömät muodot.

Ennen valtion herrat jättivät kaikki alamaiset rikkauksessa ja loistossa jälkeensä. Nyt korkean finanssin hallitsijat sysäävät syrjään yhä enemmän politikot ja valtiomiehet aina heidän korkeimpiinsa saakka. Hallitsevien valtiomiesten säännöllisten tulojen suurentaminen valtion pussista käy vaikeaksi, nimittäin parlamentarisissa valtioissa, joissa täytyy pitää lukua valitsijoista ja veronmaksajista, jotka kirkuvat säästäväisyyttä. Se käy sitä vaikeammaksi, kuta enemmän sotavarustukset nielevät valtion tulojen koko kasvun.

Jos politikot ja valtiomiehet tahtovat jäljitellä suurten riistäjien elämäntapaa, ei heille jää järeälle muuta kuin avata laillisten tulolähteiden ohella laittomia, käyttämällä hyväkseen ja kiskoakseen voittoa valtiollisesta vaikutuksesta. He käyttävät hyväkseen valtiosalaisuuksien ja

niiden vaikutusten valtiopolitikaan ja pörssikeinotteluun tuntemistaan. He käyttävät loiseläjämäisesti hyväkseen suurten riistäjien vierasvaraisuutta; he maksattavat näillä velkansa, ottavatpa vielä pahimmissa tapauksissa suoranaisia lahjuksia myydäkseen siitä valtiollisen valtansa.

Tämä kurjuus on yleisesti löydettävissä kaikissa kapitalistisissa valtioissa, joissa on suuria riistäjiä. Se valtaa aina ensimmäiseksi vaikutusvaltaisimmat valtioelimistöt, kansanvaltaisissa maissa parlamentarikot ja sanomalehtimiehet, itsevaltaisissa maissa hovipiirin. Kaikkialla kasvattaa se syvälle turmeluksen, joka sitä nopeammin ahmii ympäristönsä, kuta enemmän kapitalistinen riistäminen ja tuhlaus ja sen mukana politikojen ja valtiomiesten tarpeet kasvavat, kuta enemmän valtiovallan voima ja taloudelliset tehtävät kasvavat.

Kuitenkaan ei saa luulla, että turmeluksen valtaan joutuneet ovat aina siitä tietoiset tai että kaikki hallitsevan luokan politikot ja valtiomiehet ovat turmeltuneita. Se olisi liijoittelua. Mutta *kärjistyminen* turmelusta kohden kasvaa yhä enemmän näissä piireissä, vaaditaan yhä suurempaa luonteenlujuuutta, jottei siihen sorruta, ja siihen sorrutaan sitä helpommin, kuta laajempi on turmeluksen piiri, kuta kehittyneempi ja mielistelevämpi on sen käyttäminen, joka ei anna turmeluksen valtaaman tuntea omaa alennustaan.

Me näemme siis, että samassa määrässä, missä politiikan tehtävät yhä enemmän mutkistuvat, missä ne asettavat valtiomiehille yhä suurempia vaatimuksia tietoon, tieteellisyyteen ja laajaan silmään nähden, samassa määrässä astuu hallitsevissa luokissa yhä enemmän tieteellisen vakavuuden tilalle pintapuolinen lörpöttely, tieteellisyyden tilalle pintapuolisuus, laajan päämäärän johdonmukaisen tavoittelemisen tilalle persoonallinen juonittelu, valtion hei-

luminen uhmailevan väkivaltaisuuden ja pelkurimaisen peräytymisen välillä rauhallisen ja päättävän lujouden tilalle. Ja samalla aikaa syvälle käypä saaliinhimo ja turmelus, joka täällä astuu päivän valoon Panama skandaalissa, tuolla kuvernöörien ja varkaiden välisenä liittona, melkein kaikkialla petoksissa, joita tekevät sotatarpeiden hankkijat, jotka täällä hankkivat hauraita panssarilevyjä, tuolla käyttökelvottomia tykkejä, toisessa paikassa taas ottavat maksua kaksi kertaa enemmän isänmaalta kuin ulkomailta. Jo ennenkin olivat sotatarpeiden hankinnat keinona rikastuttamaan useita kapitalisteja, mutta eivät koskaan sotatarpeiden hankkijat olleet niin likellä hallitusta kuin nyt, joskin heillä oli paljon vaikutusvaltaa politikaan, joka päättää sodasta ja rauhasta.

Nämä samat hankkijat ovat nykyään suurimmat teollisuuden harjoittajat, suurimmat köyhälistön nylkijät. Heillä on mitä suurinta etua väkivaltaisesta sodasta, sekä sisäistä että ulkonaista vihollista vastaan ja heillä on mitä suurin vaikutus hallitukseen, joka yhä enemmän muodostuu holtittomista yksilöistä.

Täytyy olla jokaisen valtion naapurinsa taholta, jokaisen valtion työväenluokan hallitsijainsa taholta tapahtuvan provokatsioonin, hyökkäyksen, joka voi matkaan saattaa sanomatonta onnettomuutta, varalta valmiina joka hetki. Kaikki tämä voi pikkuporvaristossa aiheuttaa uutta muutosta.

Luonnollisesti on hallitsevan luokan siveellinen aleneminen täydellinen piireissä, joihin kansanjoukon on mahdoton tunkeutua. Vaaditaan mullistus, kuten esim. venäläis-japanilainen sota, jotta saadaan paljastetuksi järjestelmän koko mädännäisyys. Tavallisina aikoina ainoastaan erinomaisen taitamattomuuden vuoksi tulee vain siellä täällä nostetuksi pikku hive esiripusta, joka kaiken

häpeällisen peittää. Luokkatietoisia köyhälistöläisiä sellaiset paljastukset vain vähän saavat liikkeelle. He jo entuudestaan ovat vihollismielisiä hallitsevaa luokkaa kohtaan eivätkä erehdy niiden siveellisestä laadusta. Toisin on pikkuporvariston laita. Kuta enemmän se tulee uskotomaksi kansanvaltaiselle menneisyydelleen, kuta enemmän se piiloutuu hallituksen taa ja odottaa tältä apua, kuta suurempi sen luottamus hallitukseen ja sen järkkymättömyyteen, sitä suurempi sen hämmästyks, kun sille tulee ilmi hallituksen vajoomus ja sen lumousvoima menee huut hiiteen.

Samalla aikaa suuret kapitalistirenkaat ja valtion rahavaatimukset kasvattavat pikkuporvariston ahdinkotilaa. Sitä ei paranna sen luottamus hallitseviin luokkiin.

Mutta kokonaan täytyy sen tulla ulos pesästään, kun hallitsevien kykenemättömyys, ajattelemattomuus ja turmelus pakosta kevytmielisesti maanaa mullistuksen, sodan tai valtiokeikauksen, joka saattaa maalle mitä vaikeimpia pulia. Silloin sitä helpommin ja rajummin kääntyy pikkuporvariston sokea raivo sellaisena aikana hallitsevia vastaan, kuta enemmän se on aikaisemmin niiltä odottanut, kuta suuremmaksi se on lijoitellut heidän ymmärrystään ja jalouttaan.

Viimeinen vuosikymmen on kyllä kehittänyt pikkuporvaristossa yltyvää vihaa köyhälistöä vastaan. Tämän täytyy suunnata politikansa siltä varalta, että sen on taisteltava tulevat taistelut yksin. Mutta jo Marx on siihen viitannut, että pikkuporvari ollen välipötkönä kapitalistin ja köyhälistön välillä heiluu puoleen ja toiseen, on milloin minkin puolen mies. Me emme saa laskujamme hänen perustaa, hän tulee aina olemaan epävarma liittolainen — joukkona; yksityiset voivat olla erinomaisia puoluetovereita; hänen vihamielisyytensä meitä kohtaan voi

vielä kasvaakin. Mutta se ei sulje pois sitä mahdollisuutta, että hän jonakin päivänä sietämättömän verokuorman ja hallitsevien äkillisen moralisen kukistumisen vaikutuksesta joukkona horjahtaa meidän puolellemme ja ehkä siten säikähdyttää vastustajamme, ratkaisee meidän voittomme. Ja tottakin hän ei voisi tehdä mitään viisaampaa kepposta, sillä voitokkaalla köyhälistöllä on tarjota valtava elinase-man parannus kaikille noille, jotka eivät ole riistäjiä, kaikille sorretuille ja riistetyille, sellaisillekin, jotka nykyään eleskelevät pikkuporvareina tai pienviljelijöinä.

Niin vihamielisenä kuin pikkuporvaristo saattaa meitä aika ajottain vastustaakkin, ollaan kaukana siitä, että se olisi aina olevan järjestelmän lujana tukena. Sekin heiluu ja natisee kaikista liitteistään, kuten kaikki muutkin yhteiskunnan tuet.

Luulo olevan varmuudesta yhä enemmän kuoleutuu kansan tietoisuudessa, kuten todellisuudessaakin tunnetaan, että me olemme joutuneet yleisen epävarmuuden aikaan, ettei edelleen voi mennä niinkuin ihmisikä sitten meni, että nykyiset olot, jotka nopeasti tulevat yhä kestävämmiksi, eivät voi elää ihmisikää kauemmin.

Tässä yleisessä epävarmuuden tilassa on köyhälistön lähimmät tehtävät selvät. Me olemme näitä jo edellä kehitelleet. Se ei pääse enää eteenpäin ilman, ettei se valtiollinen perusta, jolla se on taistelunsa suorittanut, muutu toiseksi. Lähimpänä tehtävänä Saksassa on pyrkiä mitä tarmokkaammin kansanvaltaan valtakunnassa, sekä myöskin yksinvaltioissa, etenkin Preussissa ja Saksissa; sen lähimpänä kansainvälisenä tehtävänä on taistelu maailmanpolitiikkaa ja militarismia vastaan.

Yhtä selviä kuin nämä tehtävät ovat myöskin niiden ratkaisuun tarvittavat apukeinot. Tähän asti käytettyjen

lisäksi on tullut suurlakko, jonka me teoretisesti jo yhdeksänkymmenluvun alussa hyväksyimme, jonka käyttökelpoisuutta sen jälkeen suotuisissa oloissa tuon tuostakin on kokeiltu. Että se sitte vuoden 1905 kunniakkaiden päivien jälkeen on hiukan joutunut syrjään, todistaa vain, ettei se joka asemassa tehoa, että olisi hullua tahtoa käyttää sitä kaikissa oloissa.

Siihen asti on asema selvä. Mutta edessä olevissa taisteluissa ei työväenluokka yksin tule kysymykseen, niissä vaikuttavat mukana lukuisat muutkin tekijät, jotka ovat aivan mahdottomia laskea.

Laskemattomia ovat meidän valtiomiehemme, he vaihtelevat usein ja yhtä usein vaihtelevat heidän mielialansa. Johdonmukaisesta, päämäärästään tietoisesta politikasta ei heistä kysymyksen ollessa voi puhuakaan.

Laskemattomia ovat myöskin pikkuporvarilliset joukot, jotka heittäytyvät milloin siihen tai tähän vaakakuppiin ja heiluvat ylös ja alas. Vielä laskemattomampia ovat ulkopolitiikan sokkelot, joihin niin monet epävakaaat valtiot ovat osallisina, niin että jokaisen valtion sisäpolitiikan laskemattomuus ilmenee ulkopolitiikassa moninkertaisena.

Täydellisesti laskemattomia ovat lopuksi Itämaiden valtioiden muutokset, joissa niin monet aivan uudet tekijät ovat mukana, tekijät, joista ei ole vielä mitään kokemuksia.

Nämä tekijät ovat nykyään joutuneet mitä läheisimpään keskeyttämättömään vuorovaikutukseen, ne tulevat pitämään huolta siitä, ettemme pääse yllätyksittä.

Mutta tässä yleisessä heilumistilassa pysyy sosialidemokratia sitä varmemmin pystyssä, mitä vähemmän se itse huojuu, mitä uskollisempana se pysyy itselleen. Holtitonta mielialapolitiikkaa vastaan kohottaa se sitä e-

nemmän työtätekevien luokkien voimatietoisuuden, mitä enemmän sen teoria tekee sille mahdolliseksi pysyä käytännössä johdonmukaisena ja päämääristä varmana. Mitä enemmän kaikkien valtojen järkkyyessä sosialidemokratia säilyy järkkymättömänä mahtina, sitä korkeammaksi kohoaa sen arvo. Ja mitä jyrkemmin se vastustaa hallitsevien luokkien turmelusta, sitä suurempi on se luottamus, jota se suurten kansajoukkojen keskuudessa saa osakseen yleisen mädännäisyyden kaikkialla muualla vallitessa, joka nykyään on jo tarttunut porvarilliseen demokratiaan, joka hylkää periaatteensa saadakseen hallituksen suosion osakseen.

Mitä järkkymättömämpi, johdonmukaisempi, leppymättömämpi sosialidemokratia on, sitä pikemmin se pääsee vastustajainsa herraksi. Olisi sosialidemokratialta politisen itsemurhan vaatimista, jos sitä juuri nyt vaadittaisiin ottamaan osaa "kokoomus"-politikaan, jolloin lauseparsi "taantumuksellisesta massasta" toteutuisi. Olisi sosialidemokratialta siveellisen itsemurhan vaatimista, jos tahdotaan, että sen pitäisi "kokoomus"-politikan kautta liittyä porvarillisiin puolueisiin, juuri nyt, kun ne ovat itsensä prostitueeranneet ja pahimmin itsensä ryvettäneet; sen pitäisi muka liittyä näihin juuri tuon prostitutionin edistämiseksi.

Huolissaan olevat ystävät pelkäävät sosialidemokratian ennen aikojaan vallankumouksen kautta joutuvan valtiomahdin haltijaksi. Mutta jos me koskaan ennenaikaisesti saavutamme valtiomahdin, niin tapahtuu se, jos saamme sen näennäisesti ennen vallankumousta, se on ennenkuin työväenluokka on saavuttanut todellisen politisen mahdin. Ennenkuin tämä on onnistuttu saavuttamaan, voi työväenluokka päästä osakkaaksi valtiovaltaan ainoastaan sen kautta, että se myö politisen voimansa jollekin porva-

rilliselle hallitukselle. Työväenluokka luokkana ei voi siitä koskaan mitään voittaa, paraimmassa tapauksessa ainoastaan ne parlamentarikot, jotka tuon myöntikaupan päättävät.

Sen, jolle sosialidemokratia on keino työväenluokan vapauttamiseksi, täytyy mitä jyrkemmin vastustaa puolueensa tuollaista osanottoa hallitsevaan mädännäisyyteen. Jos on keinoa riistää meiltä pois kaikkien kunniallisten kansanainesten luottamus, saattaa meidät kaikkien taistelukykyisten ja taisteluhaluisten työläiskerrosten halveksimisen alaiseksi, estää meidän eteenpäinkulkumme, niin on se keino sosialidemokratian osanotto "kokoomus"-politiikkaan.

Siitä hyötyisivät ainoastaan ne ainekset, joille puolueemme on vain tikapuina persoonallisesti ylöspäästäkseen, nousukaille ja virkain kärkeäyille. Mitä vähemmän me vedämme puoleemme sellaisia aineksia, mitä enemmän potkimme niitä pois, sitä parempi meidän taistelullemme.

Minkälaiseksi tämä yksityiskohdissaan muodostuu, siitä on tosin sen lisäksi, mihin tässä on viitattu, tuskin mitään varmaa sanottavissa. Ei koskaan ole ollut vaikeampaa kuin nyt ennustaa, missä muodoissa ja kuinka nopeasti tuleva kehitys käy, kun kaikki tekijät, työväenluokkaa lukuunottamatta, ovat niin epämääräisiä ja laskeutuvia.

Varmaa on ainoastaan yleinen epävarmuus. Varmaa on, että me olemme joutuneet yleisen levottomuuden, alituisten valtasiirtojen aikakauteen, jotka, olivat niiden muodot minkälaisia tahansa, kestivät ne lyhyen tai pitkän ajan, eivät pääty jatkuvan, pitkäaikaisen levollisuuden tilaan, ennen kuin työväenluokka on päässyt niin voimakkaaksi, että se kykenee kapitalistiluokalta vallottamaan

sen valtiollisen ja taloudellisen vallan ja sen kautta alottamaan uuden aikakauden maailmanhistoriassa.

Kestääkö tämä vallankumouksen aikakausi yhtäkauan kuin porvariston vallankumous, joka alkoi v. 1789 ja kesti aina vuoteen 1871, on luonnollisesti mahdotonta etukäteen nähdä. Tosin on nykyään kaikki kehitys nopeampaa kuin silloin, mutta toiselta puolen taistelukenttäkin on suunnattomasti kasvanut. Kun Marx ja Engels kirjottivat "Kommunistisen manifestinsa" oli heistä ainoastaan Länsi-Europa työväenluokan vallankumouksen taistelutanner. Mutta nyt on koko maailma siksi muuttunut. Nyt ei enään työtätekevän ja riistetyn ihmiskunnan vapaussodan taisteluja käydä vain Spreen ja Seinen varsilla (Berlinissä ja Parisissa), vaan myöskin Hudsonin ja Mississippin (Amerikan Yhdysvallat), Nevan ja Dardanellien (Pietari ja Konstantinopoli); Ganges'in ja Hoanghon (India ja Kiina) rannoilla.

Ja yhtä suuremmoinen kuin taistelukenttä on myöskin taistelun päämäärä: maailman talouden yhteiskunnallinen järjestäminen.

Mutta työväenluokka on alkavan, ehkä ihmisijän kestävän vallankumouksellisen aikakauden päätyttyä toisellaan kuin sen alkaessa.

Tänään on jo sen valiojoukkoina europalaisesti sivistyneiden kansojen vahvimmat, laajakatseisimmat, epäitsekäimmät, rohkeimmat ja suurimpiin vapaisiin järjestöihin yhtyneet kerrokset. Sen taistelut tuovat sen riveihin kaikkien luokkien epäitsekäät ja laajakatseiset ainekset, omassa keskuudessaan järjestää ja sivistyttää se takapajulle enin jääneet aineksensa, vuodattaa niihin iloista toivoa ja saa ne älyämään mistä on kysymys. Se kohottaa valiojoukkonsa sivistyksen huipuille, tekee sen kykeneväk-

si johtamaan niitä suunnattomia taloudellisia mullistuksia, jotka vihdoinakin maailmastamme lopettavat orjuudesta, riistämisestä, tietämättömyydestä johtuvan kurjuuden.

Onnellinen jokainen, joka on kutsuttu tähän ylevään taisteluun, näkemään sen ihanan voiton.

